

VERGİ USUL KANUNU

GİRİŞ

Kapsam

Madde 1-

(1) Bu Kanun hükümleri gümrük idareleri tarafından alınan vergi ve resimler dışında, merkezi yönetim bütçesine giren vergi, resim ve harçlar ile il özel idarelerine ve belediyelere ait vergi, resim ve harçlar hakkında uygulanır.

(2) Yukarıda yazılı vergi, resim ve harçlara bağlı olan ceza ve faizler de bu Kanuna tabidir.

(3) Bu Kanunun hükümleri kaldırılan vergi, resim ve harçlar hakkında da uygulanır.

(4) Gümrük idareleri tarafından alınan vergi ve resimlerle ilgili olarak 4458 sayılı Gümrük Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

Vergi kanunlarının uygulanması ve kanıtlama

Madde 2-

(1) a) Vergi kanunlarının uygulanması: Bu Kanunda kullanılan “vergi kanunu” deyimini işbu Kanun ile bu Kanun hükümlerine tabi vergi, resim ve harç kanunlarını ifade eder.

b) Vergi kanunları lafzı ve ruhu ile hüküm ifade eder. Lafzın açık olmadığı hallerde vergi kanunlarının hükümleri, konuluşundaki amaç, hükümlerin kanunun yapısındaki yeri ~~ve~~ ile diğer maddeler ve ilgili diğer kanunlarla olan bağlantısı göz önünde tutularak uygulanır.

(2) a) İspat: Vergilendirmede vergiyi doğuran olay ve bu olaya ilişkin işlemlerin gerçek mahiyeti esastır.

b) Vergiyi doğuran olay ve bu olaya ilişkin işlemlerin gerçek mahiyeti yemin hariç her türlü delille kanıtlanabilir. Şu kadar ki, vergiyi doğuran olayla ilgisi tabii ve açık bulunmayan tanık ifadesi kanıtlamalama vasıtası olarak kullanılamaz.

c) Ekonomik, ticarî ve teknik icaplara uymayan veya olayın özelliğine göre normal ve alışıldık olmayan bir durumun iddia olunması halinde kanıtlama sorumluluğu, bunu iddia eden tarafa aittir.

BİRİNCİ KİTAP
Vergilendirme
BİRİNCİ KISIM
Genel Esaslar
BİRİNCİ BÖLÜM
Vergi Uygulanmasında Yetki

Vergi dairesi

Madde 3-

(1) Vergi dairesi mükellefi tespit eden, vergi tarh eden, tahakkuk ettiren ve tahsil eden dairedir.

(2) Mükelleflerin, vergi uygulaması bakımından hangi vergi dairesine bağlı oldukları vergi kanunları ile belirlenir. Ancak Maliye Bakanlığı, gerekli gördüğü hallerde, mükelleflerin işyeri ve yerleşim yeri adresleri ile il ve ilçelerin idarî sınırlarına bağlı kalmaksızın vergi daireleri ve bölge işlem merkezleri kurmaya, vergi dairelerine bağlı şubeler açmaya ve vergi dairelerinin yetki alanı ile vergi türleri, meslek ve iş grupları itibariyle mükelleflerin bağlı olacakları vergi dairesini belirlemeye yetkilidir.

Vergi mahremiyeti

Madde 4-

(1) a) Vergi işlemleri ve incelemeleri ile uğraşan memurlar,

b) Vergi mahkemeleri, bölge idare mahkemeleri ve Danıştayda görevli olanlar

c) Vergi kanunlarına göre kurulan komisyonlara katılanlar,

ç) Vergi işlerinde kullanılan bilirkişiler ve

d) 3568 sayılı Kanun kapsamındaki meslek mensupları,

görevleri dolayısıyla mükellefin ve mükellefle ilgili kimselerin kendilerine, işlem ve hesap durumlarına, işlerine, işletmelerine, servetlerine veya mesleklerine ilişkin olmak üzere öğrendikleri sırları veya gizli kalması gereken diğer hususları açıklayamazlar ve kendilerinin veya üçüncü şahısların yararına kullanamazlar.

(2) Bu yasak, yukarıda yazılı kimseler, bu görevlerinden ayrılışları dahi devam eder.

(3) Mükelleflerin vergi tarihine esas olan beyanları (zarar dâhil) ve beyanları üzerine tarh olunan vergileri ayrı ayrı veya topluca Maliye Bakanlığınca elektronik ortamda açıklanabilir. Bu bilgiler, açıklansın veya açıklanmasın, mükelleflerin kayıtlı bulunduğu ticaret sicil memurluklarına ve varsa kanunla kurulmuş mesleki kuruluşlarına topluca verilebilir.

(4) Mükellef beyanları haricinde mükellefler adına tarh edilen ve kesinleşen vergi ve cezalar ile vadesi geçtiği halde ödenmemiş borçlar Maliye Bakanlığınca elektronik ortamda açıklanabilir. Bakanlık bu borçları ve kesinleşen cezaları açıklamadan otuz gün önce, açıklanacak borçlara ve kesinleşen cezalara ilişkin olarak mükellefi yazı ile veya elektronik ortamda bilgilendirir. Maliye Bakanlığı bu yetkisini yereline devredebilir.

(5) Yargı organlarınca görülen davalar ve kamu görevlilerince yapılan adli ve idari soruşturmalarla ilgili olarak talep edilen bilgi ve belgeler ile bankalara, yapacakları vergi tahsiline yönelik bilgiler verilebilir. Bu bilgilerin verilmesine ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığınca belirlenir.

(6) Sahte veya içeriği itibariyle yanıltıcı belge düzenledikleri veya kullandıkları vergi inceleme raporuyla tespit olunanların, kanunla kurulmuş mesleki kuruluşlarına ve 3568 sayılı Kanunla kurulan birlik ve meslek odalarına ve bunların mensuplarına bildirilmesi, kendisine bilgi verilen meslek mensuplarınca bu bilgilerin diğer meslek mensuplarına ve işlemin muhatabı olan mükelleflere bildirilmesi ile vergi dairelerince işleme muhatap olan mükelleflere bildirilmesi vergi mahremiyetinin ihlali sayılmaz. Bu şekilde kendilerine bilgi verilen kişi ve kurumlar da bu maddede yazılı yasaklara uymak zorundadırlar. Maliye Bakanlığı bilgilerin açıklanmasıyla ilgili usulleri belirlemeye yetkilidir.

(7) Gelir Vergisi mükellefleri (kazancı basit usulde tespit edilenler dâhil) ile sermaye şirketleri her yıl Mayıs ayının son gününe kadar vergi tarihine esas olan kazanç tutarları ile bunlara isabet eden vergi tutarlarını gösteren levhayı almak zorundadırlar.

(8) Açıklama ve levhalara ilişkin diğer hususlar Maliye Bakanlığınca belli edilir.

(9) Açıklanan bu bilgiler ele alınarak mükelleflerin saygınlık, onur ve haklarına saldırılamaz.

Yasaklar

Madde 5-

(1) Bu Kanunun 4 üncü maddesinde yazılı olanlar;

a) Kendilerine, nişanlılarına ve boşanmış olsalar bile eşlerine,

b) Kan veya sıhrî alt soy ve üst soylarına, evlatlığına veya kendisini evlat edinene ya da kan ~~akrabalığında—hısımlığında~~ üçüncü (bu derece dâhil), evlilikle oluşan ~~akrabalıkta—hısımlıkta~~ bu ~~akrabalığı—hısımlığı~~ meydana getiren evlenme ortadan kalkmış olsa bile üçüncü (bu derece dâhil) dereceye kadar olan ~~akrabalarınahısımlıklarına~~,

c) Kanunî temsilcisi veya vekili buldukları kimselere,

ait vergi inceleme ve takdir işleriyle uğraşamazlar.

(2) Vergi işlemleri ve incelemeleri ile vergi mahkemeleri, bölge idare mahkemeleri ve Danıştayda görevli olanlar, mükelleflerin vergi kanunlarının uygulanması ile ilgili hesap, yazı ve diğer özel işlerini ücretsiz de olsa yapamazlar.

İdarenin yardımı

Madde 6-

(1) Tüm mülkiye âmirleri, emniyet âmir ve memurları, belediye başkanları, köy muhtarları ve kamu müesseseleri, vergi kanunlarının uygulanmasında uygulama ile ilgili memurlara ve komisyonlara ellerindeki bütün imkânlarla ve öncelikli olarak kolaylık göstermek ve yardımda bulunmak zorundadırlar.

İKİNCİ BÖLÜM

Vergi Sorumluluğu

Mükellef ve vergi sorumlusu

Madde 7-

(1) Mükellef, vergi kanunlarına göre kendisine vergi borcu yüklenen gerçek veya tüzel kişidir.

(2) Vergi sorumlusu, verginin ödenmesi bakımından alacaklı vergi dairesine karşı muhatap olan kişidir.

(3) Vergi kanunlarıyla kabul edilen durumlar hariç olmak üzere, mükellefiyete veya vergi sorumluluğuna ilişkin özel anlaşmalar vergi dairelerini bağlamaz.

(4) Bu Kanunun takip eden maddelerinde geçen “mükellef” deyimi vergi sorumlularını da kapsar.

(5) Türkiye’de vergi mükellefi veya sorumluluğu kapsamına giren gerçek ve tüzel kişilere bir vergi numarası verilir. Bu hükmün uygulanmasına ilişkin usul ve esasları tespit etmeye ve vergi numarasının kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel

kişilerce yapılacak işlemlerle ilgili kayıtlarda ve düzenlenecek belgelerde kullanılması zorunluluğunu getirmeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.

Vergi ehliyeti

Madde 8-

(1) Mükellefiyet ve vergi sorumluluğu için kanunî ehliyet şart değildir.

(2) Vergiyi doğuran olayın kanunlarla yasak edilmiş bulunması mükellefiyeti ve vergi sorumluluğunu kaldırmaz.

Kanuni temsilcilerin ödevi

Madde 9-

(1) Tüzel kişilerle küçüklerin ve kısıtlıların, vakıflar ve cemaatler gibi tüzel kişiliği olmayan kuruluşların mükellef veya vergi sorumlusu olmaları halinde, bunlara düşen ödevler kanunî temsilcileri, tüzel kişiliği olmayan kuruluşları idare edenler ve varsa bunların temsilcileri tarafından yerine getirilir.

(2) Yukarıda yazılı olanların bu ödevleri kasıt veya ağırve ihmalleriyle yerine getirmemeleri yüzünden mükelleflerin veya vergi sorumlularının varlığından tamamen veya kısmen alınamayan vergi ve buna bağlı alacaklar, kanunî ödevleri yerine getirmeyenlerin varlıklarından alınır. Bu hüküm Türkiye'de bulunmayan mükelleflerin Türkiye'deki temsilcileri hakkında da uygulanır. Temsilciler veya kuruluşu idare edenler bu şekilde ödedikleri vergiler ve bu vergilere bağlı gecikme faizleri ve zamları için asıl mükelleflere rücu edebilirler.

(3) Tüzel kişilerin tasfiye haline girmiş veya tasfiye edilmiş olmaları, kanunî temsilcilerin tasfiyeye giriş tarihinden önceki zamanlara ait sorumluluklarını da kaldırmaz.

(4) Kanuni temsilcilik sıfatı sona eren kişilerin veya kanuni temsilcisi bulunduğu gerçek veya tüzel kişiler ile kuruluşların bu durumu tescil olunmamakla birlikte bağlı bulunulan vergi dairesine yazı ile bildirmiş olması halinde bildirim tarihinden sonraki dönemler için bu hüküm uygulanmaz.

Vergi kesenlerin ve tahsil edenlerin sorumluluğu

Madde 10-

(1) a) Yaptıkları veya yapacakları ödemelerden vergi kesme kye zorun dalı olanlar, verginin tam olarak kesilip ödenmesinden ve bununla ilgili diğer ödevleri yerine getirmekten sorumludurlar.

b) Bu sorumluluk, bunların ödedikleri vergilerden dolayı asıl mükelleflere rücu etmek hakkını kaldırmaz.

c) Mal alım ve satımı ve hizmet sunumu dolayısıyla vergi kesintisi yapmak ve vergi dairesine yatırmak zorunda olanların, bu yükümlülükleri yerine getirmemeleri halinde verginin ödenmesinden, alım satıma taraf olanlar, hizmetten yararlananlar ve aralarında doğrudan veya akrabahısımlık nedeniyle ya da sermaye, organizasyon veya yönetimine katılmak veya çıkar sağlamak suretiyle dolaylı olarak ilişkide bulunduğu tespit olunanlar müteselsilen sorumludurlar.

ç) Bu fıkranın (c) bendinde belirtilen müteselsilen sorumluluk mal üreten çiftçiler ile nihaî tüketiciler için söz konusu değildir.

d) Maliye Bakanlığı, işlenmiş olanlar dâhil zirai ürünlerin alım ve satımına aracılık eden kuruluşlar ile Ticaret Borsalarını bu ürünlerin satın alınması sırasında yapılacak vergi kesintisinden müteselsilen sorumlu tutmaya, söz konusu ürünlerin satışı dolayısıyla yapılacak vergi kesintisinin hangi safhada yapılacağını her bir ürün için ayrı ayrı belirlemeye yetkilidir. Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen safhadan önceki safhalarda kesinti yoluyla alınan vergiler iade edilmez ve süresinde ilgili vergi dairesine yatırılır.

e) Vergi kesenlerin sorumluluğunun şartları, sınırları ve bu konuya ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığınca belirlenir.

(2) Mal teslimi veyave hizmet sunumu dolayısıyla tahsili gereken her türlü verginin beyan edilmemesi veya eksik beyan edilmesi, beyan edildiği halde ödenmemesi eylemine çıkar sağlamak suretiyle iştirak ettiği tespit olunanlar, söz konusu vergilerin ödenmesinden müteselsilen sorumludurlar.

(3) Müteselsil sorumluluğun şartları, sınırları ve bu konuya ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığınca belirlenir.

Mirasçılarının sorumluluğu

Madde 11-

(1) Mükelleflerin ödevleri, ölüm halinde mirası reddetmemiş kanunî ve saklı paylı mirasçılarına geçer. Ancak, mirasçılardan her biri ölünün-miras bırakanın vergi borçlarından miras payları oranında sorumlu olurlar.

Mücbir sebepler

Madde 12-

(1) Mücbir sebepler;

a) Vergi ödevlerinden herhangi birinin yerine getirilmesine engel olacak derecede ağır kaza, ağır hastalık ve tutukluluk,

b) Vergi ödevlerinin yerine getirilmesine engel olacak yangın, yer sarsıntısı ve su basması gibi afetler,

c) Kişinin iradesi dışında meydana gelen zorunlu bulunamama durumları,

ç) Sahibinin iradesi dışındaki nedenler dolayısıyla defter ve belgelerin elinden çıkmış bulunması,

gibi hallerdir.

(2) Bu maddenin birinci fıkrasının (ç) bendinde yer alan durumun mücbir sebep sayılması için, bu durumun meydana geldiği veya öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içerisinde bağlı bulunulan vergi dairesine bildirilmesi şarttır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Süreler

Kanuni ve idari süreler

Madde 13-

(1) Vergi işlemlerinde süreler vergi kanunları ile belli edilir.

(2) Kanunda açıkça yazılı olmayan hallerde onbeş günden aşağı olmamak şartıyla bu süreyi, tebliği yapacak olan idare belirler ve ilgiliye tebliğ eder.

Mücbir sebeplerle gecikme

Madde 14-

(1) Bu Kanunun 12 inci maddesinde yazılı mücbir sebeplerden herhangi birinin bulunması halinde bu sebep ortadan kalkıncaya kadar süreler işlemez. Bu takdirde tarh zamanaşımı işlemeyen süreler kadar uzar.

(2) Bu hükmün uygulanması için mücbir sebebin bilinir olması veya ilgililer tarafından belgelendirilmesi veya kanıtlanması şarttır.

(3) Maliye Bakanlığı, mücbir sebep sayılan haller nedeniyle; bölge, il, ilçe, mahal veya afete uğrayanlar itibariyle mücbir sebep hali ilân etmeye ve bu sürede vergi ödevlerinden yerine getirilemeyecek olanları tespit etmeye yetkilidir. Bu yetki vergi türleri ve işyerleri itibariyle; beyannamelerin toplulaştırılması, yeni beyanname verme süreleri belirlenmesi ve beyanname verme zorunluluğunun kaldırılması şeklinde de kullanılabilir.

Ölüm halinde sürenin uzaması

Madde 15-

(1) Vergi kanunlarında hüküm bulunmayan hallerde ölüm dolayısıyla mirasçılara geçen ödevlerin yerine bildirme ve beyanname verme sürelerine üç ay eklenir.

Süre verme

Madde 16-

(1) Zor durumda bulunmaları nedeniyle vergi işlemlerine yönelik ödevleri süresi içinde yerine getiremeyecek olanlara, kanunî sürenin bir katını, kanunî sürenin otuz günden az olması halinde otuz günü geçmemek üzere, Maliye Bakanlığınca uygun bir süre verilebilir.

(2) Bu sürenin verilebilmesi için;

a) Süre isteyen, sürenin bitmesinden önce yazı ile istemde bulunmalıdır.

b) İstemde gösterilen mazeret, süre verecek makam tarafından kabule uygun görülmelidir.

c) Sürenin verilmesi halinde verginin alınması tehlikeye girmemelidir.

(3) Maliye Bakanlığı süre verme yetkisini tamamen veya kısmen yereline devredebileceği gibi bölgeler, iller, ilçeler veya sektörler ile iş kolları ya da mükellef grupları itibariyle yazılı başvuru şartı aramaksızın da kullanabilir.

Sürelerin hesaplanması

Madde 17-

(1) Vergi kanunlarında yazılı süreler aşağıdaki şekilde hesaplanır.

a) Süre gün olarak belirlenmişse başladığı gün hesaba katılmaz ve son günün tatil saatinde biter.

b) Süre hafta veya ay olarak belirlenmişse başladığı güne son hafta veya ayda karşılık gelen günün tatil saatinde biter. Sürenin bittiği ayda, başladığı güne karşılık gelen bir gün yoksa süre o ayın son gününün tatil saatinde biter.

c) Sonu belli bir gün ile belirlenen sürelerde, süre o günün tatil saatinde biter.

ç) Resmi tatil günleri süreye dâhildir. Şu kadar ki, sürenin son günü resmi tatile rastlarsa tatili takip eden ilk iş gününün tatil saatinde biter.

d) Elektronik ortamda yapılacak bildirim ve beyanlarda süreler gece yarısı sona erer.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Vergi Alacağıın Belirlenmesi

Vergiye doğuran olay

Madde 18-

(1) Vergi alacağı, vergi kanunlarının vergiyi bağladıkları olayın meydana gelmesi veya hukukî durumun tamamlanması ile doğar.

(2) Vergi alacağı mükellef bakımından vergi borcunu teşkil eder.

Tarh

Madde 19-

(1) Verginin tarhı, vergi alacağının kanunlarında gösterilen matrah ve oranlar üzerinden vergi dairesi tarafından hesaplanarak bu alacağı tutar itibariyle tespit eden idarî işlemdir.

Tebliğ

Madde 20-

(1) Tebliğ, vergilendirmeyi ilgilendiren ve hüküm ifade eden hususların yetkili makamlar tarafından mükellefe veya ceza sorumlusuna yazı ile veya bu Kanunun 75 inci maddesi uyarınca yapılan düzenlemelere uygun olarak elektronik ortamda bildirilmesidir.

Tahakkuk

Madde 21-

(1) Verginin tahakkuku, tarh ve tebliğ edilen bir verginin ödenmesi gereken bir aşamaya gelmesidir.

Tahsil

Madde 22-

(1) Verginin tahsili, kanununa uygun şekilde ödenmesidir.

Tahakkuku tahsile bağlı senetler

Madde 23-

(1) Nitelikleri itibariyle tahakkuku tahsile bağlı vergilerde, verginin tahsili tahakkuku da içine alır.

İKİNCİ KISIM **Tarh ve Tahakkuk Usulü** **BİRİNCİ BÖLÜM** **Beyannameye Dayanan Tarh**

Tahakkuk fişi esası

Madde 24-

(1) Vergi kanunlarına göre beyan üzerinden alınan vergiler “tahakkuk fişi” ile tarh ve tahakkuk ettirilir.

(2) Bu esasa göre, ilgili vergi dairesince beyannamenin alınması üzerine bir tahakkuk fişi düzenlenir ve bunun bir örneği mükellefe ya da beyannameyi mükellef adına vergi

dairesine teslim edene verilir. Bu şekilde vergi tahakkuk etmiş olur. Tahakkuk fişinin mükellefe verilen örneği aynı zamanda beyannamenin makbuzu yerine geçer.

(3) Gerekli görülen hallerde beyana dayanan vergi, tahakkuk fişi yerine ihbarname ile tebliğ olunabilir.

Tahakkuk fişinin içeriği

Madde 25-

(1) Tahakkuk fişi aşağıda yazılı bilgileri içerir.

- a) Fişin sıra numarası,
- b) Düzenleme tarihi,
- c) Verginin türü,
- ç) Vergi beyannamesinin tarihi,
- d) Beyannamenin ilgili bulunduğu vergilendirme dönemi,
- e) Mükellefin soyadı ve adı veya unvanı,
- f) Mükellefin vergi kimlik numarası,
- g) Mükellefin açık adresi,
- ğ) Verginin matrahı,
- h) Verginin tutarı,
- ı) Vergi mahkemesinde dava açılması ve düzeltme ile ilgili hükümlere ait kısa bilgi.

Tahakkuk fişinin kesinliği

Madde 26-

(1) Vergi beyannamesini ilgili vergi dairesine veren kimsenin kendisine verilen tahakkuk fişini almaması, beyannamede yazılı matrah üzerinden tarhi gereken verginin tahakkukuna engel olmaz. Bu takdirde, tahakkuk fişinin mükellefe verilecek örneği 27 nci maddede yazılı olduğu şekilde postayla veya elektronik ortamda mükellefe gönderilir.

Vergi beyannamesinin postayla veya elektronik ortamda gönderilmesi

Madde 27-

(1) Beyannamenin posta ile gönderilmesi halinde de tahakkuk fişi kesilir. Bu takdirde, tahakkuk fişinin mükellefe verilecek örneği kapalı bir zarf içinde mükellefin bilinen adresine gönderilir ve fişin dairede kalan örneğine posta zimmet defterinin tarih ve numarası kaydolunur.

(2) Beyannamenin elektronik ortamda gönderilmesi halinde, tahakkuk fişi elektronik ortamda düzenlenir ve mükellef veya elektronik ortamda beyanname gönderme yetkisi verilmiş gerçek veya tüzel kişiye elektronik ortamda iletilir. Bu ileti, tahakkuk fişinin mükellefe tebliği yerine geçer.

(3) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığınca tespit olunur.

Beyanname verme ve ödeme sürelerinde yetki

Madde 28- Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı, beyannamelerin verilme ve ödeme sürelerinin son gününü, kanunî süresinden itibaren otuz günü geçmeyecek şekilde yeniden belirlemeye yetkilidir.

İKİNCİ BÖLÜM

Re'sen ve İdarece Tarh

Re'sen vergi tarhı

Madde 29-

(1) Re'sen vergi tarhı, her ne şekilde olursa olsun vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlarca düzenlenmiş vergi inceleme raporlarında belirtilen matrah veya matrah kısmı üzerinden vergi tarh olunmasıdır.

(2) Aşağıdaki hallerden herhangi birinin bulunması durumunda, tarhiyat bu madde hükümlerine göre yapılır.

a) Vergi beyannamesinin kanunî süresi geçtiği halde verilmemiş olması,

b) Vergi beyannamesi kanunî veya ek süreler içinde verilmekle beraber, beyannameye vergi matrahına ilişkin bilgilerin gösterilmemiş bulunması,

c) Bu Kanuna göre tutulması zorunlu olan defterlerin hepsi **nin** veya bir kısmının tutulmamış veya tasdik ettirilmemiş olması ya da defter ve belgelerin vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlara herhangi bir nedenle ibraz edilmemiş olması,

ç) Tutulması zorunlu olan defterlerin veya alınması ve verilmesi gereken belgelerin ya da verilen beyannamelerin ve **haksız yere** yapılan vergi iadelerinin **gerçek durumu yansıtmadığına alınmış olduğuna** ilişkin delilin bulunması,

d) Bu Kanunun 175 inci maddesi uyarınca 3568 sayılı Kanuna göre yetki almış meslek mensuplarına imzalattırma zorunluluğu getirilen beyanname ve eklerin imzalattırılmamış veya tasdik kapsamına alınan konularda yeminli malî müşavir tasdik raporunun zamanında verilmemiş olması,

(3) Vergi beyannamesini kanunî süresi geçtikten sonra vermiş olanlara, bu beyannameye gösterdikleri matrah üzerinden re'sen gerekli tarhiyat yapılır.

Verginin idarece tarhı

Madde 30-

(1) Verginin idarece tarhı; bu Kanunun 29 uncu maddesi dışında kalan hallerde, mükelleflerin verginin tarhı için vergi kanunları ile belirli zamanlarda başvuramaları veya aynı kanunlarla kendilerine yüklenen zorunlulukları yerine getirmemeleri nedeniyle zamanında tarh edilemeyen verginin kanunen belli matrahlar üzerinden idarece tarh edilmesidir.

(2) Bu takdirde vergi, bu Kanunun 99 uncu maddesi uyarınca düzenlenen yoklama fişine dayalı olarak tarh olunur.

(3) Bu şekilde tarh olunan vergilerle cezalarına ilişkin ihbarnameler, mükellefin bilinen adresine posta ile yollanır veya bu Kanunun 75 inci maddesi uyarınca elektronik ortamda tebliğ edilir. Ayrıca, mükellefin adını, soyadını, hesap numarasını, işini, adresini tarh edilen verginin ve kesilen cezanın tutar ve cinsini gösterir bir şekilde asılmak suretiyle ilgili vergi dairesinde ilân edilir.

(4) İlânın asılması ve asılma tarihi tutanakla tespit olunur.

(5) Verginin tahakkuku ve cezanın kesinleşmesi için geçmesi gereken vergi mahkemesinde dava açma süresi; mükellefin bilinen adresinde tebligat yapıldığı hallerde tebliğ tarihinden, aksi halde tutanakla tespit olunan ilan tarihinden başlar.

Takdir Kararı

Madde 31-

(1) Takdir Komisyonunca bu Kanunun 47 nci maddesi hükmü uyarınca yapılan takdirler bir karara bağlanır.

(2) Takdir kararları komisyonun başkan ve üyeleri tarafından imzalanır.

(3) Takdir kararlarında aşağıda yazılı bilgiler bulunur.

a) Kararın sıra numarası,

- b) Kararın tarihi,
- c) Mükellefin soyadı ve adı veya unvanı,
- ç) Mükellefin vergi kimlik numarası,
- d) Mükellefin açık adresi,
- e) Takdir edilen servet, fiyat, ücret veya değer,
- f) Takdirin dayanağı ve takdir hakkında açıklama (takdir kararına dayanak teşkil eden hesaplama, bilgi ve belgeler dâhil).

(4) Yukarıda sayılan bilgileri içermeyen takdir komisyonu kararları işleme konulmaz.

Takdir kararlarının sunumu

Madde 32-

(1) Takdir kararları komisyonca imza karşılığında ilgili vergi dairesine sunulur.

Re'sen tarhta mahsup

Madde 33-

(1) Re'sen takdir olunan matrah, mükellef tarafından bildirilen matrahtan fazla değilse, re'sen vergi tarh edilmez; fazla ise, sadece aradaki fark üzerinden vergi tarh olunur.

İhbarname esası

Madde 34-

(1) Re'sen tarh edilen vergiler ihbarname ile ilgililere tebliğ olunur. Türü ve doğuşu ayrı olan vergiler için ayrı ihbarname kullanılır.

İhbarnamenin içeriği

Madde 35-

(1) İhbarname aşağıda yazılı bilgileri içerir.

- a) İhbarnamenin sıra numarası,
- b) İhbarnamenin düzenlenme tarihi,
- c) Verginin türü,
- ç) Mükellefin soyadı ve adı veya unvanı,
- d) Mükellefin vergi kimlik numarası,

- e) Mükellefin açık adresi,
- f) Vergilendirme dönemi,
- g) Verginin matrahı,
- ğ) Verginin hesabı,
- h) Verginin tutarı,
- ı) Kısa ve açık bir ifade ile ikmalen veya re'sen vergi tarhını gerektiren nedenler,
- i) Vergi mahkemesinde dava açma süresi,
- j) Vergi mahkemesinde dava açma şekli.

(2) Tarh edilen vergilerde varsa inceleme raporlarının birer örneği ihbarnameye eklenir. Bunların eklenmemiş olması halinde ihbarname geçersizdir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM **Ortalama Kar Hadleri**

Ortalama kar hadlerinin tespiti

Madde 36-

(1) Ortalama kâr hadleri, Maliye Bakanlığınca emtia ve iş türlerine göre hazırlanacak cetveller üzerine il merkezlerinde vergi dairesi başkanının, vergi dairesi başkanının olmadığı illerde defterdarın veya mazereti halinde vekil tayin edeceği bir memurunun başkanlığı altında ilgili grup müdürü veya gelir müdürü ve vergi dairesi müdürü olmak üzere üç memur üye ile tacirler için il merkezindeki ticaret odalarınca, esnaf ve sanatkârlar için kanunla kurulan esnaf dernekleri birliğince, birlikleri yoksa esnaf ve sanatkâr kuruluşlarınca, odaların, birlik ve kuruluşların bulunmadığı yerlerde il merkezindeki belediyelerce seçilecek iki kişiden kurulan özel bir komisyon tarafından ilçeler itibariyle gayri safi kazançta göre ayrı ayrı tespit olunur. Bu kuruluşlarca belli edilecek üyeler bir asıl bir yedek olmak üzere seçilir. Üyelerin Komisyon Başkanının talebi üzerine otuz gün içinde seçilmemesi halinde, üyeler komisyon başkanının teklifi üzerine vali tarafından seçilir.

(2) Şu kadar ki, merkez ilçesi dışındaki mükelleflere ait ortalama kâr hadlerinin tespitinde, il merkezinden seçilmiş olan üyelerden birinin yerine o ilçelerden aynı nitelikteki kuruluşlar tarafından seçilmiş olan bir üye toplantılara katılır.

(3) Komisyon, vergi dairesi başkanının, vergi dairesi başkanının olmadığı illerde defterdarın yazılı isteği tarihinden başlayarak üç ay içinde takdir işini tamamlar, gerekli görülen yerlerde ve hallerde bu süre Maliye Bakanlığınca bir yıla kadar uzatılabilir.

(4) Ortalama kâr hadlerinin belirlenmesinde dikkate alınacak esaslar Maliye Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle belirtilir.

Ortalama kar hadlerinin kesinleşmesi ve ilânı

Madde 37-

(1) Bu Kanunun 36'ncı maddesi gereğince düzenlenen ortalama kâr hadlerine ait cetveller, düzenlenmelerini takip eden ay içinde Maliye Bakanlığınca gönderilir.

(2) Maliye Bakanlığınca gelmiş olan bu cetveller, Ortalama Kâr Hadleri Merkez Komisyonunca incelenerek hatalı ve eksik bulunanlar ile bölgeleri itibariyle uygunluk göstermeyenler gerekçeli olarak ilgili özel komisyonlara geri gönderilir. Özel komisyonlara geri gelen cetveller, yeniden incelenerek gerekli düzeltmeler yapıldıktan, düzeltme gereği görülmeyenler hakkında ise gerekçeleri belirtildikten sonra Merkez Komisyonuna gönderilir.

(3) Merkez Komisyonu cetveller üzerinde son incelemesini yaparak ortalama kâr hadlerinin kesin tutarlarını belirler.

(4) Kesinleşmiş ortalama kâr hadlerine ait cetveller Maliye Bakanlığınca yerellerine tebliğ olunur.

(5) Vergi daireleri, Bakanlıktan gelen bu cetvelleri, otuz gün süre ile dairelerinde asmak suretiyle ilân ederler. Bu cetveller ayrıca Resmî Gazete ile ilân olunur.

(6) Ortalama Kâr Hadleri Merkez Komisyonu, Maliye Bakanlığı Müsteşarının başkanlığında, Gelir İdaresi Başkanı, ilgili Gelir İdaresi Başkan Yardımcısı veya bunların vekil tayin edeceği kimselerle Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliğinin iki temsilcisinden kurulur.

(7) Bu Kanunun 56 ncı maddesindeki yeter sayısı hükmü, Ortalama Kâr Hadleri Merkez Komisyonu hakkında da uygulanır.

Uygulama süresi

Madde 38-

(1) Ortalama kâr hadleri üç yıl süreyle uygulanır. Şu kadar ki, bunlarda önemli değişiklikler meydana geldiği takdirde Maliye Bakanlığı bu süreyi bir yıldan aşağı olmamak şartıyla kısaltabilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Zirai Kazanç Ölçüleri ile Emlak Vergisine Ait Bedel ve Değerlerin Tespiti

Ölçüler ve tarifleri

Madde 39-

(1) Ziraî kazanç ölçüleri, yıllık üretim değeri, götürü gider emsali, ortalama randıman miktarı, ortalama işçilik tutarı, ortalama maliyet bedeli ile ortalama satış fiyatından oluşur.

a) Yıllık istihsal değeri: Ortalama randıman ve ortalama satış fiyatı ölçülerine göre her ziraat biriminden bir yılda elde edileceği hesaplanan ürün değerinin işletmede veya işletmelerde mevcut ziraat birimi sayıları ile çarpılması suretiyle bulunacak değerlerin toplamıdır.

b) Götürü gider emsali: Kümes hayvanları dâhil olmak üzere büyük ve küçükbaş hayvanlar ve bunların ürünleri ile kara ve su avcılığı için % 80; diğer ziraî ürünler ile ziraat makine ve aletleriyle başka çiftçilerin ziraî üretim işlerinin yapılması karşılığında alınan ücretler için % 70'tir.

c) Ortalama randıman miktarı: Ziraat birimlerinin her bir çeşidinden elde edileceği tahmin olunan ortalama ürün miktarıdır.

ç) Ortalama işçilik tutarı: Ziraat birimlerinin her bir çeşidine isabet eden ortalama işçilik gideri tutarıdır.

d) Ortalama maliyet bedeli: Ziraat birimi başına elde edilecek ürün için yapılması gereken ortalama giderlerin toplamıdır.

e) Ortalama satış fiyatı: Ziraî ürünlerin ticarî teamüle göre her bir satış biriminin bu Kanunun 40 ıncı maddesinin (ç) bendi esasları çerçevesinde tespit olunan satış fiyatıdır.

Zirai kazanç ölçülerinin tespiti

Madde 40-

(1) Ziraî kazanç ölçüleri (bu Kanunun 39 uncu maddesinin (a) bendinde yazılı ölçüler ile kara ve su avcılığına ilişkin olanlar hariç), Ziraî Kazançlar Merkez Komisyonu tarafından hazırlanacak yönetmelik esasları dairesinde Ziraî Kazançlar İl Komisyonlarınca takdir ve tespit olunur.

(2) Ziraî Kazançlar İl Komisyonları, ziraî kazanç ölçülerinin takdir ve tespitinde aşağıdaki esaslara uyar.

a) Ziraî faaliyetlere etki eden doğal ve ekonomik şartlar bakımından önemli farklar gösteren bölgeler ayrılır.

b) Çeşitli ziraat türleri ile çeşitli ziraat makine ve aletleri ayrı ayrı, nitelik ve şartlar bakımından birbirine uygunluk ve yakınlık gösterenler belli gruplar içinde birleştirilmek suretiyle dikkate alınır.

c) Ziraî işletmelerin bölgeleri itibariyle özellikleri ve ortalama verim kabiliyetleri göz önünde tutulur.

ç) Ortalama satış fiyatının tespitinde Bakanlar Kurulunca belirlenen ve takdir sırasında yürürlükte bulunan fiyatlar, Bakanlar Kurulunca fiyat tayin olunmayan ürünler için takdirin yapıldığı yıldan önce gelen son takvim yılı içindeki yerel toptan piyasa fiyatı esas tutulur. Fiyatın yıl içinde farklılık gösterdiği hallerde ortalaması dikkate alınır.

d) Özellik gösteren ziraat türlerinde Ziraî Kazançlar Merkez Komisyonunca bu ziraat çeşitlerinin niteliklerine uygun olarak belirlenecek esaslar dikkate alınır.

(3) Ziraî Kazançlar İl Komisyonları, ziraî kazanç ölçülerinin uygulanmaya başlanılacağı ilk takvim yılı içinde söz konusu ölçüleri tespit ederek Nisan ayı sonuna kadar Ziraî Kazançlar Merkez Komisyonuna gönderirler.

(4) Ziraî Kazançlar Merkez Komisyonu, illerden gelen ziraî kazanç ölçülerinden hatalı ve eksik bulduklarını gerekçesiyle birlikte ilgili komisyonlara iade eder.

(5) Ziraî Kazançlar İl Komisyonları, Merkez Komisyonunca iade olunan ölçülerdeki maddi hataları düzeltirler; takdire ilişkin hususlarda ise ya ölçüleri yeniden takdir ederler veya ilk kararlarında ısrar edebilirler. İl Komisyonları ısrar kararlarında ısrar nedenlerini açıklamaya zorundadırlar.

(6) Ancak, Ziraî Kazançlar İl Komisyonlarınca verilen ısrar kararları uygun görülmediği takdirde, uygun görülmeyen ölçüler yerine Merkez Komisyonunca re'sen ve nihai olarak yeni ölçüler tayin ve tespit olunur.

Ziraat birimleri

Madde 41-

(1) Ziraat birimleri;

a) Tarla, bağ ve sebze ziraatı ile ormancılıkta dönüm,

b) Ölçü olarak ağaç kabul edilenlerde ürün verecek hale gelmiş ağaç sayısı,

c) Hayvancılıkta hayvan sayısı,

dır.

(2) Özellik gösteren ziraat türlerinde bu ziraat çeşitlerinin mahiyetlerine uygun olarak Maliye ve Tarım Bakanlıklarınca birlikte belli edilecek diğer birimler kullanılır.

(3) Bu Kanunun uygulanmasında dönüm bin metre karelik toprak parçasıdır.

Tasdik ve ilan

Madde 42-

(1) Zirai kazanç ölçüleri Bakanlar Kurulunun onayı ile yürürlüğe girer.

(2) Onaylanan ölçüler Resmî Gazete ile yayınlanır.

(3) Her bölgeye ait ölçüler, ilgili valiliklere gönderilir. Valilikler bunları en kısa zamanda köy ve mahalle ihtiyar kurullarına ve Gelir İdaresi Başkanlığına tebliğ eder.

Uygulama süresi

Madde 43-

(1) Zirai kazanç ölçüleri üç yıl için tespit olunur. Ancak, satış fiyatı resmi kuruluşlar veya birliklerce tespit ve ilan olunan (destekleme alımları) ürünler için her yıl açıklanan en son fiyatlar esas alınır. Diğer taraftan, ölçülerin tespitine esas olan unsurlarda önemli değişiklikler meydana geldiğinin anlaşılması halinde, Zirai Kazançlar Merkez Komisyonu, bu ölçülerin uygulama süresini gerekli gördüğü zirai faaliyet ve ürün türleri için bir yıldan aşağı olmamak üzere kısaltmaya yetkilidir.

Emlak vergisine ait bedel ve değerlerin tespiti, ilanı ve kesinleşmesi

Madde 44-

(1) a) Maliye ve Bayındırlık Bakanlıkları, 1319 sayılı Emlâk Vergisi Kanununun 29 uncu maddesi hükmü ile aynı Kanunun 31 inci maddesi uyarınca hazırlanan tüzük hükümlerine göre bina metrekare normal inşaat maliyet bedellerini, uygulanacağı yıldan dört ay önce birlikte tespit ve Resmî Gazete ile ilân eder.

(b) Türkiye Ticaret, Sanayi, Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği bu bedellere karşı Resmî Gazete ile ilânını izleyen onbeş gün içinde Danıştayda dava açabilir.

(2) a) Takdir komisyonlarının arsalara ve araziye ait asgari ölçüde birim değer tespitine ilişkin dört yılda bir yapacakları takdirler, tarh ve tahakkuk işleminin (Emlâk Vergisi Kanununun 33 üncü maddesinin (8) numaralı fıkrasına göre yapılacak takdirler dâhil) yapılacağı sürenin başlangıcından en az altı ay önce karara bağlanarak, arsalara ait olanlar takdirin ilgili bulunduğu il ve ilçe merkezlerindeki

ticaret odalarına, ziraat odalarına ve ilgili mahalle ve köy muhtarlıkları ile belediyelere, araziye ait olanlar il merkezlerindeki ticaret ve ziraat odalarına ve belediyelere imza karşılığında verilir.

b) Büyükşehir belediyesi bulunan illerde takdir komisyonu kararları, vali veya vekalet vereceği memurun başkanlığında, vergi dairesi başkanı veya vekalet vereceği memur, vali tarafından görevlendirilecek tapu sicil müdürü ile ticaret odası, serbest muhasebeci mali müşavirler odası ve esnaf ve sanatkârlar odaları birliğin görevlendirilecek birer üyeden oluşan merkez komisyonuna imza karşılığında verilir.

c) Merkez Komisyonu kendilerine tebliğ edilen kararları on beş gün içinde inceler ve inceleme sonucu belirlenen değerleri ilgili takdir komisyonuna geri gönderir. Merkez Komisyonunca farklı değer belirlenmesi halinde bu değerler ilgili takdir komisyonlarınca yeniden takdir yapılmak suretiyle dikkate alınır.

ç) Mahalle ve köy muhtarlıkları kendilerine tebliğ edilen kararları dava açma süre boyunca uygun bir yere asmak suretiyle ilan ederler. Takdir komisyonlarının bu kararlarına karşı ilgili mükellefler ve kendilerine karar tebliğ edilen daire, kurum, kuruluşlar ve ilgili mahalle ve köy muhtarlıkları otuz gün içinde ilgili vergi mahkemesi nezdinde dava açabilirler. Vergi mahkemelerince verilecek kararlar aleyhine on beş gün içinde Danıştaya başvurulabilir.

d) Vergi mahkemeleri aynı takdir kararları aleyhine açılan davaları birleştirerek görürler. Bu davalarda ikinci cevaplaşma süreci uygulanmaz ve davalının onbeş gün içinde vereceği savunma ile dosya tamamlanarak öncelikle karara bağlanır. Vergi mahkemelerinin bu konuda vereceği kararlara karşı onbeş gün içinde itiraz edilebilir. İtirazları öncelikle karara bağlar ve kararları kesindir.

e) Kesinleşen asgari ölçüde arsa ve arazi birim değerleri, ilgili belediyelerde ve muhtarlıklarda uygun bir yere asılmak suretiyle tarh ve tahakkukun yapıldığı yılın başından Mayıs ayı sonuna kadar ilân edilir.

f) Bakanlar Kurulu bu fıkrada yer alan dört yıllık süreyi sekiz yıla kadar artırmaya veya iki yıla kadar indirmeye yetkilidir.

(3) Yukarıdaki hükümlere göre Danıştay ve vergi mahkemelerinde dava açılması halinde, davalının onbeş gün içinde vereceği tek savunma ile dosya tamamlanmış sayılır. Danıştay ve vergi mahkemelerince bu davalar, dosyanın tamamlandığı tarihten itibaren en geç bir ay içinde karara bağlanır.

(4) Birinci ve ikinci fıkralardaki bina metrekare normal inşaat maliyet bedelleri ile arsalar ve araziye ait asgari ölçüde birim değer tespitlerine ilişkin süreleri gerektiği ölçüde kısaltmaya Maliye Bakanlığı yetkilidir.

ÜÇÜNCÜ KISIM
Takdir ve Zirai Kazançlar Komisyonları
BİRİNCİ BÖLÜM
Takdir Komisyonu

Kuruluş

Madde 45-

(1) Takdir komisyonu; illerde vergi dairesi başkanının, vergi dairesi başkanının olmadığı illerde defterdarın, bu illere bağlı ilçelerde malmüdürünün (ayrı bir vergi dairesi olan ilçelerde ilgili vergi dairesi müdürünün) veya bunların belirleyeceği memurların başkanlığı altında ilgili vergi dairesinin yetkili iki memuru ile seçilmiş iki üyeden kurulur.

(2) Arsalara ait asgarî ölçüde birim değer tespitinde takdir komisyonu; belediye başkanı veya belirleyeceği memurun başkanlığı altında belediyenin yetkili bir memuru ile tapu sicil müdürü veya belirleyeceği bir memur ve ticaret odasınca seçilmiş bir üye ile ilgili mahalle ve köyün muhtarından kurulur.

(3) Araziye ait asgarî ölçüde birim değer tespitinde takdir komisyonu; valinin başkanlığı altında vergi dairesi başkanı veya vergi dairesi başkanının olmadığı illerde defterdar ile Tarım ve Köyişleri Bakanlığı veya Çevre ve Orman Bakanlığı il müdürü ile il merkezlerindeki ticaret ve ziraat odalarından seçilmiş birer üyeden kurulur.

(4) Takdir komisyonları sürekli veya geçici olurlar. Sürekli komisyonların nerelerde kurulacağını Maliye Bakanlığı belli eder.

(5) Sürekli komisyon bulunmayan yerlerde takdir işleri geçici komisyonlar tarafından görülür.

Üyelerin seçilmesi

Madde 46-

(1) Üyeler, tacirler için ticaret odasınca, diğer sanat ve meslek erbabı için bunların üyesi oldukları mesleki kuruluşlarca kendi üyeleri arasından veya hariçten seçilir. Bu kuruluşlar, Takdir Komisyonu Başkanının yazılı talebi üzerine en geç bir ay içinde iki asıl ve iki yedek üye seçmek zorundadırlar. Bu zorunluluk zamanında yerine getirilmezse üyeler o yerin en büyük mülkiye amiri tarafından seçilir.

(2) Komisyon toplantılarına mükellefin sanat veya meslek bakımından bağlı veya ilgili olduğu kuruluştan, servet takdiri işlerinde ise ticaret odasından seçilen üyeler (arsalara ait asgari ölçüde birim değerlerinin tespiti sırasında ticaret odasından seçilen üyelerden biri yerine ilgili mahalle veya köyün muhtarı) katılır. Ticaret Odası ve meslekî kuruluş bulunmayan yerlerde bunlar tarafından seçilecek üyeler, yukarıdaki esaslara göre belediyeler tarafından seçilir.

(3) Komisyonlar kendilerine tahsis edilen dairede, yoksa vergi dairesinde toplanır ve durum bir tutanakla tespit olunur.

Komisyonların görevleri

Madde 47-

(1) Bu Kanunun 45 inci maddesinin birinci fıkrasına göre kurulan takdir komisyonunun görevleri aşağıdaki gibidir.

a) Yetkili makamlar tarafından istenilen servet takdirlerini yapmak,

b) Vergi kanunlarında yazılı fiyat, ücret ve değerleri takdir etmek.

(2) Takdir komisyonu birinci fıkrada belirtilen görevlerini yaparken takdir sebepleri bulunup bulunmadığını incelemeyebilir. Ancak, hatalı gördüğü işlemlerde ilgili vergi dairesini yazı ile uyararak zorundadır.

(3) İlgili vergi dairesince takdir komisyonundan talep edilen takdire ilişkin olarak talep tarihinden itibaren on beş gün içerisinde durum ilgili mükellefe bildirilir. Bu bildirim yapılmadığı durumlarda takdir komisyonu kararı geçersizdir.

(4) Bu Kanunun 45 inci maddesinin ikinci fıkrasına göre kurulan takdir komisyonu; 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 29 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca arsalar için her mahalle ve arsa sayılacak parsellenmemiş arazide her köyün cadde, sokak veya değer bakımından farklı bölgeleri (turistik bölgelerde değer bakımından farklı olanlar ilgili valilerce tespit edilecek pafta, ada veya parsel) itibarıyla asgarî ölçüde birim değer tespit etmekle görevlidir.

(5) Bu Kanunun 45 inci maddesinin üçüncü fıkrasına göre kurulan takdir komisyonu; 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 29 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca her il veya ilçe için arazinin cinsi (kırmaç, taban ve sulak) itibarıyla asgarî ölçüde birim değer tespit etmekle görevlidir.

(6) Dördüncü ve beşinci fıkralara göre yapılacak değer tespitinde, Emlak Vergisi Kanununun 31 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan normlardan ve bu maddeye göre hazırlanmış bulunan tüzük hükümleri ile gerektiğinde bilirkişiden yararlanılır.

Komisyonun yetkileri

Madde 48-

(1) Bu Kanunun 45 inci maddesinin birinci fıkrasına göre kurulan takdir komisyonu 47 nci maddedeki görevleri dolayısıyla bu Kanunda yazılı inceleme yetkisine sahiptir.

(2) Komisyon, servetleri, sınai hakları ve telif haklarını, imtiyazları, madenleri, mücevheratı, eski eserleri ve sanat eserlerini ve değeri düşen malları değerlemede bilirkişiye başvurabilirler.

(3) Bu Kanunun 45 inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarına göre kurulan takdir komisyonları aşağıdaki yetkilere sahiptir.

a) Takdire konu binaları ve araziye gezebilirler.

b) Mükelleflerden ve kiracılardan taşınmazın genel durumu, kullanım tarzı ve tahmine yarayacak diğer gerekli bilgileri isteyebilirler.

c) Gerekli gördükleri bilgiyi, muhtar ve ihtiyar meclisleri, ticaret ve tarım odaları, belediyeler ve noterler gibi resmî veya yarı resmî kuruluşlarla özel kuruluşlar ve şahıslardan isteyebilirler.

(4) Çalışma saatleri dışında veya tatil günlerinde, bina ve arazi, bunları işgal edenlerin izni olmaksızın gezilemez. Binaların gezilmesi sırasında, ev halkının rahatsız edilmemesine dikkat etmek şarttır.

Takdir komisyonlarınca belirlenmiş sayılacak değerler

Madde 49-

(1) Yargı mercilerince ve resmi makamlarca yetkilendirilmiş değerlendirme kuruluşları tarafından yapılan servet, sınai hak ve telif hakkı, imtiyaz, maden, mücevherat, eski eser ve sanat eserleri, fiyat, ücret, kıymet ve değeri düşen mallara ilişkin tespit olunan değerler, takdir komisyonlarınca belirlenmiş değer sayılır.

(2) Bu maddenin uygulamasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.

İKİNCİ BÖLÜM

Zirai Kazançlar İl ve Merkez Komisyonları

Zirai kazançlar il komisyonu

Madde 50-

(1) Zirai Kazançlar İl Komisyonu valinin başkanlığında vergi dairesi başkanı veya vergi dairesi başkanının olmadığı illerde defterdar, ilgili grup müdürü veya gelir müdürü ile ziraat müdürü, veteriner müdürü, il merkezindeki Ziraat Bankası şube müdürü ve seçilmiş üç üyeden kurulur.

(2) Ormancılığa ilişkin konuların görüşülmesinde komisyona veteriner müdürü yerine orman işletme müdürü veya vekil tayin edeceği bir temsilci katılır.

Üyelerin seçilmesi

Madde 51-

(1) Zirai Kazançlar İl Komisyonunun seçilmiş üyelerinden ikisi il ziraat odasından, biri de bu ile bağlı ilçe ziraat odalarından il ziraat odasınca seçilir.

(2) Ziraat odası, valinin yazılı tebliği üzerine en geç 30 gün içinde komisyon üyelerini ve aynı sayıda yedek üyeyi seçerek adlarını valiye bildirir.

(3) Üyeler bu süre içinde seçilip bildirilmedikleri takdirde vali tarafından seçilir.

(4) Ziraat odası bulunmayan yerlerde bunların seçeceği üyeler, aynı esaslar çerçevesinde belediyelerce seçilir.

Zirai kazançlar merkez komisyonu**Madde 52-**

(1) Zirai Kazançlar Merkez Komisyonu, Maliye Bakanlığı Müsteşarının Başkanlığında, Gelir İdaresi Başkanı ile Gelir İdaresi Başkanlığının iki, Tarım ve Orman Bakanlığının üç, Ziraat Odaları Birliğinin üç ve Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğünün bir temsilcisinden kurulur.

(2) Başkanın mazereti halinde komisyona, başkanın, üyelerden veya hariçten vekil tayin edeceği kimse başkanlık eder.

Komisyonların yetkileri**Madde 53-**

(1) Zirai Kazançlar İl ve Merkez Komisyonları kamu idare ve müesseseleri ile Devlet ekonomi kurumlarından ve görevlerinin gerektirdiği diğer gerçek ve tüzel kişilerden her türlü bilgileri isteyebilirler. Gerekli gördükleri hallerde bilirkişilere inceleme yaptırabilirler.

(2) Bilgi istemede 115 inci maddenin ikinci fıkrası hükümleri uygulanır.

(3) Komisyonlarca bu hükümlere göre istenilen bilgileri vermeyenler ve bilirkişiliği kabul ettikleri halde gerekli incelemeleri yapmayanlar hakkında 257 nci madde hükmü uygulanır.

**ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
Ortak Hükümler****Komisyonlara seçilecek üyelerde aranacak nitelikler****Madde 54-**

(1) Takdir ve zirai kazançlar il komisyonlarına memurların dışında, seçilecek kimselerde aşağıdaki nitelikler aranır.

a) İyî ahlak sahibi olmak ve ikamet ettiği veya iş gördüğü çevrenin güvenini kazanmış bulunmak.

b) Medeni hakları kaybetmiş bulunmamak.

c) 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; beş yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasını gerektiren kasten işlenen bir suçtan dolayı ya da devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, milli savunmaya karşı suçlar, devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin yerine getirilmesine fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama, kaçakçılık veya vergi kaçakçılığı suçlarından mahkûm olmamak.

ç) Takdir komisyonlarına seçileceklerde, ayrıca otuz yaşını bitirmiş olmak.

d) Zirai kazançlar il komisyonlarına seçileceklerde ayrıca bulunduğu şehir veya kasabanın ekonomik şartları ile emlak ve ziraat işleri konusunda bilgi sahibi olmak ve yirmi beş yaşını bitirmiş bulunmak.

Yemin

Madde 55-

(1) Bu kısımda yazılı komisyonlara seçilen üyeler ve başkanları şehir ve kasabalarda idare heyeti, köylerde ihtiyar meclisi huzurunda aşağıda yazılı şekilde yemin ederler.

“Komisyonda çalışacağım sürece tam manasıyla vicdan ve kanaatimin gereklerine uyacağıma; hiçbir sebep ve etki altında adaletten ve doğruluktan ayrılmayacağıma, gerek Devlet gerek mükellef haklarını bir tutacağıma, takdir ve tahminlerde her hangi bir tarafa eğilim göstermek suretiyle görevimi kötüye kullanmayacağıma namusum üzerine yemin ederim.”

Yeter sayı

Madde 56-

(1) Bu kısımda yazılı komisyonlar üye tam sayısının çoğunluğu ile toplanır ve çoğunlukla karar verirler. Oyların eşitliği halinde başkanın bulunduğu taraf çoğunlukta sayılır.

Devam

Madde 57-

(1) Komisyon toplantılarında her hangi bir nedenle olursa olsun bulunamayacağı anlaşılan üyenin yerine yedek üye davet olunur.

(2) Seçilmiş üyelerden, mücbir bir sebebe dayanmaksızın birbirini takip eden üç toplantıya gelmeyenler istifa etmiş sayılarak yerlerine yedek üye asil üye olarak getirilir.

(3) Mücbir sebep veya süresinin sona ermesi nedeniyle devam edemeyecek olan asil üyeye yedek üye vekâlet eder.

Görev süresi

Madde 58-

(1) Takdir ve zirai kazançlar il komisyonlarına seçilen üyelerin görev süresi üç yıldır. Bunları seçen daire, meclis ve meslekî kuruluşların seçimlerinin yenilenmesi bu üyelerin görev sürelerini kısaltmaz.

(2) Süreleri dolanların yeniden seçilmesi mümkündür.

Ücretler

Madde 59-

(1) Bu kısımda yazılı komisyonlar ile bu Kanuna göre ortalama kâr hadlerini tespit eden komisyonlar ve uzlaşma komisyonlarının (Ziraî Kazançlar Merkez Komisyonu, Ortalama Kâr Hadleri Merkez Komisyonu, Merkez Uzlaşma Komisyonları ile Gelir Vergisi Kanununun 31 inci maddesinde anılan yönetmelik hükümlerine göre kurulan komisyon hariç) başkan ve üyelerine bu komisyonlardaki görevleri dolayısıyla ilgili vergi dairesi başkanlığı veya vergi dairesi başkanlığının olmadığı illerde defterdarlığın teklifi üzerine Maliye Bakanlığınca belirlenecek tutarda ücret verilir.

(2) Ziraî Kazançlar Merkez Komisyonu, Ortalama Kâr Hadleri Merkez Komisyonu, Merkez Uzlaşma Komisyonları ile Gelir Vergisi Kanununun 31inci maddesinde anılan yönetmelik hükümlerine göre kurulan komisyonun başkan ve üyelerine bu komisyonlardaki çalışmaları dolayısıyla verilecek ücret Maliye Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararıyla belirlenir.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Tebliğler

BİRİNCİ BÖLÜM

Tebliğ Esasları ve Muhataplar

Tebliğ esasları

Madde 60-

(1) Tahakkuk fişinin dışında vergilendirme ile ilgili olup, hüküm ifade eden tüm belgeler ve yazılar adresleri bilinen gerçek ve tüzel kişilere postayla ilmühaberli taahhütlü olarak ve/veya bu Kanunun 75 inci maddesi uyarınca yapılan düzenlemelere uygun olarak elektronik ortamda, adresleri bilinmeyenlere ilân yolu ile tebliğ edilir.

(2) Şu kadar ki, ilgilinin kabul etmesi Şartıyla, tebliĒin daire veya komisyonda yapılması m¼mk¼nd¼r.

TebliĒ yapılacak kimseler

Madde 61-

(1) TebliĒ, m¼kelleflere, bunların kanuni temsilcilerine, umumi vekillerine veya vergi cezası kesilenlere yapılır. Tasfiye işlemlerinin tamamlanmasından sonra, tasfiye d¼nemi ¼ncesine ilişkin tebligatlar ile iflas halindeki m¼kelleflerin iflas ¼ncesi d¼neme ilişkin tebligatlar ilgili d¼nemlerdeki kanuni temsilcilere yapılır.

(2) T¼zel kişilere yapılacak tebliĒ, bunların başkan, m¼d¼r veya kanun¼ temsilcilerine, vakıflar ve cemaatler gibi t¼zel kiŐiliĒi olmayan kuruluŐlarda bunları idare edenlere veya temsilcilerine yapılır. T¼zel kişilerin birden fazla m¼d¼r veya temsilcisi varsa tebliĒin bunlardan birine yapılması yeterlidir.

(3) TebliĒ, kendisine tebligat yapılacak kimsenin bulunmaması halinde, g¼r¼n¼Ő¼ne g¼re 18 yaşından aŐaĒı olmaması ve aÇık bir Şekilde ehliyetsiz bulunmaması Şartıyla yerleşim yeri adresinde bulunanlardan veya iŐyerlerinde ¼ncelikle muhasebe ve vergi işlemleriyle g¼revli olan memurlara, bunların da bulunmaması halinde diĒer memur ya dahizmetlilerinden birine yapılır.

Veli, vasi ve kayyımlara tebliĒ

Madde 62-

(1) M¼kellef yerine gečen veli, vasi veya kayyım gibi vergi sorumlusu birden fazla olursa, tebliĒ bunlardan sadece birine yapılabilir.

(2) TebliĒin konusu olan işe ayrı bir vasi veya kayyım bakmakta ise, tebliĒ bunlara yapılır.

Aracılı tebliĒ

Madde 63-

(1) Kara, deniz, hava ve jandarma eratina yapılacak tebliĒler kıta komutanı veya m¼essese ¼miri gibi en yakın ¼st vasıtasıyla yapılır. Bu evrakı derhal tebliĒ olunacak kimseye vermediĒi takdirde ¼st, bu durumun tebliĒ belgesinde yazılı olması Şartıyla tazminle mahk¼m olur.

Yabancı ¼lkede bulunanlara tebliĒ

Madde 64-

(1) Yabancı ¼lkede bulunanlara tebliĒ o ¼lkenin yetkili makamı aracılıĒıyla yapılır. Bunun iēin anlaŐma varsa veya o ¼lkenin kanunları uygunsa o yerdeki T¼rk siyasi memuru veya konsolosu tebliĒin yapılmasını yetkili makamdaki ister.

(2) Kendisine tebliĒ yapılacak kişi T¼rk vatandaŐı ise tebliĒ T¼rk siyasi memuru veya konsolosu aracılıĒıyla da yapılabilir.

(3) Yabancı ülkelerde bulunan kimselere tebliğ olunacak evrak, tebligatı çıkaran makamın bağlı bulunduğu Bakanlık vasıtasıyla Dışişleri Bakanlığına, oradan da Türkiye elçilik veya konsolosluğuna gönderilir.

(4) Yabancı ülkede resmî görevle bulunan Türk memurlarına tebliğ Dışişleri Bakanlığı aracılığıyla yapılır.

(5) Yabancı ülkede bulunan askerî şahıslara yapılacak tebliğ, bağlı buldukları kara, deniz, hava kuvvetleri komutanlıklarıyla Jandarma Genel Komutanlığı aracılığıyla yapılır.

Kamu idare ve müesseselerine tebliğ

Madde 65-

(1) Kamu idare ve müesseselerine yapılacak tebliğ, bu idare ve müesseselerin en büyük amirlerine veya bunların yardımcılarına veya en büyük amirin yetkili kılacağı memurlara yapılır.

İKİNCİ BÖLÜM

Posta ile Tebliğ Usulü

Kapalı zarf esası

Madde 66-

(1) Posta ile tebliğde, tebliğ edilecek belge kapalı bir zarf içinde postaya verilir.

(2) Kullanılacak zarfların şekillerini belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.

Bilinen adreslere tebliğ

Madde 67-

(1) Bilinen adrese gönderilen mektuplar posta idaresince muhatabına teslim edildiği tarihte, elektronik ortamda yapılan tebliğler ise muhatabın elektronik adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda tebliğ edilmiş sayılır.

Bilinen adresler

Madde 68-

(1) Bu Kanuna göre bilinen adresler aşağıdaki gibidir.

a) Mükellef tarafından işe başlamada bildirilen adresler,

b) Adres değişikliğinde bildirilen adresler,

c) İş bırakmada bildirilen adresler,

ç) Vergi beyannamelerinde bildirilen adresler,

d) Yoklama fişinde tespit edilen adresler,

e) Vergi mahkemesinde dava açma dilekçelerinde ve cevaplarında gösterilen adresler,

f) İlgilinin tutanakta imzası bulunmak şartıyla yetkili memurlar tarafından bir tutanakla tespit edilen adresler,

g) Adrese dayalı kayıt sisteminde görünen en son adres,

ğ) Varsa şirketin internet sitesinde yayımlanan posta adresi.

(2) Mektupların gönderilmesinde bu adreslerden tarih itibariyle tebligat yapacak makama en son olarak bildirilmiş veya bu makamca tespit edilmiş olanı dikkate alınır.

Tebliğ evrakının teslimi

Madde 69-

(1) Tebliğ olunacak evrakı içeren zarf posta idaresince muhatabına verilir ve durum muhatap ile posta memuru tarafından taahhüt ilmühaberine tarih ve imza konulmak suretiyle tespit olunur.

(2) Muhatabın zarf üzerinde yazılı adresini değiştirmesinden dolayı bulunamamış olması halinde, posta memuru durumu zarf üzerine yazar ve mektup posta idaresince derhal tebliği yaptıran daireye geri gönderilir.

(3) Muhatabın geçici olarak başka bir yere gittiği, bilinen adresinde bulunanlar veya komşuları tarafından bildirildiği takdirde, durum ve beyanda bulunanın kimliği tebliğ alındısına yazılarak altı beyanı yapana imzalatılır. İmzadan kaçınırsa, tebliği yapan bu durumu şerh ve imza eder ve tebliğ edilmeyen evrak çıkararak makama iade olunur.

(4) Bunun üzerine tebliğ çıkararak makam tarafından belirlenecek uygun bir süre sonra yeniden tebliğ çıkarılır. İkinci defa çıkarılan tebliğ evrakı da aynı nedenle tebliğ edilemeyerek iade olunursa tebliğ ilân yoluyla yapılır.

(5) Muhatap imza edecek kadar yazı bilmez veya her hangi bir nedenle imza edemeyecek durumda bulunursa, sol elinin başparmağı bastırılmak suretiyle tebliğ olunur.

(6) Muhatap tebliğ almaktan kaçınırsa, tebliğ edilecek evrak önüne bırakılmak suretiyle tebliğ edilir.

(7) Yukarıki fıkralarda yazılı işlemler komşularından bir kişi veya muhtar veya ihtiyar heyeti üyelerinden biri ya daya da bir zabıta memuru önünde yerine getirilir ve durum taahhüt ilmühaberine yazılarak tarih ve imza konulmak ve hazır bulunanlara da imzalatılmak suretiyle tespit olunur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM **İlan Yoluyla Tebliğ Usulü**

Tebliğin ilanla yapılacağı haller

Madde 70-

(1) Aşağıda yazılı hallerde tebliğ ilân yoluyla yapılır.

a) Muhatabın adresi hiç bilinmezse,

b) Muhatabın bilinen adresi yanlış veya değişmiş olur ve bu yüzden gönderilmiş olan mektup geri gelirse,

c) Başkaca nedenlerden dolayı posta ile tebliğ yapılmasına imkân bulunmazsa,

ç) Yabancı ülkelerde bulunanlara tebliğ yapılmasına imkân bulunmazsa.

İlanın şekli

Madde 71-

(1) İlan aşağıdaki şekilde yapılır.

a) İlan yazısı tebliğ yapan vergi dairesinin ilan koymaya uygun yerine asılır ve (c) bendine göre ilana çıkarılır. Tebliğin konusu, her biri için ayrı ayrı olmak üzere, 1.600 Türk Lirasından az vergi veya vergi cezasına karşılık geldiği takdirde, ayrıca (c) bendine göre ilan yapılmaz ve ilan yazısının askıya çıkarıldığı tarihi izleyen onbeşinci gün ilan tarihi olarak kabul edilir.

b) İlan yazısının bir örneği mükellefin bilinen son adresinin bağlı olduğu muhtarlığa gönderilir.

c) İlan ile yapılan tebliğin konusu 1.600 Türk Lirası ile 160.000 Türk Lirası arasındaki vergi veya vergi cezasına karşılık geldiği takdirde ilan, ilgili vergi dairesinin bulunduğu yerin belediye sınırları içinde çıkan bir veya daha fazla gazetede yayımlanır. Tutarın 160.000 Türk Lirasını aşması halinde ilan, Türkiye genelinde yayın yapan günlük gazetelerden birinde ayrıca yapılır.

(2) Tebliğ olunacak evrakın örnekleri yabancı ülkede bulunan mükellefin bilinen adresine ayrıca posta ile gönderilir.

(3) Gelir İdaresi Başkanlığı mükelleflere ilan yoluyla tebliğ edilecek hususları ilanın gazetede yayımlandığı günden itibaren otuz gün süresince ayrıca kendi resmi internet sitesinde bilgilendirme amacıyla yayımlar.

İlanın içeriği

Madde 72-

(1) İlânlarda, tebliğin ilgili bulunduğu vergiler gösterilmek suretiyle adları veya unvanları yazılı muhataplara aşağıdaki hususlar hatırlatılır.

a) İlân tarihinden başlayarak otuz gün içinde ilânı yapan makama kendisi veya vekili aracılığıyla başvurmaları ya veya da taahhütlü mektup veya Elektronik İmza Kanunu çerçevesinde açık adreslerini bildirmeleri,

b) Kendilerine süre ile sınırlı resmî tebliğ yapılacağı.

İlanın sonuçları

Madde 73-

(1) İlân üzerine kendisi veya vekili aracılığıyla başvuranlara yerinde, adres bildirenlere ise posta ile tebliğ yapılır. Mükellefin yeni adres bildirmesi halinde bildirim tarihinden itibaren zamanaşımı süresi üç aydan kısa olamaz.

(2) Posta ile yapılan bu tebliğ hakkında da bu Kanunun 67 inci maddesi hükmü geçerli olur.

(3) İlân tarihinden başlayarak otuz gün içinde ne vergi dairesine başvurmuş ve ne de adresini bildirmiş olanlara otuz günün sonunda tebliğ yapılmış sayılır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Diğer Hükümler

Memur aracılığıyla tebliğ

Madde 74-

(1) Maliye Bakanlığı tebliğleri posta yerine memur aracılığıyla da yaptırmaya yetkilidir.

(2) Bu madde hükmünün uygulanmasında da bu kısımdaki tebliğ esaslarına uyulur.

Elektronik ortamda tebliğ

Madde 75-

(1) Bu Kanun hükümlerine göre tebliğ yapılacak kimselere, 60 ıncı maddede sayılan usullerle bağlı kalınmaksızın, tebliğe elverişli elektronik bir adres aracılığıyla elektronik ortamda tebliğ yapılabilir.

(2) Maliye Bakanlığı, elektronik ortamda yapılacak tebliğ ile ilgili her türlü teknik altyapıyı kurmaya veya kurulmuş olanları kullanmaya, tebliğe elverişli elektronik adres kullanma zorunluluğu getirmeye ve kendisine elektronik ortamda tebliğ yapılacakları ve elektronik tebliğe ilişkin diğer usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.

Hatalı tebliğler

Madde 76-

(1) Tebliğ olunan belgeler esasa etkili olmayan şekli hatalarından dolayı hukukî değerlerini kaybetmezler; yalnız vergi ihbarı ile ilgili belgelerde mükellefin adının, verginin tür veya tutarının, vergi mahkemesinde dava açma süresinin hiç yazılmamış olması ya da bu belgelerin görevli bir makam tarafından düzenlenmemiş olması belgeyi hükümsüz kılar.

BEŞİNCİ KISIM **Vergi Alacağıının Kalkması** **BİRİNCİ BÖLÜM** **Ödeme**

Verginin ödeneceği daire

Madde 77-

(1) Vergi borcu, mükellefin bu bakımdan bağlı olduğu vergi dairesine ödenir.

(2) Mükellef vergi borcunu vergi dairesinin bulunduğu belediye sınırlarının dışındaki vergi dairelerine de yatırabilir. Bu takdirde, ödemenin hangi vergi dairesi hesabına yapıldığının bildirilmesi şarttır.

Ödeme zamanı

Madde 78-

(1) Vergi, kanunlarında gösterilen süreler içinde ödenir.

(2) Ödeme süresinin son günü verginin vadesi tarihidir.

(3) Bu Kanunun 14, 16 ve 248 inci maddelerinin uygulanması dolayısıyla sürenin uzaması halinde, vade uzayan sürenin bittiği gündür.

(4) Beyannamenin posta ile gönderilmesi halinde, beyan edilen vergi tahakkuk işleminin bitmesi beklenmeksizin vadesinde ödenir.

(5) Maliye Bakanlığı; mücbir sebep hali ilân edilen yerlerdeki mükelleflerin, bu Kanun kapsamında olup, ödeme süresi afet tarihinden sonraya rastlayan her türlü vergi, ceza ve gecikme faizleri ile bu Kanunun 14 üncü maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca verecekleri beyannamelere istinaden tahakkuk ettirilen vergilerin ödeme sürelerini, vadelerinin bitim tarihinden itibaren en fazla bir yıl süreyle uzatmaya yetkilidir. Bu yetki; bölge, il, ilçe, mahal ve afetten zarar görenler ile afetten zarar görme derecesi

veya vergi türleri itibariyle farklı süreler tespit etmek suretiyle de kullanılabilir. Bu şekilde belli edilen günler verginin vadesi yerine geçer.

Özel ödeme zamanları

Madde 79-

(1) Re'sen veya idarece tarh olunan vergiler taksit zamanlarından önce tahakkuk etmişse, taksit süreleri içinde; taksit süreleri kısmen veya tamamen geçtikten sonra tahakkuk etmişse, geçmiş taksitler tahakkuk tarihinden başlayarak otuz gün içinde ödenir.

(2) a) Ülkeyi terk ve ölüm gibi mükellefiyetin kalkmasını gerektiren haller dolayısıyla beyan üzerine tarh olunan vergiler, beyanname verme süreleri içinde ödenir.

b) Mükellefin, vadeleri belirtilen süreden sonra gelen vergileri de aynı süre içinde alınır.

c) Ülkeyi terk edenlerin, ölenlerin veya benzeri haller dolayısıyla mükellefiyetleri kalkmaların re'sen veya idarece tarh olunan vergileri tahakkuk tarihinden başlayarak otuz gün içinde ödenir.

ç) Bu fıkrada yazılı ödeme süreleri, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun gereğince teminat gösterildiği takdirde, Vergi Kanunu ile belli taksit zamanına kadar ve taksit zamanı geçmiş ise üç ay uzatılır.

(3) a) Vergi mahkemesinde dava açma dolayısıyla 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 27 nci maddesinin 3 numaralı bendi gereğince tahsili durdurulan vergilerden taksit süreleri geçmiş olanlar, vergi mahkemesi kararına göre hesaplanan vergiye ait ihbarnamenin tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde ödenir. Ayrıca ikmalen, re'sen veya idarece yapılan tarhiyatlarda;

1) Dava konusu yapılmaksızın kesinleşen vergilere (kanuni süresinden sonra mükellef tarafından kendiliğinden verilen ek beyannameler üzerinden tarh edilen vergiler dâhil), kendi vergi kanunlarında belirtilen ve tarhiyatın ilgili bulunduğu döneme ilişkin normal vade tarihinden itibaren, son yapılan tarhiyatın tahakkuk tarihine kadar,

2) Dava konusu yapılan vergilerin ödeme yapılmamış kısmına, kendi vergi kanunlarında belirtilen ve tarhiyatın ilgili bulunduğu döneme ilişkin normal vade tarihinden itibaren, yargı organı kararının ilgili vergi dairesine tebliğ tarihine kadar,

geçen süreler için 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre tespit edilen gecikme zammı oranında gecikme faizi uygulanır. Gecikme faizi de

aynı süre içinde ödenir. Gecikme faizinin hesaplanmasında ay kesirleri nazara alınmaz.

b) Uzlaşılan vergilerde gecikme faizi; uzlaşılan vergi tutarına, vadesinde ödenmek koşuluyla (a) fıkrasında belirtilen tarihten itibaren uzlaşma tutanağının imzalandığı tarihe kadar geçen süre için % 25 oranında indirimli olarak uygulanır.

c) Dava açılması nedeniyle tahsili duran vergi ve cezalar mükellefler tarafından istenildiği takdirde davanın devamı sırasında da kısmen veya tamamen ödenebilir.

(4) a) Fazla veya yersiz olarak tahsil edilen vergiler tahsil edildiği tarihten iade edildiği tarihe kadar geçen süre için 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre tespit gecikme zammı oranında hesaplanan faiz ile birlikte ödenir.

b) Vergi kanunları uyarınca iadesi gereken vergilerin, ilgili mevzuatı gereğince mükellef tarafından tamamlanması gereken bilgi ve belgelerin tamamlandığı tarihi takip eden otuz gün içinde iade edilmemesi halinde, bu tutarlara otuz günlük sürenin sonundan itibaren düzeltme fişinin mükellefe tebliğ edildiği tarihe kadar geçen süre için aynı dönemde 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre belirlenen tecil faizi oranında hesaplanan faiz, 88 inci madde hükümlerine göre red ve iadesi gereken vergi ile birlikte mükellefe ödenir.

(5) İhtirazı kayıtlı beyan edilip ödendikten sonra yargı kararına göre iade edilip yine yargı kararı uyarınca tahsili gereken vergilere, iade tarihinden yargı kararının vergi dairesine tebliği tarihine kadar geçen süre için bu maddede yer alan esaslar dâhilinde 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre belirlenen tecil faizi oranında gecikme faizi hesaplanır.

İKİNCİ BÖLÜM

Zamanaşımı ve Terkin

Zamanaşımının mahiyeti

Madde 80-

(1) Zamanaşımı, süre geçmesi suretiyle vergi alacağının kalkmasıdır.

(2) Zamanaşımı, mükellefin bu konuda bir başvurusu olup olmadığına bakılmaksızın hüküm ifade eder.

Zamanaşımı süreleri

Madde 81-

(1) Vergi alacağının doğduğu takvim yılını takip eden yılın başından başlayarak üç yıl içinde tarh ve mükellefe tebliğ edilmeyen vergiler zamanaşımına uğrar. Şu kadar

ki, bu Kanunun 258 inci maddesinde sayılan hallerin varlığı durumunda bu süre sekiz yıl olarak dikkate alınır.

(2) Şarta bağlı istisna veya muafiyet uygulamaları sonucu kısmen veya tamamen alınmayan vergilere ilişkin zamanaşımı süresi, istisna veya muafiyet şartlarının ihlâl edildiği tarihi takip eden takvim yılı başından itibaren başlar.

(3) Damga vergisine tabi olup vergi ve cezası zamanaşımına uğrayan kâğıdın hükmünden tarh zamanaşımı süresi dolduktan sonra faydalanıldığı takdirde, sözkonusu kâğıda ait vergi alacağı yeniden doğar.

(4) Zarar, indirim ve istisnalarda zamanaşımı süresi bunların olduğu beyan dönemlerini takip eden yıldan başlar.

Verginin terkinin

Madde 82-

(1) Yangın, yer sarsıntısı, yer kayması, su basması, kuraklık, don, zararlı hayvan ve böcek istilâsı ve bunlara benzer afetler yüzünden;

a) Varlıklarının en az üçte birini kaybeden mükelleflerin bu afetlerin zarar verdiği gelir kaynakları ile ilgili bulunan vergi borçları ve vergi cezaları,

b) Ürünlerinin en az üçte birini kaybeden mükelleflerin, afete uğrayan arazi için zararın tahakkuk ettiği ürün toplama zamanına rastlayan yıla ait olarak tahakkuk ettirilen arazi vergisi borçları ve vergi cezaları,

Maliye Bakanlığınca zararlar orantılı olmak üzere, kısmen veya tamamen terkin olunur. Maliye Bakanlığı terkin yetkisini yereline devredebilir.

(2) Zarar derecesini ve ilgili bulunduğu gelir kaynağını yerel idare kurulları yaptıracağı soruşturma üzerine tespit eder.

Tahakkuktan vazgeçme

Madde 83-

(1) Re'sen veya idarece tarh edilen vergi ve bunlara ilişkin cezaların toplam tutarının 50 Türk Lirasını (50 Türk Lirası dâhil) aşmaması halinde, Maliye Bakanlığınca belirlenecek usul ve esaslar dâhilinde bu tutarların tahakkuklarından vazgeçilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Vergi Hatalarını Düzeltme

Vergi hatası

Madde 84-

(1) Vergi hatası, vergiye ilişkin hesaplarda veya vergilendirmede yapılan hatalar nedeniyle haksız yere fazla veya eksik vergi istenmesi veya alınmasıdır.

Hesap hataları

Madde 85-

(1) Hesap hataları aşağıdaki gibidir.

a) Matrah hataları: Vergilendirme ile ilgili beyanname, tahakkuk fişi, ihbarname ve kararlarda matraha ait rakamların veya istisna ve indirimlerin eksik veya fazla gösterilmiş veya hesaplanmış olmasıdır.

b) Vergi tutarında hatalar: Vergi oran ve tarifelerinin yanlış uygulanması, mahsupların yapılmamış veya yanlış yapılmış olması, (a) bendinde yazılı belgelerde verginin eksik veya fazla hesaplanmış veya gösterilmiş olmasıdır.

c) Verginin mükerrer olması: Aynı vergi kanununun uygulanmasında belli bir vergilendirme dönemi için aynı matrah üzerinden bir defadan fazla vergi istenmesi veya alınmasıdır.

Vergilendirme hataları

Madde 86-

(1) Vergilendirme hataları aşağıdaki gibidir.

a) Mükellefin şahsında hata: Bir verginin asıl borçlusu yerine başka bir kişiden istenmesi veya alınmasıdır.

b) Mükellefiyette hata: Açık olarak vergiye tabi olmayan veya vergiden muaf bulunan kimselerden vergi istenmesi veya alınmasıdır.

c) Konuda hata: Açık olarak verginin konusuna girmeyen veya vergiden müstesna bulunan gelir, servet, madde, kıymet, evrak ve işlemler üzerinden vergi istenmesi veya alınmasıdır.

ç) Vergilendirme veya muafiyet döneminde hata: Aranılan verginin ilgili bulunduğu vergilendirme döneminin yanlış gösterilmiş veya süre itibarıyla eksik veya fazla hesaplanmış olmasıdır.

Hataların ortaya çıkarılması

Madde 87-

(1) Vergi hataları aşağıdaki gibi ortaya çıkarılabilir

a) İlgili memurun hatayı bulması veya görmesi ile,

b) Üst memurların yaptıkları incelemeler sonucunda hatanın görülmesi ile,

- c) Hatanın denetim sırasında tespit edilmesi ile,
- ç) Hatanın vergi incelenmesi sırasında tespit edilmesi ile,
- d) Mükellefin başvurusu ile.

Düzeltilme yetkisi ve işlemi

Madde 88-

(1) Vergi hatalarının düzeltilmesine, ilgili vergi dairesi müdürü karar verir.

(2) Bu hatalar düzeltilme fişine dayanılarak düzeltilir. Hatanın mükellef aleyhine yapılmış olması halinde, fazla vergi aynı fişe dayanılarak terkin ve tahsil olunmuş ise mükellefe reddolunur. Düzeltilme fişinin bir örneği, reddedilecek tutarla başvuracağı muhasebe ve başvuru süresi belirtilmek suretiyle mükellefe tebliğ edilir.

(3) Mükellef tebliğ tarihinden başlayarak bir yıl içinde parasını geri almak üzere başvurmadığı takdirde hakkı kaybolur.

(4) Nakden veya mahsuben tahsil edilen ancak fazla veya yersiz olarak tahsil edildiği anlaşılan vergilerde ve kanunları gereğince mükelleflere yapılacak iade ve mahsup işlemlerinde, düzeltmeye dayanak teşkil edecek belgeler ile bu işlemlere ait usul ve esaslar Maliye Bakanlığınca belirlenir.

(5) Bu Kanunun 3 üncü maddesinde yazılı vergi dairesinin görev ve yetkilerini haiz olarak faaliyete geçen vergi dairesi başkanlıklarında düzeltilme yetkisi vergi dairesi başkanına ait olup, başkan bu yetkisini ilgili grup müdürlerine ve/veya müdürlere devredebilir.

Re'sen düzeltilme

Madde 89-

(1) İdarece tereddüt edilmeyen açık ve mutlak vergi hataları re'sen düzeltilir. Kendi aleyhlerine düzeltilme yapılan kimselerin düzeltmeye karşı vergi mahkemesinde dava açma hakları saklıdır.

Düzeltilme talebi

Madde 90-

(1) Mükellefler, vergi işlemlerindeki hataların düzeltilmesini vergi dairesinden yazı ile isteyebilirler.

(2) Bunların posta ile taahhütlü olarak gönderilmesi mümkündür.

Düzeltilme talebinin incelenmesi

Madde 91-

(1) Vergi dairesinin ilgili servisi düzeltme talebini kendi görüşünü de ilave ederek, düzeltme makamına gönderir.

(2) Düzeltme makamı talebi yerinde gördüğü takdirde, düzeltmenin yapılmasını emreder; yerinde görmediği takdirde, durum düzeltmeyi isteyen yazı ile tebliğ olunur.

Şikâyet yoluyla başvuru

Madde 92-

(1) Vergi mahkemesinde dava açma süresi geçtikten sonra yaptıkları düzeltme talepleri red olunanlar şikâyet yolu ile Maliye Bakanlığına başvurabilirler.

(2) Bu madde gereğince il özel idare vergileri hakkında valiliğe; belediye vergileri hakkında belediye başkanlığına başvurulur.

Düzeltilmenin kapsamı

Madde 93-

(1) Vergi mahkemesi, bölge idare mahkemesi ve Danıştay'dan geçmiş olan işlemlerde vergi hataları bulunduğu takdirde, bu hatalar, yargı kararları kesinleşmiş olsa bile, önceki maddelerde yazılı usul çerçevesinde düzeltilebilir. Şu kadar ki; düzeltmenin yapılabilmesi için hatalar hakkında anılan yargı mercileri tarafından bir karar verilmemiş olması şarttır.

Düzeltilmede zamanaşımı

Madde 94-

(1) 81 inci maddede yazılı zamanaşımı süresi dolduktan sonra meydana çıkarılan vergi hataları düzeltilemez. Şu kadar ki, düzeltme zamanaşımı süresi;

a) Zamanaşımı süresinin son yılı içinde tarh ve tebliğ edilen vergilerde hatanın yapıldığı,

b) İlan yolu ile tebliğ edilip vergi mahkemesinde dava konusu yapılmaksızın tahakkuk eden vergilerde mükellefe ödeme emrinin tebliğ edildiği,

c) İhbarname ve ödeme emri ilan yoluyla tebliğ edilen vergilerde 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre haczin yapıldığı,

ç) Bir vergi tarhiyatına bağlı olarak ortaya çıkan düzeltme taleplerinde ilk tarhiyatın nihai olarak kesinleştiği,

d) Kurumlar Vergisi Kanununun 12 ve 13 üncü maddeleri ile Gelir Vergisi Kanununun 41 inci maddesinin 5 numaralı fıkrası uyarınca yapılacak düzeltmelerde, düzeltme gereğinin ortaya çıktığı,

tarihten başlayarak bir yıldan aşağı olamaz.

ALTINCI KISIM
~~Tespit Yoklama~~ ve İnceleme
BİRİNCİ BÖLÜM
~~Tespit Yoklama~~

Maksat ve yetki

Madde 95-

(1) ~~Tespitten Yoklamadan~~ maksat, mükellefleri ve mükellefiyetle ilgili maddî olayları, kayıtları ve konuları araştırmak ve tespit etmektir. ~~Tespit Yoklama~~ yapmaya yetkili memurlar, ayrıca vergi kanunlarının uygulanması ile ilgili olarak;

a) Maliye Bakanlığınca belirlenmiş usuller çerçevesinde özel yetki verilmiş olmak şartıyla günlük hâsılatı tespit etmek,

b) 3100 Sayılı Kanun kapsamına girip ödeme kaydedici cihaz kullanmak zorunda olanların bu zorunluluğa uyup uymadıklarını, bu cihazları belli edilmiş esaslara göre kullanıp kullanmadıklarını ve günlük hâsılatı tespit etmek,

c) Vergi kanunları uyarınca düzenlenmesi gereken belgelerin usulüne göre düzenlenip düzenlenmediği ile kullanılıp kullanılmadığını, faturasız mal bulunup bulunmadığını tespit etmek (Vergi incelemesine yetkili olanlarca kanunî defter ve belgeler dışında kalan ve vergi kaybının bulunduğuna belirti teşkil eden defter, belge ve diğer delillerin tespit edilmesi halinde, bunlar incelenmek üzere bir tutanakla alınabilir.),

d) Nakil araçlarını, Maliye Bakanlığının belirleyeceği özel işaretle durdurmak ve taşıtta bulundurulması gereken yolcu listesi, fatura veya sevk irsaliyesi, yolcu bileti ile taşıma irsaliyelerinin içeriği ile taşınan yolcu ve malların miktar ve niteliklerini ölçmek, tartmak, saymak suretiyle tespit etmek,

yetkisini haizdirler.

(2) Yukarıda sayılan yetkilerin hangilerinin ne şekilde ve hangi hallerde kullanılacağını belirlemeye, tespitte yetkili olanların bu husustaki görev ve yetkilerini sınırlamaya Maliye Bakanlığı yetkilidir.

(3) ~~Tespit Yoklama~~ ve denetimde görevli memurların görevlerini ifa sırasında, güvenliklerinin sağlanmasına ilişkin esaslar Bakanlar Kurulunca belirlenir.

~~Tespit Yoklamaya~~ yetkililer

Madde 96-

(1) TespitYoklama;

a) Tespit-Yoklama memurları,

b) Yetkili makamlar tarafından tespit işi ile görevlendirilenler,

c) Gelir uzmanları,

ç) Vergi incelemesine yetkili olanlar,

tarafından yapılır.

Kimlik ibrazı zorunluluğu

Madde 97-

(1) Tespit-Yoklama yapanların elinde tespit-yoklama yetkilerini gösteren fotoğraflı resmî bir belge bulunur.

(2) Tespit-Yoklama yapanlar bu belgeyi, kendilerinden sorulmasa bile, nezdinde tespit-yoklama yapılan kimseye gösterirler.

(3) Toplu tespitlerde-yoklamalarda ekip başının belgeyi ibraz etmesi yeterlidir.

Tespit-Yoklama zamanı

Madde 98-

(1) Tespit-Yoklama her zaman yapılabilir.

(2) Tespitin-Yoklamanın ne zaman yapılacağı ilgiliye haber verilmez.

TespitYoklama fişi

Madde 99-

(1) Tespit-Yoklama sonuçları tutanak niteliğinde olan "tespit-yoklama fişine" geçirilir.

(2) Bu fişler tespit-yoklama yapılan yerde iki örnek düzenlenerek tarihlenir, bulunursa nezdinde tespit-yoklama yapılan veya yetkilisine imza ettirilir; bunlar bulunmaz veya imzadan kaçınırlarsa durum fişe yazılır ve tespit-yoklama fişi polis, jandarma, muhtar ve ihtiyar meclisi üyelerinden birine imzalatılır.

Tespit-Yoklama sonuçlarının bildirilmesi

Madde 100-

(1) Tespit-Yoklama fişlerinin bir örneği nezdinde tespit-yoklama yapılanın kendisine veya yetkilisine bırakılır. Bunlar bulunmazsa bilinen adresine yedi gün içinde posta ile gönderilir.

(2) Tespit-Yoklama fişlerinin diğer örnekleri vergi dairesine verilir.

İKİNCİ BÖLÜM Vergi İncelemeleri

Amaç

Madde 101-

(1) Vergi incelemesinin amacı, ödenmesi gereken vergilerin doğruluğunu araştırmak, tespit etmek ve sağlamaktır.

(2) İncelemeye yetkili olanlar tarafından, işletmeye dâhil iktisadî kıymetlerin fiilî envanterinin yapılmasına ihtiyaç duyulması halinde fiilî envanterin yapılmasının gerektirdiği ve incelemeyi yapan tarafından tasdik edilen giderler Hazinece mükellefe ödenir.

İncelemeye yetkililer

Madde 102-

(1) Vergi incelemesi, Vergi Müfettişleri ile Vergi Müfettiş Yardımcıları tarafından yapılır.

(2) Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığının merkez ve taşra teşkilatında müdür kadrolarında görev yapanlar ve vergi dairesi müdürleri ile ilin en büyük mal memuru da vergi inceleme yetkisine sahiptir.

Kimlik ibrazı

Madde 103-

(1) Vergi incelemesi yapanlar yanlarında memuriyet sıfatlarını ve inceleme yetkisini gösteren fotoğraflı resmî bir belge bulundurlar ve gittikleri yerde işe başlamadan önce bu belgeyi ilgililere gösterirler.

İncelemeye tabi olanlar

Madde 104-

(1) Bu Kanuna ve diğer kanunlara göre defter ve hesap tutmak, belgeleri saklamak ve ibraz etmek zorunluluğunda olan gerçek ve tüzel kişiler vergi incelemelerine tabidirler.

İnceleme Zamanı

Madde 105-

(1) Vergi incelemesinin ne zaman yapılacağına önceden haber verilmesi zorunlu değildir.

(2) İnceleme, sonucu alınmamış hesap dönemi de dâhil olmak üzere, tarh zamanaşımı süresi sonuna kadar her zaman yapılabilir.

(3) Önceden inceleme yapılmış veya matrahın re'sen takdir edilmiş olması yeniden inceleme yapılmasına ve gerekirse tarihyatın tamamlanmasına engel değildir.

İncelemenin yapılacağı yer

Madde 106-

(1) Vergi incelemeleri, esas itibariyle incelemeye tabi olanın iş yerinde yapılır.

(2) İş yerinin uygun olmaması, ölüm, işin terk edilmesi gibi zorunlu nedenlerle incelemenin yerinde yapılması imkânsız olur veya mükellef ve vergi sorumluları isterlerse inceleme dairede yapılabilir.

(3) Bu takdirde, incelemeye tabi olanın gerekli defter ve belgelerini daireye getirmesi kendisinden yazılı olarak istenilir.

(4) İncelemenin dairede yapılması halinde, istenilen defter veya belgeleri belli edilen zamanda mazeretsiz olarak getirmeyenler, bunları ibraz etmemiş sayılırlar. Haklı bir mazeret gösterenlere, defter ve belgelerini daireye getirmesi için uygun bir süre verilir.

İncelemede uyulacak esaslar

Madde 107-

(1) Vergi incelemesi yapanlar, yaptıkları inceleme sırasında aşağıdaki esaslara uymaya zorunludurlar.

a) İncelemeye tabi olana, incelemenin konusunu işe başlamadan önce açıklarlar.

b) Vergi incelemesine başlanıldığı hususunu bir tutanağa bağlayarak bir örneğini, nezdinde vergi incelemesi yapılana verirler. Ayrıca, tutanağın bir örneğini bağlı olduğu birime, diğer örneğini de ilgili vergi dairesine gönderirler. İncelemeye başlama tutanağında; incelemenin dönemi, nerede yapılacağı, incelemeye konu verginin türü, incelemenin dayanağı ve konusu açıkça yer alır.

c) Nezdinde inceleme yapılanın izni olmadıkça resmi çalışma saatleri dışında inceleme yapamazlar veya buna devam edemezler. (Tutanak düzenlenmesi ve inceleme ile ilgili güvenlik önlemlerinin alınması bu hükmün dışındadır. Ancak bu gibi önlemler, incelemelerin yapıldığı yerdeki faaliyeti sekteye uğratmayacak şekilde yapılır.)

ç) İnceleme bitince, incelemenin yapıldığını gösteren bir belge, nezdinde inceleme yapılana verilir.

d) Vergi kanunlarıyla ilgili kararname, tüzük, yönetmelik, genel tebliğ ve sirkülere aykırı vergi inceleme raporu düzenleyemezler. Ancak, bu düzenlemelerin vergi kanunlarına aykırı olduğu kanaatine varırlarsa, bu hususu bağlı oldukları birimler

aracılığıyla Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığına düzenleyecekleri bir rapor ile bildirirler.

e) İncelemeye başlanıldığı tarihten itibaren, tam inceleme yapılması halinde en fazla bir yıl, sınırlı inceleme yapılması halinde ise en fazla altı ay içinde incelemeleri bitirmeleri esastır. Bu süreler içinde incelemenin bitirilememesi halinde ek süre talep edilebilir. Bu talep vergi incelemesine yetkili olanların bağlı olduğu birim tarafından değerlendirilir ve altı ayı geçmemek üzere ek süre verilebilir. Bu durumda, vergi incelemesi yapmaya yetkili olanların bağlı olduğu birim tarafından incelemenin bitirilememe nedenleri yazılı olarak nezdinde inceleme yapılabileceği bildirilir. Vergi incelemesi yapmaya yetkili olanların bağlı olduğu birimler vergi incelemesinin öngörülen süreler içinde bitirilmesi için gerekli önlemleri alırlar.

f) Tam incelemelerde, incelenen konuya ilişkin olarak bir vergi türünde eksiklik, buna karşılık diğer bir vergi türünde fazlalık olması, işlemin bir vergi türü yerine başka bir vergi türüne tabi tutulmuş olması veya dönemsel kaymalar olması gibi durumların iddia veya tespit edilmesi halinde, eleştiriye konu hususlar ile birlikte mükellef lehine olan hususlara ve düzeltme konularına da düzenlenecek vergi inceleme raporlarında yer verilir.

g) Vergi Müfettişleri ile Vergi Müfettiş Yardımcıları tarafından düzenlenen vergi inceleme raporları, işleme konulmak üzere ilgili vergi dairesine teslim edilmeden önce, meslekte on yılını tamamlamış en az üç Vergi Müfettişinden oluşturulacak rapor değerlendirme komisyonları tarafından vergi kanunları ile bunlara ilişkin kararname, tüzük, yönetmelik, genel tebliğ, sirküler ve özelgelere uygunluğu yönünden değerlendirilir. İncelemeyi yapanla komisyon arasında uyuşmazlık oluşması halinde uyuşmazlığa konu vergi inceleme raporları üst değerlendirme makamı olarak, Maliye Bakanlığınca belirlenen tutarları aşan tarhiyat önerisi içeren vergi inceleme raporları ise doğrudan, Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı bünyesinde bir Başkan Yardımcısının başkanlığında dört grup başkanından oluşan beş kişilik Merkezi Rapor Değerlendirme Komisyonu tarafından vergi kanunları ile bunlara ilişkin kararname, tüzük, yönetmelik, genel tebliğ, sirküler ve özelgelere uygunluğu yönünden değerlendirilir. İncelemeyi yapanlar, bu komisyon tarafından yapılacak değerlendirmeye uygun olarak düzenleyecekleri vergi inceleme raporlarını işleme konulmak üzere bağlı oldukları birime teslim ederler.

ğ) Bu Kanunun 102 nci maddesi ile vergi incelemesi yapmaya yetkili kılınan diğer memurlar tarafından düzenlenen vergi inceleme raporları, Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı merkez ve taşra birimlerinde oluşturulacak rapor değerlendirme komisyonları tarafından değerlendirilir.

h) Merkezi Rapor Değerlendirme Komisyonu ile diğer rapor değerlendirme komisyonları yaptıkları değerlendirme sırasında, verilmiş bir özelgenin bu Kanunun

267 nci maddenin birinci fıkrası kapsamında olduğu kanaatine varmaları halinde, söz konusu özelve, Merkezi Rapor Değerlendirme Komisyonundan üç üye ile 281 inci maddeye göre oluşturulan komisyondan iki üyenin katılımıyla oluşturulacak beş kişilik bir komisyon tarafından değerlendirilir. Bu komisyonca verilen kararlar, ilgili rapor değerlendirme komisyonu ile incelemeye yetkili olanı bağlar.

ı) Bu maddede yazılı komisyonların başkan ve üyelerine her toplantı günü için (2000) gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunacak tutar üzerinden toplantı ücreti ödenir. Bu şekilde ödenecek toplantı ücretinin bir aylık tutarı (10000) gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunacak tutarı aşamaz.

i) Bu maddede belirlenen esaslar çerçevesinde, vergi incelemelerinde uyulacak diğer usul ve esaslar, komisyonların kurulması ile çalışma usul ve esasları ve Merkezi Rapor Değerlendirme Komisyonu tarafından doğrudan değerlendirmeye tabi tutulacak vergi inceleme raporlarının tutarları, Vergi İnceleme ve Denetim Koordinasyon Kurulunun önerisi üzerine Maliye Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

İnceleme tutanakları

Madde 108-

(1) İnceleme esnasında gerekli görülen hallerde, vergilendirme ile ilgili olaylar ve hesap durumları ayrıca tutanaklar ile tespit olunup belgelendirilebilir. İlgililerin itiraz ve değerlendirmeleri ile ibraz ettikleri özelve varsa bunlar da tutanağa geçirilir. Bu şekilde düzenlenen tutanakların birer örneğinin mükellefe veya nezdinde inceleme yapılan kişiye bırakılması zorunludur.

(2) İlgililerin talebi halinde, inceleme görüşmelerinde ve tutanakların imzalanması aşamasında 3568 sayılı Kanuna göre faaliyet gösteren meslek mensubu da bulunur.

(3) Nihai inceleme tutanakları düzenlenmeden önce inceleme sonucunda ortaya çıkan eleştiriye konu edilecek tespitler ilgililere bildirilir. İlgililerin talebi halinde, eleştiri konusu tespitlerin değerlendirilmesi ve tutanakların imzalanması için üç gün süre verilir.

(4) İlgililerin tutanakları imzalamaktan kaçındıkları hallerde, tutanakta bahis konusu edilen olaylar ve hesap durumlarını içeren defter veya belgeler, nezdinde inceleme yapılandıktan onayı gerekmeksizin alınır ve inceleme sonucunda tarh edilen vergiler ve kesilen cezalar kesinleşinceye kadar geri verilmez. İlgililer her zaman bu tutanakları imzalayarak defter ve belgeleri geri alabilirler. Ancak bu defterlerin suç delili olmaması şarttır.

(4) Bu Kanunun 110 uncu madde hükmü, yukarıdaki şekilde alınan defter ve belgeler hakkında da uygulanır.

(5) Bu Kanunun 111 inci maddesinin dördüncü ve beşinci fıkraları hükümleri yukarıdaki şekilde defter ve belgeleri alınan mükellefler hakkında da geçerlidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Arama

Arama yapılabilecek haller

Madde 109-

(1) İhbar ve yapılan incelemeler dolayısıyla, bir mükellefin vergi kaçırdığına işaret eden belirtiler bulunursa, bu mükellef veya kaçakçılıkla ilgisi görülen diğer şahıslar nezdinde ve bunların üzerinde arama yapılabilir.

(2) Aramanın yapılabilmesi için;

a) Vergi incelemesi yapmaya yetkili olanların buna gerek görmesi ve gerekçeli bir yazı ile arama kararı vermeye yetkili sulh yargıcından bunu istemesi,

b) Sulh yargıcının istenilen yerlerde arama yapılmasına karar vermesi,

şarttır.

(3) Bağlantıları nedeniyle değişik şahıslar nezdinde ve yerlerde yapılmasına gerek görülen aramalardan birine karar vermeye yetkili olan sulh yargıcı, bunlardan diğer sulh yargıçlarının yetkisine dâhil bulunanlar hakkında da karar vermeye yetkilidir.

(4) İhbar üzerine yapılan aramada ihbar sabit olmazsa nezdinde arama yapılan kimse ihbarcının adının bildirilmesini isteyebilir; bu takdirde, vergi incelemeye yetkili olanlar ihbarcının ismini bildirmeye zorunludur.

Aramada bulunan defter ve belgeler

Madde 110-

(1) Aramada bulunan ve incelenmesine gerek görülen defter ve belgeler ile elektronik bilgi, belge ve cihazlar ayrıntılı olarak bir tutanakla tespit olunur.

(2) Belgelerin dosya ve dosya içinde sayı itibariyle tespit olunması ayrıntılı tespit anlamına gelir.

(3) Arama yapıldığı sırada zaman yetersizliği ve diğer nedenlerle bu tutanağın düzenlenmesi mümkün olmazsa, bulunan ve incelenmesine gerek görülen defter ve

belgeler ile elektronik bilgi, belge ve cihazlar mükellef nezdinde güvenli bir yere konur veya kablarda içinde daireye nakledilir.

(4) Bu defter ve belgeler ile elektronik bilgi, belge ve cihazların konulduğu yerlerin veya kablaların aramayı yapan tarafından mühürlenmesi ve mümkünse mükellefçe de mühürlenmesi şarttır. Ayrıca, mühürün uygulandığı zemin üzerine aramayı yapan ile mükellefin veya aramada hazır bulunan temsilcilerinin imzaları da alınır. Daha sonra, mükellefin nezaretinde kaplar ve yerler açılarak ayrıntılı tutanaklar düzenlenir. Mühürleme ve mühürün fekki halleri de birer tutanakla tespit edilir ve ayrıntılı tutanağın bir örneği de defter ve belgelerin sahibine veya görevlisine verilir.

(5) Bu işler;

a) Mükellefin aramada hazır bulunmaktan, imzalamaktan veya mühürlemekten kaçınması hallerinde aramada hazır bulunanlar tarafından,

b) Mükellefin mühürün fekki veya tutanağın düzenlenmesi sırasında hazır bulunmaktan kaçınması hallerinde de aramayı yapan tarafından iki memurla birlikte,

tamamlanır.

(6) Aramada bulunup mükellef nezdinde güvenli bir yere konulmuş veya kaplar içinde daireye nakledilmiş olan ve incelemesine gerek görülen defter ve belgeler ile elektronik bilgi, belge ve cihazlar, arama kararında açıkça yazılmamış olsa bile, inceleme yapanın çalıştığı yere gönderilir veya getirilebilir.

(7) Yukarıdaki hükümlere göre alınan defter ve belgeler ile elektronik bilgi, belge ve cihazlar iyi saklanması şarttır.

(8) Bunların iyi saklanmamasından doğacak zararı idare tazmin eder.

İncelemede usul

Madde 111-

(1) Arama yapılan hallerde inceleme öncelik verilerek yapılır.

(2) İnceleme sırasında vergi ile ilgili olmayan kişisel ve özel mektup ve diğer belgeler tutanağa bağlanarak sahiplerine geri verilir.

(3) Mükellef, ilgili memurun eşliğinde, bu defter ve belgeler üzerinde incelemeler yapmaya ve bunlardan örnek ve kayıtlar çıkarma hakkına sahiptir.

(4) Defter ve belgeler ile elektronik bilgi, belge ve cihazların koruma altına alınmış olması, süresi gelen vergi beyannamelerinin verilmesi ödevini kaldırmaz. Mükellef

beyannamesini düzenlemek için gerekli bilgileri defter ve belgelerden yukarıdaki fıkra hükmü çerçevesinde çıkarabilir. Mükellefin bu husustaki yazılı isteği yetkililerce derhal yerine getirilir.

(5) Şu kadar ki, defter ve belgeler ile elektronik bilgi, belge ve cihazların koruma altına alındığı tarihten vergi beyannamesinin verileceği tarihe kadar olan süre otuz günden az ise beyanname verme süresi kendiliğinden otuz gün uzar ve ek süre bu sürenin sonundan başlar. (Bu Kanunun 12 nci maddesinin (1) inci fıkrasının (a) ila (c) bendleri ile 16 ncı maddesi hükümleri saklıdır.)

İncelemenin bitmesi

Madde 112-

(1) Arama sonucunda alınan defter ve belgeler ile elektronik bilgi, belge ve cihazlar üzerindeki incelemeler en geç altı ay içinde bitirilerek sahibine bir tutanakla geri verilir; inceleme ise, bu Kanunun 107 nci maddesinin (1) inci fıkrasının (e) bendinde belirtilen sürede bitirilir.

(2) Arama sonucunda alınanlar üzerindeki incelemelerin haklı nedenlerle altı ay içinde bitirilmesine imkân olmayan hallerde sulh yargıcının vereceği karar üzerine bu süre uzatılabilir.

(3) Defter ve belgeler ile elektronik bilgi, belge ve cihazların incelenmesi sırasında kanuna aykırı görülen olaylar ve hesap durumları tutanakla tespit olunur. Mükellef bu tutanakları imzadan kaçındığı takdirde, söz konusu olayları ve hesap durumlarını içeren defter veya belgeler aramanın konusu ile ilgili vergi ve cezalar kesinleşinceye kadar kendisine geri verilmez.

(4) İlgililer tutanaklara diledikleri itiraz ve görüşleri kaydedebilirler.

(5) İlgililer bu tutanakları her zaman imzalayarak defter ve belgeler ile elektronik bilgi, belge ve cihazlarını geri alabilirler. Ancak, bu defter ve belgelerin suç delili oluşturmaması şarttır.

Kayıtların yeniden işlenmesi

Madde 113-

(1) Arama sonucunda bulunan defter ve belgeler ile elektronik bilgi, belge ve cihazların koruma altına alınması nedeniyle bu Kanunun 170 nci maddesi gereğince yapılamayan kayıtlar, defter ve belgeler ile elektronik bilgi, belge ve cihazların geri verilmesinden sonra idare ile mükellef arasında kararlaştırılan uygun bir süre içinde tamamlanır. Bu süre otuz günden az olamaz.

(2) Mükellef dilerse, defterlerinin muhafaza altına alındığında işlemlerini yeniden tasdik ettireceği defterlere kayıt edebilir; iadesi halinde, bu kayıtları iade edilen defterlere geçirebilir.

Genel hükümlerin uygulanması

Madde 114-

(1) Bu bölümde açıkça yazılı olmayan hallerde 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun arama ile ilgili bulunan hükümleri uygulanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM **Bilgi Toplama**

Bilgi verme

Madde 115-

(1) Kamu idare ve müesseseleri, mükellefler veya mükelleflerle işlemde bulunan diğer gerçek ve tüzel kişiler, Maliye Bakanlığının veya vergi incelemesi yapmaya yetkili olanların isteyecekleri bilgileri vermek zorundadır.

(2) Bilgiler yazı veya sözle istenilir. Sözle istenen bilgileri vermeyenlere durum yazı ile bildirilir ve cevap vermeleri için kendilerine uygun bir süre verilir.

(3) Bilgi istenmek üzere ilgililer vergi dairesine zorla getirilemez.

(4) Ülke dışı ayrıcalıklardan faydalanan yabancı devlet memurları bilgi verme zorunluluğuna tabi tutulamazlar.

(5) Alınan bilgiler gerektiğinde bir tutanağa bağlanır ve tutanağın bir örneği kendilerinden bilgi alınanlara verilir.

Devamlı bilgi verme

Madde 116-

(1) Kamu idare ve müesseseleri (kamu hizmeti ifa eden kurum ve kuruluşlar dâhil) ile gerçek ve tüzel kişiler vergilendirmeye ilişkin olaylarla ilgili olarak Maliye Bakanlığı ve vergi dairesince kendilerinden yazı ile istenecek bilgileri belli aralıklarla ve devamlı olarak yazı ile vermek zorundadırlar.

Ölüm vakalarını ve intikalleri bildirme

Madde 117-

(1) Aşağıda yazılı resmî makamlarla gerçek ve tüzel kişiler, her ay bilgi sahibi oldukları ölüm olayları ile intikalleri ertesi ayın on beşinci günü akşamına kadar vergi dairesine yazı ile bildirmek zorundadırlar.

a) Sulh yargıçları, icra, nüfus ve tapu memurları,

b) Yabancı ülkelerdeki Türk konsolosları veya konsolosluk görevini yapanlar (Memur oldukları yerde ölen Türk vatandaşının soyadı, adı ve unvanları ile Türkiye'deki yerleşim yerlerini Maliye Bakanlığına bildirirler.),

c) Mahalle ve köy muhtarları (Kendi mahalle ve köylerinde ölenleri bildirirler.),

ç) Banka, banker ve şirketler ile emanet kabul eden gerçek ve tüzel kişiler (Mevduat, şirket hissesi, emanet para ve eşya veya diğer şekillerde alacak sahiplerinden birinin ölümü halinde, ölenin soyadını, adını, alacağının türünü ve miktar veya tutarını bildirirler.).

Bilgi vermekten kaçınmamak

Madde 118-

(1) Kendilerinden bilgi istenilen gerçek ve tüzel kişiler, özel kanunlarda yazılı gizlilik hükümlerini ileri sürerek bilgi vermekten kaçınmazlar. Ancak;

a) Posta, telgraf ve telekomünikasyon kurum ve kuruluşlarının iletişimler hakkında tutmak zorunda olduğu kişisel gizlilik içeren bilgiler saklıdır.

b) Hekimlerden, diş hekimlerinden, ebelerden ve sağlık memurlarından hastaların hastalıklarının türüne ilişkin bilgiler istenemez.

c) Avukatlardan ve dava vekillerinden kendilerine verilen işler veya görevleri dolayısıyla bilgi sahibi oldukları durum ve hususların bildirilmesi istenemez; şu kadar ki, bu yasak müvekkil adlarıyla vekâlet ücretlerini ve giderlerini kapsamaz.

ç) 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 125 inci maddesi gereğince gösterilmesi veya teslimi uygun olmayan belgelerin içeriği hakkında bilgi istenemez. Şu kadar ki, doğrudan doğruya vergi ile ilgili olmak üzere, bu gibi belgelere dayalı olarak doğan borçların tutarlarına ve alacaklıların adlarına ait bilgiler istenebilir.

İstihbarat arşivi

Madde 119-

(1) Bu Kanunun 117 nci maddesindeki hariç olmak üzere, bu bölümde yazılı kaynaklardan toplanacak bilgiler istihbarat arşivlerinde gizli olarak saklanır.

(2) Bu arşivlerden kimlerin ve ne şekilde faydalanabileceği Maliye Bakanlığınca tespit olunur.

İKİNCİ KİTAP **Mükelleflerin Hakları ve Ödevleri** **BİRİNCİ KISIM** **Bildirmeler**

BİRİNCİ BÖLÜM **İşe başlama**

İşe başlamayı bildirme

Madde 120-

(1) Aşağıda yazılı mükelleflerden, elektronik ortamda faaliyette bulunanlar dâhil, işe başlayanlar bu durumu vergi dairesine bildirmek zorundadırlar.

- a) Vergiye tabi ticaret ve sanat erbabı ile esnaf,
- b) Serbest meslek erbabı,
- c) Kurumlar vergisi mükellefleri,
- ç) Kollektif ve adi şirket ortaklarıyla komandit şirketlerin komandite ortakları,
- d) Gerçek usule tabi çiftçiler (bu şartlara haiz oldukları ayı takip eden bir ay içinde),

(2) Kanuni temsilcilik sıfatı sona eren kişilerin veya kanuni temsilcisi bulunduğu gerçek veya tüzel kişiler ile kurumların bu durumu tescil olunmamakla birlikte bağlı bulunulan vergi dairesine yazı ile bildirmiş olması halinde bildirim tarihinden sonraki dönemler için bu hüküm uygulanmaz.

(3) Ticaret sicili memurlukları, kurumlar vergisi mükellefi olup da 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 28 inci maddesi uyarınca tescil için başvuran mükelleflerin başvuru belgelerinin bir örneğini ilgili vergi dairesine iletir. Bildirim yükümlülüğünü süresi içinde yerine getirmeyen ticaret sicili memurları hakkında işe başlamanın zamanında bildirilmemesine ilişkin usulsüzlük cezası hükümleri uygulanır.

Ticari faaliyette işe başlamanın belirtileri

Madde 121-

(1) Ticari faaliyette bulunanlar için aşağıdaki hallerden herhangi biri işe başlamayı gösterir.

- a) Bir iş yeri açmak (Bir yerin ne amaçla olursa olsun sadece tahsis edilmiş veya kiralanmış olması ya da içinde düzen ve donanım yapılmakta bulunması iş yerinin açıldığını göstermez.),
- b) İş yeri açılmamış olsa bile ticaret siciline veya mesleki bir kuruluşa kaydolunmak,
- c) İşletme defteri tutan esnaf için işle fiilen uğraşmaya başlamak.

Serbest meslek erbabında işe başlamanın belirtileri

Madde 122-

(1) Serbest meslek erbabı için aşağıdaki hallerden herhangi biri işe başlamayı gösterir;

a) Muayenehane, yazıhane, atölye gibi özel iş yerleri açmak,

b) alışılan yere tabela, levha gibi mesleki faaliyette bulunulduğunu ifade eden işaretleri asmak,

c) Her ne Şekilde olursa olsun devamlı olarak mesleki faaliyette bulunduğunu gösteren ilanlar yapmak,

) Serbest olarak mesleki faaliyette bulunmak üzere mesleki kuruluşlara kaydolunmak.

(2) Mesleki kuruluşlara kaydolunanlardan görevleri veya durumları gereği fiilen mesleki faaliyette bulunmayacak olanlar, bildirmelerinde bu durumu bağlı oldukları meslek odalarına açıklar.

İş yeri

Madde 123-

(1) Ticari, sınaı, zirai ve mesleki faaliyette iş yeri; mağaza, yazıhane, idarehane, muayenehane, imalathane, atölye, Şube, depo, otel, kahvehane, eğlence ve spor yerleri, tarla, bağ, bahçe, çiftlik, hayvancılık tesisleri, dalyan ve voli yerleri, madenler, taş ocakları, inşaat Őantiyeleri, vapur büfeleri gibi ticari, sınaı, zirai veya mesleki bir faaliyetin yürütülmesine ayrılan veya bu faaliyetlerde kullanılan yerlerdir.

(2) Türkiye’de daimi temsilcisi olmaksızın kuruluş ve idare yerleri yurt dışında olanlar hariç, bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen faaliyetlerin yürütüldüğü elektronik ortamlar da iş yeri sayılır.

İKİNCİ BÖLÜM

Değişiklikler

Adres değişikliklerinin bildirilmesi

Madde 124-

(1) Bu Kanununun 68 inci maddesinde yazılı bilinen iş veya yerleşim yeri adreslerini değiştiren mükellefler, yeni adreslerini vergi dairesine bildirmek zorundadırlar.

İş değişikliklerinin bildirilmesi

Madde 125-

(1) İşe başladıklarını bildiren mükelleflerden;

a) Yeni bir vergiye tabi olmayı,

b) Mükellefiyet şeklinde değişikliği,

c) Mükellefiyetten muaflığa geçmeyi,

gerektirecek şekilde işlerinde değişiklik olanlar, bu değişiklikleri vergi dairesine bildirmek zorundadırlar.

İşletmede değişikliğin bildirilmesi

Madde 126-

Mükellefler, aynı girişim veya işletmeye dâhil bulunan iş yerlerinin sayısında meydana gelen artış veya azalışları vergi dairesine bildirmek zorundadırlar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İş Bırakma

İş bırakmanın bildirilmesi

Madde 127-

(1) Bu Kanunun 120 nci maddesinde yazılı mükelleflerden iş bırakanlar, durumu vergi dairesine bildirmek zorundadırlar.

(2) İş bırakma bildiriminde bulunmayan bir mükellefin iş bıraktığının tespit edilmesi veya yapılan araştırma ve yoklamalar sonucunda bilinen adreslerinde bulunamaması ve başka bir adreste faaliyetine devam ettiğine dair bilgi edinilememesi veya başkaca bir ticarî, ziraî ve meslekî faaliyeti olmadığı halde yalnız sahte belge düzenlemek amacıyla mükellefiyet tesis ettirdiğinin vergi incelemesine yetkili olanlarca düzenlenen rapor ile tespit edilmesi ve mükellefiyet kaydının devamına gerek görülmediğinin raporda belirtilmesi halinde, mükellef (matrahlı veya matrahsız beyanname verenler dâhil) iş bırakmış kabul edilir ve mükellefiyet kaydı vergi dairesince terkin edilir.

(3) Bu durum, ilgili kamu kurum ve kuruluşu ile kamu kurumu niteliğindeki meslek üst kuruluşuna da bildirilir.

(4) Mükellefiyet kaydının terkin edilmesi, mükellefin iş bırakmasından önceki döneme ilişkin yükümlülüklerini ortadan kaldırmayacağı gibi; bu tarihten sonra faaliyette bulunduğunun tespiti halinde, bu dönemlere ilişkin vergilendirmeye ve sahte belge düzenleme fiilini işleyenler hakkında kovuşturma yapılmasını ve ceza uygulanmasını da engellemez.

(5) Bu madde kapsamında mükellefiyet kayıtları terkin edilenlerin kimlik bilgileri ile bunların bastırmış veya tasdik ettirmiş oldukları belgeler ve kullanmış oldukları ödeme kaydedici cihazlara ilişkin bilgiler Maliye Bakanlığınca belirlenecek araçlarla duyurulur.

(6) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usulleri belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.

İş bırakmanın tanımı

Madde 128-

(1) Vergiye tabi olmayı gerektiren işlemlerin tamamen durdurulması ve sona ermesi işi bırakmayı ifade eder.

(2) İşlerin herhangi bir nedenle geçici bir süre için durdurulması işi bırakma sayılmaz.

Tasfiye ve iflas

Madde 129-

(1) Tasfiye ve iflas hallerinde mükellefiyet, vergi ile ilgili işlemlerin tamamen sona ermesine kadar devam eder.

(2) Bu hallerde tasfiye memurları veya iflas dairesi;

a) Tasfiye veya iflas kararlarını,

b) Tasfiyenin veya iflasın kapandığını,

vergi dairesine bildirmek zorundadırlar.

Nakil

Madde 130-

(1) İş ve işletmenin bir yerden diğer bir yere nakledilmesi adres değişikliği sayılır.

Ölüm

Madde 131-

(1) Ölüm işi bırakma hükmündedir. Ölüm mükellefin mirası reddetmemiş mirasçıları tarafından vergi dairesine bildirilir. Mirasçılardan herhangi birinin ölümü bildirmesi yeterlidir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Bildirmelerde Süre ve Şekil

Süre

Madde 132-

(1) Bildirmeler aşağıda yazılı süre içinde yapılır.

a) Gerçek kişilerde işe başlama bildirimleri, işe başlama tarihinden itibaren on gün içinde kendilerince veya 1136 sayılı Avukatlık Kanununa göre ruhsat almış avukatlar veya 3568 sayılı Kanuna göre yetki almış meslek mensuplarınca; şirketlerin kuruluş aşamasında işe başlama bildirimleri kanuni temsilcileri ve ticaret sicili memurluğunca;

şirketler dışında kurumlar vergisi mükellefi olanların işe başlama bildirimleri ise kanuni temsilcilerince işe başlama tarihinden itibaren on gün içinde ilgili vergi dairesine yapılır. Şirketlerin işe başlama bildirimleri dışında yapılacak bildirimler ile işi bırakma ve değişiklik bildirimleri, bildirilecek olayın gerçekleşme tarihinden itibaren bir ay içerisinde mükellef tarafından vergi dairesine yapılır.

b) Ölüm halinde, miras bırakanın faaliyetini devam ettirecek olan mirasçılar için, miras bırakanın ölüm tarihi işe başlama tarihi sayılır ve bildirim bu tarihten itibaren dört ay içinde yapılır.

Yazılı bildirme esası

Madde 133-

Bildirmeler yazılı olur; ancak defter tutmak zorunda olmayan mükelleflerden okuma ve yazması olmayanlar bildirmeleri sözlü yapabilirler. Sözlü bildirmeler tutanakla tespit olunur.

Gönderi şekli

Madde 134-

(1) Yazılı bildirmeler posta ile taahhütlü olarak veya 6099 sayılı Tebligat Kanuna uygun şekilde elektronik posta ile gönderilebilir. Bu takdirde, bildirmenin elektronik posta ile gönderildiği veya postaya verildiği tarih vergi dairesine verilme tarihi yerine geçer.

(2) Bu maddenin hükümleri vergi beyannameleri hakkında da geçerlidir.

İKİNCİ KISIM Defter Tutma BİRİNCİ BÖLÜM Genel Esaslar

Amaç

Madde 135-

(1) Defter tutacaklar, defterleri aşağıdaki amaçları da sağlayacak biçimde tutmak ve defter kayıtları esas alınarak vergi kanunlarındaki belirlemelere göre vergi matrahlarına ulaşılabilecek şekilde “vergi matrah bildirim” düzenlemek zorundadırlar.

a) Mükellefin vergi ile ilgili servet, sermaye ve hesap durumunu tespit etmek,

b) Vergi ile ilgili faaliyet ve hesap sonuçlarını tespit etmek,

c) Vergi ile ilgili işlemleri belli etmek,

ç) Mükellefin vergi karşısındaki durumunu hesap üzerinden kontrol etmek ve incelemek,

d) Mükellefin hesap ve kayıtlarının yardımıyla üçüncü şahısların vergi karşısındaki durumlarını, emanet niteliğindeki değerler dâhil, kontrol etmek ve incelemek.

(2) Maliye Bakanlığı amaçların sağlanması ve çıkarılacak “vergi matrah bildirimini”ne ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.

Defter tutma

Madde 136-

(1) Aşağıda yazılı gerçek ve tüzel kişiler defter tutarlar.

- a) 6102 sayılı Türk Ticaret Kanuna göre tacirler ile tacir sayılanlar,
- b) Esnaf,
- c) Serbest meslek erbabı,
- ç) Çiftçiler,
- d) Kooperatifler
- e) Adi şirketler.

(2) Yukarıda belirtilenlerden esnaf, serbest meslek erbabı, çiftçiler ve adi şirketler bu Kanuna; diğerleri tabi buldukları kanunlara göre defter tutarlar.

(3) Bu Kanuna göre defter tutanlar, diledikleri takdirde tacirlerin tabi oldukları esaslara göre defter tutabilirler.

İstisnalar

Madde 137-

(1) Defter tutma zorunluluğu aşağıda yazılı gerçek ve tüzel kişiler hakkında uygulanmaz.

- a) Gelir vergisinden muaf olan esnaf ve gerçek usulde vergiye tabi olmayan çiftçiler,
- b) Gelir Vergisi Kanununa göre kazançları basit usulde tespit edilenler,
- c) Kurumlar vergisinden muaf olan;
 - 1) İktisadi kamu müesseseleri,
 - 2) Dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmeler.

(2) Yukarıdaki istisna hükümleri, gelir veya kurumlar vergilerinden muaf olmakla beraber diğer vergilerden birine tabi olan ve bu vergileri basit usulde tespit edilmeyen mükelleflerin muaf olmadıkları vergiler için tutacakları defterler için geçerliliği yoktur.

Hesap dönemi

Madde 138-

(1) Defterler hesap dönemi itibariyle tutulur. Kayıtlar her hesap dönemi sonunda kapatılır ve ertesi dönem başında yeniden açılır.

(2) Hesap dönemi normal olarak takvim yılıdır. Şu kadar ki, takvim yılı dönemi faaliyet ve işlemlerinin niteliğine uygun bulunmayanlar için, bunların başvurusu üzerine Maliye Bakanlığı onikişer aylık özel hesap dönemleri belli edebilir.

(3) Yeniden işe başlama veya işi bırakma hallerinde, hesap dönemi içinde bir yıldan eksik olan faaliyet süresi, hesap dönemi sayılır.

(4) Bu maddeye göre özel hesap dönemi tayin edilenlerin ticari ve zirai kazançları, hesap dönemlerinin kapandığı takvim yılının kazancı sayılır.

Muhasebe usulünü seçmekte serbestlik

Madde 139-

(1) Defter tutacaklar 135 inci maddedeki amacı sağlamak ve tabi oldukları kanunlara bağlı kalmak şartıyla defterlerini ve muhasebelerini işlerinin niteliğine uygun olarak diledikleri usul ve biçimde düzenlemekte serbesttirler.

Tacir veya esnaflığa dönüşüm

Madde 140-

(1) Tacirlerden durumları esnaf olmayı gerektirenler, bu gerekliliğin gerçekleşmesini takip eden hesap döneminden başlayarak esnafların tabi olacağı esaslara geçebilirler veya dilerlerse tacirlerin tabi olduğu esasa devam edebilirler.

(2) Esnaflardan tacir olmayı gerektiren şartlara sahip olanlar ise, bu şartların gerçekleşmesini takip eden hesap döneminden başlayarak tacirlerin tabi olacağı esaslara geçmek zorundadırlar.

İKİNCİ BÖLÜM

Bu Kanuna Göre Tutulacak Defterler

Serbest meslek kazanç defteri

Madde 141-

(1) Serbest meslek erbabı bir kazanç defteri tutarlar.

(2) Bu deftere giderler, hâsılat ve vergiye ilişkin diğer bilgiler kaydolunur. İşlerinde kullandıkları amortismana tabi kıymetler ile bunlara ilişkin amortisman tutarlarını aynı defterin ayrı bir yerine kaydederler.

(3) Noterlerin ve noterlik görevini yürütmekle mükellef olanların ve borsa acentelerinin resmi defteri, kazanç defteri yerine geçer.

İşletme defteri

Madde 142-

(1) Esnaf, çiftçiler ile adi şirketler işletme defteri tutarlar.

(2) Bu deftere giderler, hâsılat ve vergiye ilişkin diğer bilgiler kaydolunur. İşlerinde kullandıkları amortismana tabi kıymetlerle bunlara ilişkin amortisman tutarlarını aynı defterin ayrı bir yerine kaydederler.

Yabancı ulaştırma işletmeleri hâsılat defteri

Madde 143-

(1) Yabancı ulaştırma işletmeleri veya bunları Türkiye'de temsil eden şube veya acenteleri bir hâsılat defteri tutmak ve bu deftere Türkiye'de elde ettikleri hâsılatı tarih sırasıyla ve ayrıntılı olarak kaydetmek zorundadırlar.

(2) Bu madde gereğince hâsılat defteri tutan yabancı ulaştırma işletmeleri bu işleri için başka bir defter tutmaya zorunlu değildirler.

Ambar defteri

Madde 144-

(1) Ardiyeler dâhil depo işletenler ile nakliye ambarları ayrıca bir ambar defteri tutarlar. Bu deftere en az aşağıda yazılı bilgiler kaydolunur.

a) Malın ambara giriş tarihi,

b) Malın cinsi,

c) Malın niteliğine ve ticari teamüllere uygun belirlenen ölçüler dâhilinde miktarı,

ç) Malın kim tarafından, nereye ve kime gönderildiği,

d) Alınan nakliye ücreti tutarı.

(2) Kendi işlerinin gereği olarak yukarıdaki bilgileri içerecek şekilde defter tutan depo işletenler ile nakliye ambarları ayrıca ambar defteri tutmazlar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Defterlerin Düzeni ve Tasdiki

Defterlerin düzeni

Madde 145

(1) Defterlerin ciltli ve sayfalarının müteselsil sıra numaralı olması gerekir, ancak defterler müteharrik yapraklı olarak da kullanılabilir.

(2) Ciltli defterlerde, defter sayfaları ciltten koparılamaz. Tasdikli müteharrik yapraklarda bu yaprakların sırası bozulamaz ve bunlar yırtılamaz.

(3) Defterlerde kayda geçirilmesi gereken işlemler tarih sırasıyla ve madde halinde yazılır.

(4) Defterlerde kayıtlar arasında usulen yazılmaya mahsus olan satırlar, çizilmeksizin boş bırakılamaz ve atlanamaz.

Tasdike tabi defterler

Madde 146-

(1) Mükelleflerin tutacakları defterlerin açılış ve kapanışlarının tasdiki zorunludur.

(2) Tasdike ilişkin usul ve esasları vergi kanunları bakımından belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.

Tasdik zamanı

Madde 147-

(1) Tutulması gereken defterleri kullanacak olanlar, bunları aşağıda yazılı zamanlarda tasdik ettirmek zorundadırlar;

a) Öteden beri işe devam etmekte olanlar, defterin kullanılacağı yıldan önce gelen son ayda,

b) Hesap dönemleri Maliye Bakanlığı tarafından tespit edilenler, defterin kullanılacağı hesap döneminden önce gelen son ayda,

c) Yeniden işe başlayanlar, sınıf değiştirenler ve yeni bir mükellefiyete girenler, işe başlama, sınıf değiştirme ve yeni mükellefiyete girme tarihinden başlayarak, vergi muafiyeti kalkanlar ise muafılıktan çıkma tarihinden başlayarak on gün içinde,

ç) Tasdike tabi defterlerin dolması dolayısıyla veya diğer nedenlerle yıl içinde yeni defter kullanmak zorunda olanlar, bunları kullanmaya başlamadan önce,

d) Defterlerini ertesi yılda da kullanmak isteyenler, Ocak ayı; hesap dönemleri Maliye Bakanlığı'nca tespit edilenler bu dönemin ilk ayı içinde.

ÜÇÜNCÜ KISIM
BİRİNCİ BÖLÜM
Belgeler

İspat edici belgeler

Madde 148-

(1) Bu Kanunda aksine hüküm olmadıkça bu Kanuna göre tutulan ve üçüncü şahıslarla olan ilişki ve işlemlere ait olan kayıtların belgelendirilmesi zorunludur.

(2) Defter tutmak zorunda olmayan mükellefler, götürü usulde tespit edilen giderler hariç vergi matrahlarının tespiti ile ilgili giderlerini belgelendirmek zorundadırlar.

(3) Bu Kanuna göre kullanılan veya kullanma zorunluluğu getirilen belgelerin, bu Kanunda yer alan zorunlu bilgileri taşıması halinde, bu belgeler vergi kanunları bakımından hiç düzenlenmemiş sayılır.

(4) Maliye Bakanlığı düzenlenmesi zorunlu olan belgelerde bulunması gereken zorunlu bilgiler dışındaki gerekli diğer bilgileri belirlemeye yetkilidir. Zorunlu bilgiler dışındaki diğer bilgilerin eksik veya yanlış olması halinde bu Kanunun usul hükümleri dikkate alınır.

Belgelendirilmesi zorunlu olmayan kayıtlar

Madde 149-

(1) Aşağıdaki giderler için kanıtlayıcı belge aranmaz.

a) Gerçek tutarları üzerinden kayıtlara geçirilmesi ve tutarlarının işin genişliğine ve mahiyetine uygun bulunması şartıyla örf ve teamüllere göre bir belgeye dayandırılması alışıldık olmayan giderler,

b) Vergi kanunlarına göre götürü olarak tespit edilen giderler.

İKİNCİ BÖLÜM
Fatura ve Fatura Yerine Geçen Belgeler

Faturanın tanımı

Madde 150-

(1) Fatura, satılan mal veya yapılan hizmet ile bunların karşılığı tutarı göstermek üzere malı satan veya hizmeti yapan tarafından düzenlenip müşteriye verilen belgedir.

Faturanın şekli

Madde 151-

(1) Faturada en az aşağıdaki bilgiler bulunur.

a) Faturanın düzenlenme tarihi, seri ve sıra numarası (Elektronik ortamda düzenlenen faturalarda sistemin verdiği seri numaraları geçerlidir.),

b) Faturayı düzenleyenin adı ve soyadı veya ticaret unvanı ve T.C. kimlik numarası veya vergi kimlik numarası,

c) Müşterinin adı ve soyadı veya ticaret unvanı ve T.C. kimlik numarası veya vergi kimlik numarası,

ç) Malın veya hizmetin türü, miktarı, birim fiyatı ve tutarı,

d) Satılan malların teslim tarihi ve varsa irsaliye numarası.

Faturanın düzeni

Madde 152-

(1) Faturanın düzenlenmesinde aşağıdaki kurallara uyulur.

a) Faturalar kesintisiz sıra numarası ile devam ettirilir. Aynı müessesenin değişik şube ve kısımlarında her biri aynı numara ile başlamak üzere ayrı ayrı fatura kullanıldığı takdirde, bu faturaları şube ve kısımlarına göre şube veya kısmın isimlerinin yazılması veya özel işaretle seri ayrımı yapılması zorunludur.

b) Faturalar silinmez yazıyla veya elektronik ortamda düzenlenir.

c) Faturalar biri asıl olmak üzere en az iki örnek olarak düzenlenir. Örneklerin her birine kaçınıcı örnek olduğu işaret edilir.

ç) Faturalarda iş sahibinin veya adına imzaya yetkili olanların imzası bulunur.

d) Fatura, malın teslimi veya hizmetin yapıldığı tarihten itibaren mal veya hizmetin teslim tarihi esas alınarak en çok yedi gün içinde düzenlenir. Bu süre geçtikten sonra düzenlenen faturalar teslim tarihine uyulmak şartıyla bu Kanunun usul hükümleri bakımından düzenlenmemiş sayılır.

e) Bu Kanunun 153 üncü maddesine göre fatura düzenlemek zorunda olanlar, müşterinin adı ve soyadı veya unvanı ile vergi kimlik numarasının doğruluğundan sorumludur. Fatura düzenleyenin istemesi halinde müşteri, kimliğini ve vergi kimlik numarasını gösterir belgeyi ibraz etmek zorundadır.

Fatura kullanma zorunluluğu

Madde 153-

(1) Serbest meslek erbabı hariç bu Kanunun 136 ncı maddesinde sayılanlar ile diğer defter tutacaklar; defter tutmakla yükümlü olanlara, vergiden muaf esnafa ve

istemeleri halinde tüm gerçek ve tüzel kişilere sattıkları mal veya sundukları hizmetler için fatura vermek ve bunlar da fatura istemek ve almak zorundadırlar.

Perakende satış belgeleri

Madde 154-

(1) Fatura düzenlemek zorunda olanların, fatura vermeleri gerekmeyen mal ve hizmet teslim bedelleri aşağıdaki belgelerden herhangi biri ile belgelendirilir.

a) Perakende satış fişleri,

b) Ödeme kaydedici cihazlardan verilen belgeler,

c) Giriş ve yolcu taşıma biletleri,

ç) Maliye Bakanlığınca uygunluğu onaylanmış elektronik sistem çıkış belgeleri veya kayıtları.

(2) Perakende satış fişi, ödeme kaydedici cihazlardan verilen belgeler ve biletlerde, işletme veya mükellefin adı ve soyadı, düzenlenme tarihi ve alınan paranın tutarı gösterilir.

(3) Perakende satış fişi ile giriş ve yolcu taşıma biletleri seri ve kesintisiz sıra numarası ile devam ettirilir. Bu fiş ve biletler kopyalı iki örnek olarak düzenlenir ve bir örneği müşteriye verilir. Ödeme kaydedici cihaz kullanıp da müşteriye belge verilememesi halinde, perakende satış fişi düzenlenmesi ve müşteriye verilmesi zorunludur.

Gider pusulası

Madde 155-

(1) Fatura düzenlemek zorunda olanlar ile serbest meslek erbabının, belge düzenleme zorunluluğu bulunmayanlardan (bu kanunda düzenlenmesi ayrıca belirlenmiş olanlar hariç) satın aldıkları mal veya hizmet için düzenleyip, söz konusu mal veya hizmeti satana imza ettirecekleri gider pusulası, belge düzenleme zorunluluğu bulunmayanlar tarafından verilmiş fatura hükmündedir.

(2) Gider pusulasında en az aşağıdaki bilgiler bulunur.

a) Gider pusulasının düzenlenme tarihi ve sıra numarası,

b) Satın alınan mal veya hizmetin cinsi, miktarı ve bedeli,

c) Mal veya hizmeti satın alan ile satanın adı ve soyadı veya unvanı ve T.C. Kimlik numarası veya vergi kimlik numarası.

(3) Gider pusulası, iki örnek olarak düzenlenip bir örneği mal veya hizmeti satana verilir.

(4) Gider pusulaları, seri ve kesintisiz sıra numarası ile devam ettirilir ve elektronik ortamda da düzenlenebilir.

Müstahsil makbuzu

Madde 156-

(1) Fatura düzenlemek zorunda olanlar ile serbest meslek erbabı, gerçek usulde vergiye tabi olmayan çiftçilerden satın aldıkları mal ya da hizmetin alımı sırasında iki örnek müstahsil makbuzu düzenlemek ve bunlardan birini imzalayarak satıcı çiftçiye vermek ve diğerini ona imzalatarak almak zorundadırlar. Mal veya hizmet, tacir veya çiftçi adına hareket eden tarafından alındığı takdirde müstahsil makbuzu bunlar tarafından düzenlenir ve imza olunur.

(2) Müstahsil makbuzunun tacir veya alıcı çiftçi nezdinde kalan örneği fatura yerine geçer.

(3) Müstahsil makbuzunda en az aşağıda yazılı bilgiler bulunur.

a) Makbuzun tarihi ve seri numarası,

b) Mal veya hizmeti satın alan tacir veya çiftçinin adı ve soyadı veya unvanı ve vergi kimlik numarası,

c) Malı veya hizmeti satan çiftçinin adı ve soyadı, vergi kimlik numarası veya T.C. Kimlik numarası ve yerleşim yeri adresi,

ç) Satın alınan mal veya hizmetin cinsi, miktarı ve bedeli.

(4) Müstahsil makbuzları seri ve kesintisiz sıra numarası ile devam ettirilir ve elektronik ortamda da düzenlenebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Serbest Meslek Makbuzları

Makbuz zorunluluğu

Madde 157-

(1) Serbest meslek erbabı, verdikleri hizmetler ile amortisman tabi iktisadi kıymet satışlarına ilişkin her türlü tahsilâtları için iki örnek serbest meslek makbuzu düzenlemek ve bir örneğini müşteriye vermek, müşteri de bu makbuzu istemek ve almak zorundadır.

Makbuz içeriği

Madde 158-

(1) Serbest meslek makbuzlarına;

a) Makbuzu verenin adı, soyadı veya unvanı ve vergi kimlik numarası,

b) Müşterinin adı, soyadı veya unvanı ve T.C. Kimlik numarası veya vergi kimlik numarası,

c) Hizmet veya satış bedeli,

ç) Düzenleme tarihi,

yazılır ve bu makbuzlar serbest meslek erbabı tarafından imzalanır.

(2) Kredi kartı ile yapılan tahsilâtlar için düzenlenen pos cihazı fişleri, serbest meslek makbuzu yerine geçer.

(3) Serbest meslek makbuzları seri ve kesintisiz sıra numarası ile devam ettirilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Ücretlere Ait Kayıt ve Belgeler

Ücret bordrosu

Madde 159-

(1) İşverenler her ay ödedikleri ücretler için ücret bordrosu düzenlemek zorundadırlar. Gelir Vergisi Kanununa göre vergiden muaf olan ücretlerle diğer ücret üzerinden vergiye tabi hizmet erbabına yapılan ücret ödemeleri için bordro düzenlenmez.

(2) Ücret bordrolarına en az aşağıdaki bilgiler yazılır.

a) Hizmet erbabının adı ve soyadı ile vergi kimlik numarası veya T.C. Kimlik numarası,

b) Birim ücreti (aylık, haftalık, gündelik, saat veya parça başı ücreti),

c) Çalışma süresi veya ücretin ilgili olduğu süre,

ç) Ücret üzerinden hesaplanan vergilerin tutarı.

(3) Bordronun hangi aya ait olduğu baş tarafında gösterilir. Bir aya ait bordro ertesi ayın muhtasar beyanname verme süresinin sonuna kadar hazırlanıp tarihlenerek,

işletme sahibi veya yetkilisi ile bordroyu düzenleyen memur ve hizmet erbabı tarafından imzalanır.

(4) İşverenler ücret bordrolarını, yukarıdaki esaslara uymak şartıyla diledikleri şekilde düzenleyebilirler.

Bordro yerine geçen belgeler

Madde 160-

(1) Genel ve özel bütçeli kamu idareleri ile belediyelerin ve 3659 sayılı Kanuna tabi müesseselerin ücret ödemelerinde kullandıkları belgeler ücret bordrosu yerine geçer.

BEŞİNCİ BÖLÜM **Diğer Evrak ve Belgeler**

Sevk irsaliyesi

Madde 161-

(1) Satılan malın alıcıya teslim edilmek üzere sevki nedeniyle irsaliye düzenlenmesi zorunludur. Sevk irsaliyesinin; malın alıcıya teslim edilmek üzere satıcı tarafından taşındığı veya taşıttırıldığı hallerde satıcı; alıcı tarafından taşınması veya taşıttırılması halinde ise alıcı tarafından düzenlenmesi ve mal ile birlikte bulundurulması şarttır.

(2) Malın, bir mükellefin birden çok iş yerleri ile şubeleri arasında taşındığı veya satılmak üzere bir komisyoncu veya diğer bir aracıya gönderildiği hallerde de, malın gönderen tarafından sevk irsaliyesine bağlanması gereklidir.

(3) Sevk irsaliyesi hakkında fiyat ve bedel ile ilgili bilgiler hariç olmak üzere, bu Kanunun 151 ve 152 nci madde hükmü uygulanır. İrsaliyelerde malın nereye ve kime gönderildiği ile taşıyıcıya ve taşıtlara ilişkin bilgiler ayrıca belirtilir.

(4) Hizmet teslimi ile nihai tüketicilerin tüketim amacıyla perakende olarak satın aldıkları malları kendilerinin taşıması veya taşıttırması halinde bu mallara ait fatura veya perakende satış fişinin bulunması şartıyla sevk irsaliyesi aranmaz.

Taşıma ve otel işletmelerine ait belgeler

Madde 162-

(1) Taşıma işletmeleri ile otel, motel ve pansiyon gibi konaklama yerleri aşağıda yazılı belgeleri düzenlemek zorundadırlar.

a) Taşıma irsaliyeleri: Ücret karşılığında eşya nakleden bütün gerçek ve tüzel kişiler naklettikleri eşya için, bu Kanunun 144 üncü maddesinde yazılı bilgilerle, sürücünün ad ve soyadı ile T.C. kimlik numarası ve aracın plaka numarasını ihtiva eden ve seri ve kesintisiz sıra numarası ile devam eden irsaliye kullanmak zorundadırlar. Bu irsaliyenin bir örneği eşyayı taşıtıran, bir örneği eşyayı taşıyan aracın sürücüsüne

veya kaptanına verilir ve bir örneği de taşımayı yapan nezdinde saklanır. Bu bent hükmü nakliye komisyoncuları ile acenteleri de kapsar.

b) Yolcu listeleri: Şehirlerarasında yapılan yolcu taşımalarında bu Kanunun 154 üncü maddesi gereğince yolcu taşıma bileti kesmeye zorunlu olan mükelleflerden T.C. Devlet Demiryolları haricindekiler, taşıtların her seferi için müteselsil seri ve sıra numaralı ve oturma yerlerini planlı şekilde gösteren iki örnek yolcu listesi düzenlerler ve bu listenin bir örneğini sefer sonuna kadar taşıtta ve diğer örneğini işyerinde bulundurlar. Yolcu taşıma biletlerinin komisyoncu veya acenteler tarafından kesilmesi halinde yolcu listeleri üç örnek olarak düzenlenir ve bir örneği bu kimseler tarafından saklanır. Yolcu listelerinde aşağıdaki bilgiler bulunur.

- 1) Yolcu listesini düzenleyen işletmenin adı ve soyadı veya unvanı ile vergi kimlik numarası,
- 2) Taşıtı işleten mükellefin adı ve soyadı, varsa unvanı ve vergi kimlik numarası,
- 3) Taşıtın plaka numarası, sefer tarihi ve hareket saati,
- 4) Bilet numaraları işaretlenmek suretiyle yolcu sayısı ve toplam hâsılat tutarı.

c) Günlük müşteri listeleri: Otel, motel ve pansiyon gibi konaklama yerleri; odaları, bölmeler ve yatak planlarına uygun olarak müteselsil seri ve sıra numaralı günlük müşteri listeleri düzenlerler ve işletmede bulundurlar. Bu listelerde aşağıdaki bilgiler bulunur.

- 1) Müşterinin adı ve soyadı, varsa unvanı ile vergi kimlik numarası veya T.C. kimlik numarası,
- 2) Oda numaraları ve oda ücreti,
- 3) Düzenleme tarihi.

İletişim bilgi ve belgeleri

Madde 163-

(1) Defter tutanlar, her türlü ticari işlemleri dolayısıyla düzenledikleri veya kendilerine ulaşan her türlü iletişim bilgi ve belgelerini, disket, kompakt disk gibi elektronik ortamdaki kayıtlarını işlerinin önemine binaen ve vergilendirme ile ilgili ödevlerini kanıtlamaya yarar nitelikte olmalarını da göz önünde bulundurarak saklamak zorundadırlar.

Bono, çek ve benzeri belgelerde bulunması gereken diğer bilgiler

Madde 164-

(1) Mükelleflerin sattıkları mal veya hizmet nedeniyle ortaya çıkan alacak ve borçları için bono veya poliçe düzenlemeleri halinde, bu poliçe veya bonolarda 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu uyarınca bulunması gereken bilgiler ile birlikte aşağıdaki hususların da yer alması zorunludur.

a) Müteselsil seri ve sıra numarası,

b) Alacaklı ve borçlunun adı ve soyadı veya unvanı ile vergi kimlik numarası veya T.C. kimlik numarası.

(2) Bono, poliçe, çek, senet, tahvil, hisse senedi, finansman bonusu, kar ortaklığı belgesi ve benzeri kıymetli evrakın vergi belge düzenini sağlamak açısından içereceği bilgileri belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.

Diğer belgeler

Madde 165-

(1) Mükellefler, önceki maddelerin dışında kalan ve bir hüküm ifade eden veya gerektiğinde bir hakkın kanıtlanmasına delil olarak kullanılabilen sözleşme, taahhütname, kefaletname, mahkeme ilamları gibi hukuki belgeler ile ihbarname, karar örnekleri, vergi makbuzları gibi vergi belgelerini saklamak zorundadırlar.

(2) Gelir Vergisi Kanununa göre diğer kazanç ve iratları üzerinden vergilendirilecek mükellefler, vergi matrahının tespitinde dikkate alınacak giderlerini kanıtlama edecek belgeleri saklamak zorundadırlar.

Elektronik ortamdaki kayıtlar ve elektronik cihazla belge düzenleme

Madde 166-

(1) a) Maliye Bakanlığı; mükelleflere, niteliklerini belirlediği elektronik cihazları kullandırmak suretiyle belge düzenletmeye ve kullanılacak özel cihazlardan çıkarılan pulları belgelere ekletmeye yetkilidir. Elektronik cihazlarla düzenlenen belgeler ile özel cihazlardan çıkarılan pulları içeren belgeler bu Kanun hükümlerine uygun olarak düzenlenmiş belge hükmündedir.

b) Elektronik cihazların belirlenen niteliklere uygunluğu 3100 sayılı Ödeme Kaydedici Cihaz Kullanım Mecburiyeti Hakkında Kanunun 5 inci maddesine göre kurulan komisyonun görüşü alınarak Maliye Bakanlığınca onaylanır.

c) Maliye Bakanlığı, elektronik cihazlarla veya kullanılacak özel cihazlardan çıkarılan pulları ekletmek suretiyle belge düzenleme yetkisini; iş grupları, sektörler, bölgeler, yerleşim birimleri, yıllık hâsılat tutarları itibarıyla veya sabit bir işyerinde faaliyet gösterilip gösterilmediğine göre ayrı ayrı veya topluca kullanabilir.

ç) Mükellefler, 3100 sayılı Kanuna göre nitelikleri belirlenen ödeme kaydedici cihazlar ile birinci fıkrada belirtilen cihazları piyasadan temin edebilecekleri gibi, Maliye Bakanlığından da temin edebilirler. Maliye Bakanlığı bu cihazları temin etmeye, zimmet karşılığı vermeye bu konularla ilgili bütçe işlemlerini yapmaya ve diğer usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.

d) Maliye Bakanlığınca zimmet karşılığı verilen cihazların bozulması, çalınması gibi nedenlerle kullanılamaz hale gelmesi halinde cihaz bedelinin 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre mükelleften tahsili yoluna gidilir.

(2) a) Elektronik defter, şekil hükümlerinden bağımsız olarak bu Kanuna göre tutulması zorunlu olan defterlerde yer alması gereken bilgileri kapsayan elektronik kayıtlar bütünüdür.

b) Elektronik kayıt, elektronik ortamda tutulan ve elektronik defter ve belgeleri oluşturan, elektronik yöntemlerle erişimi ve işlenmesi mümkün olan en küçük bilgi ögesini ifade eder.

c) Bu Kanunda ve diğer vergi kanunlarında defter, kayıt ve belgelere ilişkin olarak yer alan hükümler elektronik defter, kayıt ve belgeler için de geçerlidir. Maliye Bakanlığı, elektronik defter, belge ve kayıtlar için diğer defter, belge ve kayıtlara ilişkin usul ve esaslardan farklı usul ve esaslar belirlemeye yetkilidir.

ç) Maliye Bakanlığı; elektronik defter, belge ve kayıtların oluşturulması, kaydedilmesi, iletilmesi, saklanması ve ibrazı ile defter ve belgelerin elektronik ortamda tutulması ve düzenlenmesi uygulamasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye, elektronik ortamda tutulmasına ve düzenlenmesine izin verilen defter ve belgelerde yer alması gereken bilgileri internet de dâhil olmak üzere her türlü elektronik bilgi iletişim araç ve ortamında Maliye Bakanlığına veya Maliye Bakanlığının gözetim ve denetimine tabi olup, kuruluşu, faaliyetleri, çalışma ve denetim esasları Bakanlar Kurulunca çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenecek olan özel hukuk tüzel kişiliğini haiz bir şirkete aktarma zorunluluğu getirmeye, bilgi aktarımında uyulacak format ve standartlar ile uygulamaya ilişkin usul ve esasları tespit etmeye, bu Kanun kapsamına giren işlemlerde elektronik imza kullanım usul ve esaslarını düzenlemeye ve denetlemeye yetkilidir. Bu Kanununun vergi mahremiyetine ilişkin hükümleri, bu kapsamda kurulan şirketin ortak, yönetici ve çalışanları hakkında da uygulanır.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Defter ve Belgelerde Kayıt Nizamı

Türkçe ve Türk parası kullanma zorunluluğu
Madde 167-

(1) Tutulacak defter ve kayıtları ile düzenlenecek belgelerin Türkçe olması zorunludur. Ancak, Türkçe karşılığı bulunmak kaydıyla defterlerde başka dilden kayıt da yapılabilir. Bu kayıtlar vergi matrahını değiştirmeyecek şekilde tasdik ettirilecek diğer defterlere de yapılabilir.

(2) a) Defter, kayıt ve belgelerde Türk para birimi kullanılır. Belgeler, Türk parası karşılığı gösterilmek şartıyla, yabancı para birimine göre de düzenlenebilir. Şu kadar ki, yurt dışındaki müşteriler adına düzenlenen belgelerde Türk parası karşılığı gösterilme şartı aranmaz.

b) İlgili dönem defter tasdik tarihi itibarıyla ödenmiş sermayesi (yurt dışında kurulan şirketlerin Türkiye'ye ayrılan ödenmiş sermayesi) en az 100 milyon ABD Doları ya da eş değer yabancı para karşılığı Türk Lirası ve sermayesinin en az % 40'ı yerleşim yeri, kanunî ve iş merkezi Türkiye'de bulunmayan kişilere ait olan işletmelere, kayıtlarını Türk para birimi dışında başka bir para birimiyle tutmalarına Bakanlar Kurulunca izin verilebilir. Bakanlar Kurulu, bu had ve oranı sektörler itibarıyla ayrı ayrı yarısına kadar indirmeye veya iki katına kadar artırmaya yetkilidir. Bu şartların ihlâl edildiği hesap dönemini izleyen hesap döneminden itibaren Türk para birimine göre kayıt tutma zorunluluğu başlar.

ba) Türk para birimiyle yapılan işlemler, işlemin gerçekleştiği günün Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası döviz alış kuruyla ilgili para birimine çevrilir. İktisadî kıymetlerin değerleri ile vergi matrahı, kayıt yapılan para birimine göre tespit edilir ve beyannamenin verilmesi gereken ayın ilk gününün kuruyla Türk parasına çevrilerek beyan edilir. Vergi ödeme, mahsup ve iade işlemlerinde de Türk parası tutarlar kullanılır.

bb) Bu mükellefler, diğer para birimleriyle kayıt tuttıkları sürece bu Kanunun 218 inci maddenin birinci fıkrası uyarınca enflasyon düzeltilmesi yapamazlar. Türk para birimiyle kayıt yapmaya başlamaları halinde ise üç yıl süreyle anılan madde hükmünden yararlanamazlar.

Kayıtların ve belgelerin yazım şekli

Madde 168-

(1) Tutulması zorunlu defterler ile düzenlenecek belgeler silinmez yazıyla veya elektronik ortamda yazılır. Kopya kâğıdı kullanılması veya ıstampa ve diğer damga aletleriyle kopya konulması da uygundur.

(2) Tüm defterlerde hesaplar kapatılıncaya kadar toplamlar geçici olarak kurşun kalemi ile yapılabilir.

Kayıt ve belgelerde düzeltme

Madde 169-

(1) Defter kayıtlarında yapılan hatalar ancak muhasebe kurallarına göre düzeltilebilir. Diğer bütün belge ve kayıtlarda yapılan rakam ve yazı hataları ancak hatalı rakam ve yazı okunacak şekilde çizilmek, üst veya yan tarafına ya da ilgili bulunduğu hesaba doğrusu yazılmak suretiyle düzeltilebilir.

(2) Kayıt ve belgeler kazımak, çizmek veya silmek suretiyle okunamaz hale getirilemez.

Kayıt ve düzenleme zamanı

Madde 170-

(1) İşlemler ve belgeler zamanında kaydedilir ve düzenlenir. Şöyle ki;

a) İşlemlerin ve belgelerin işin hacmine ve gereğine uygun olarak muhasebenin düzen ve işleyişini bozmayacak bir zaman zarfında kaydedilmesi ve düzenlenmesi şarttır.

b) Bu gibi kayıtların yapılması ve belgelerin düzenlenmesi teslim tarihi esas alınmak şartıyla yedi günden fazla geciktirilemez. Malın teslimi veya hizmetin yapıldığı tarihin esas alınması kaydıyla teslim tarihinden itibaren yedi gün içinde düzenlenmeyen faturalar bu Kanunun usul hükümleri bakımından hiç düzenlenmemiş sayılır.

c) Kayıtlarını devamlı olarak muhasebe fişleri, primanota ve bordro gibi yetkili amirlerin imza ve parafını taşıyan yazılı belgelere dayanarak yürüten müesseselerde, işlemlerin bunlara işlenmesi, deftere işlenmesi hükmündedir. Ancak bu kayıtlar, işlemlerin esas defterlere otuz günden daha geç intikal ettirilmesine izin vermez.

ç) Serbest meslek kazanç defterine işlemler günü gününe kaydedilir.

d) Bilgisayar ortamında tutulan yevmiye defteri kayıtları aylık olarak deftere yazdırılır. Bu yazdırma işleminin en geç devam eden ayın yirminci günü mesai bitimine kadar tamamlanması gerekir. Diğer defterler yıllık olarak ve hesap döneminin kapanmasından itibaren üç ay içerisinde yazdırılır.

BEŞİNCİ KISIM

Saklama ve İbraz Ödevleri

Defter ve belgeleri saklama

Madde 171-

(1) Defter tutmak zorunda olanlar, tabii oldukları kanunlara veya bu Kanuna göre tutmak zorunda oldukları defterler ile kanıtlama edici belgelerini, ilgili buldukları yılı takip eden takvim yılından başlayarak on yıl süre ile saklamak zorundadırlar.

Defter tutma zorunda olmayanların saklama ödevi

Madde 172-

Defter tutmak zorunda olmayanlar, almaya zorunlu oldukları belgeleri tarih sırası ile düzenlenme tarihlerini takip eden takvim yılından başlayarak on yıl süre ile saklamak zorundadırlar.

Defter ve belgelerle diğer kayıtların ibraz zorunluluğu

Madde 173-

(1) Önceki maddelerde yazılı gerçek ve tüzel kişiler ile bu Kanunun 177 nci maddesi ile getirilen zorunluluklara tabi olanlar, saklamak zorunda oldukları her türlü defter, kayıt, belge ile vermek zorunda buldukları bilgilere ilişkin elektronik ortamlardaki kayıtlarını ve bu kayıtlara erişim veya kayıtları okunabilir hale getirmek için gerekli tüm bilgi ve şifreleri saklama süresi içerisinde yetkili makam ve memurların talebi üzerine ibraz ve inceleme için arz etmek zorundadırlar. Bu zorunluluk Maliye Bakanlığınca belirlenecek usule uygun olarak, tasdike konu hesap ve işlemlerin doğrulanması için gerekli kayıt ve belgelerle sınırlı olmak üzere, bu hesap ve işlemlere doğrudan ya da silsile yoluyla taraf olanlara, defter ve belgelerinin incelenmesi amacıyla yeminli mali müşavirler tarafından yapılan talepler için de geçerlidir.

ALTINCI KISIM

Diğer Ödevler ve Sorumluluklar

Yetkili memurlara karşı ödevler

Madde 174-

(1) Vergi inceleme ve denetimleri ile taşınmazların rayiç bedelinin tespiti sırasında mükellefler aşağıda yazılı ödevleri yerine getirmeye zorludurlar.

a) İncelemeye yetkili memura işyerinin durumuna göre, çalışma yeri göstermek ve resmi çalışma saatlerinde memurun işyerinde çalışmasını sağlamak,

b) İnceleme ile ilgili her türlü açıklamayı yapmak (Bu zorunluluk hem iş sahibi, hem de işletmede çalışan memurlar için geçerlidir.),

c) İncelemeye yetkili memurun, gerektiğinde iş yerinin her tarafını gezip görmesini sağlamak,

ç) Bina ve arazinin rayiç bedelinin tespitinde değeri tespit edilecek bina ve araziye, Emlak Vergisi Kanununun 31 inci maddesine göre Maliye Bakanlığınca yetkili kılınan memurlara gösterip gezdirmek, bu gibi taşınmazların genel durumuna, kullanım tarzına ve kirada ise kiranın tutarına yönelik her türlü bilgileri vermek (Bu fıkrada yazılı zorunluluklar kiracılar için de geçerlidir.);

d) İşletmede bu Kanunun 101 inci maddesi gereğince envanter yapılması halinde araç, gereç ve personeliyle bu işlemlerin sonuçlandırılmasına gerekli yardım ve kolaylığı göstermek.

Vergi beyannamelerinin imzalanması ve yeminli malî müşavir tasdik raporları
Madde 175-

(1) Maliye Bakanlığı;

a) Vergi beyannamelerinin 3568 sayılı Kanuna göre yetki almış serbest muhasebeci, serbest muhasebeci malî müşavir veya yeminli malî müşavirler tarafından da imzalanması zorunluluğunu getirmeye, bu zorunluluğu beyanname çeşitleri, mükellef grupları ve faaliyet konuları itibariyle ayrı ayrı uygulamaya,

b) Vergi kanunlarında yer alan muafiyet, istisna, zarar mahsubu ve benzeri hükümlerden yararlanılmasını Maliye Bakanlığınca belirlenen şartlara uygun olarak yeminli malî müşavirlerce düzenlenmiş tasdik raporu ibraz edilmesi şartına bağlamaya,

c) Vergi kanunları kapsamındaki yeminli mali müşavirlik tasdik işlemlerini elektronik ortamda gerçekleştirmeye ve tasdike konu işlemleri mükellef grupları, faaliyet ve tasdik konuları itibariyle ayrı ayrı belirlemeye ve uygulamaya,

ç) Bu uygulamalara ilişkin usul ve esasları belirlemeye

yetkilidir.

(2) Bu maddenin birinci fıkrasının (b) bendi hükmüne göre yararlanılması yeminli malî müşavirlerce düzenlenmiş tasdik raporu ibraz şartına bağlanan konularda, tasdik raporunu zamanında ibraz etmeyen mükellefler tasdike konu haktan yararlanamazlar; ancak, mükellefler süre bitmeden önce haklı gerekçeler belirterek bu konuda ek süre isteyebilirler. Maliye Bakanlığı tasdik raporlarının ibraz süresini kendiliğinden veya mükelleflerin talebi üzerine iki aya kadar uzatmaya yetkilidir.

(3) 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine tabi olan Kamu İktisadi Teşebbüsleri ile bunlara ait müesseseler hakkında bu madde hükümleri uygulanmaz.

Meslek mensuplarının sorumlulukları
Madde 176-

(1) Bu Kanunun 175 inci maddesine göre beyanname imzalayan veya tasdik raporunu düzenleyen meslek mensuplarına; imzaladıkları beyannamelerde veya düzenledikleri tasdik raporlarında yer alan bilgilerin doğru olmamasından dolayı kusurlu bulunmaları halinde, bu kusurları nedeniyle kesinleşmiş ziyaa uğratılan

verginin % 5'i kadar ceza kesilir; ancak, kesilecek ceza 1.000.-TL'den az, 100.000.-TL'den fazla olamaz.

(2) Sorumluluk aranacak hallerde sorumluluğun uygulanışına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.

YEDİNCİ KISIM **Ödevlerle İlgili Yetki**

Madde 177-

(1) Maliye Bakanlığı;

a) Tutulacak olan defter ve belgeler ile bunlara ek olarak tutulmasını veya düzenlenmesini uygun gördüğü defter ve belgelerin mahiyet, şekil ve ihtiva etmesi zorunlu bilgileri belirlemeye, bunlarda değişiklik yapmaya; bedeli karşılığında basıp dağıtmaya veya üçüncü kişilere bastırıp dağıtmaya veya dağıtırmaya, bunların kayıtlarını tutturmaya bu defter ve belgelere tasdik, saklama ve ibraz zorunluluğu getirmeye veya kaldırmaya, bu Kanuna göre tutulacak defter ve düzenlenecek belgelerin tutulması ve düzenlenmesi zorunluluğunu kaldırmaya,

b) Mükelleflere işlemleri ile ilgili tahsilât ve ödemelerini banka, benzeri finans kurumları veya posta idarelerince düzenlenen belgelerle tevsik etmeleri zorunluluğunu getirmeye ve bu zorunluluğun kapsamını ve uygulamaya ilişkin usul ve esaslarını belirlemeye,

c) Tutulması ve düzenlenmesi zorunlu defter, kayıt ve belgelerin mikro film, mikro fiş veya elektronik bilgi ve kayıt araçlarıyla yapılması veya bu kayıt ortamlarında saklanması hususunda izin vermeye veya zorunluluk getirmeye, bu şekilde tutulacak defter ve kayıtları ile düzenlenecek belgelere ilişkin kayıt kopyalarının Maliye Bakanlığında veya muhafaza etmekle görevlendireceği kurumlarda saklanması zorunluluğu getirmeye, bu konuda uygulama usul ve esaslarını belirlemeye,

ç) Bu Kanununun 116 ncı maddesine göre devamlı bilgi vermek zorunda olanlardan istenilen bilgiler ile vergi beyannameleri ve bildirimlerin, şifre, elektronik imza veya diğer güvenlik araçları konulmak suretiyle internet de dâhil olmak üzere her türlü elektronik bilgi iletişim araç ve ortamında verilmesi, beyanname ve bildirimlerin yetki verilmiş gerçek veya tüzel kişiler aracı kılınarak gönderilmesi hususlarında izin vermeye veya zorunluluk getirmeye, beyanname, bildirim ve bilgilerin aktarımında uyulacak format ve standartlar ile uygulamaya ilişkin usul ve esasları tespit etmeye, bu zorunluluğu beyanname, bildirim veya bilgi çeşitleri, mükellef grupları ve faaliyet konuları itibarıyla ayrı ayrı uygulamaya, kanuni süresinden sonra kendiliğinden veya pişmanlık talepli olarak verilen beyannameler üzerine düzenlenen tahakkuk fişi ve/veya ihbarnameleri mükellefe, vergi sorumlusuna veya bunların elektronik

ortamda beyanname gönderme yetkisi verdiği gerçek veya tüzel kişiye elektronik ortamda tebliğ etmeye ve buna ilişkin usul ve esasları belirlemeye,

d) Vergi kanunlarının uygulanmasıyla ilgili olarak levha kullandırma ve asma zorunluluğu getirmeye ve kaldırmaya,

e) Vergi güvenliğini sağlamak amacıyla niteliklerini belirleyip onayladığı elektrikli, elektronik, manyetik ve benzeri cihazlar ve sistemleri kullandırmaya, bu cihaz ve sistemler aracılığıyla bandrol, pul, barkod, hologram, kupür, damga, sembol gibi özel etiket ve işaretlerin kullanılmasına ilişkin zorunluluk getirmeye, uygulamaya ait usûl ve esasları belirlemeye,

f) Elektronik ortamda işe başlama ile gayrimenkul sermaye iradında bildirim zorunluluğu getirmeye, bildirimlerin elektronik ortamda yapılmasını düzenlemeye ve buna ilişkin usul ve esasları belirlemeye

g) Elektronik ortamda bordro düzenlemeye, göndertmeye ve buna ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.

yetkilidir.

(2) Bu Kanuna göre düzenlenecek belgelerle bunlara ek olarak düzenlenecek belgelerin, üçüncü şahıslara basım ve dağıtım işlerinin yaptırılması ile ilgili şekil, şart, usul ve esaslar ve bunlara uyulmaması halinde uygulanacak cezaî şartlar Maliye Bakanlığınca hazırlanacak ve Resmî Gazete'de yayınlanacak yönetmelikle belirlenir.

(3) Bu maddenin birinci fıkrasının (ç) bendi uyarınca Maliye Bakanlığının beyanname ve bildirimlerin yetki verilmiş gerçek veya tüzel kişiler aracı kılınarak gönderilmesi hususunda izin vermesi veya zorunluluk getirmesi halinde; mükellef veya vergi sorumlusu ile gönderme işini yapacak kişiler arasında özel sözleşme düzenlenmek kaydıyla, elektronik ortamda gönderilen beyanname ve bildirimler, mükellef veya vergi sorumlusu tarafından verilmiş kabul edilir.

(4) Maliye Bakanlığı, bu maddenin birinci fıkrasında (a) bendinde yazılı belge tasdik işlemini; notelere, kanunla kurulmuş meslekî kuruluşlara veya uygun göreceği diğer mercilere yaptırmaya, ticarî kazançları basit usulde tespit edilen gelir vergisi mükelleflerine özel bir defter tutturmaya ve bu konulara ilişkin diğer usul ve esasları belirlemeye yetkilidir

(5) Kanuni süresi geçtikten sonra kendiliğinden veya pişmanlık talepli olarak verilen beyannamelerin elektronik ortamda gönderilmesi üzerine elektronik ortamda düzenlenen tahakkuk fişi ve/veya ihbarnameler mükellef, vergi sorumlusu veya bunların elektronik ortamda beyanname gönderme yetkisi verdiği gerçek veya tüzel

kişiyeye elektronik ortamda iletilir. Bu ileti tahakkuk fişiyeye ve/veya ihbarnamenin ilgisine tebliğiyeye yerine geçer.

SEKİNCİ KISIM **Mükellefin Hakları**

Mükelleflerin genel hakları

Madde 178-

(1) Vergi mevzuatı mükelleflere adil, eşit, doğru, zamanında, kişisel haklarını zedelemeyen ve saygılı hizmet anlayışı içerisinde uygulanır.

(2) Vergi mevzuatında mükelleflerin hak ve ödevlerini ilgilendiren genel ve düzenleyici işlemler, hukuki öngörülebilirlik ilkesi uyarınca, ancak yürürlüğe girmesinden makul bir süre önce Resmi Gazetede yayımlandıktan sonra yürürlüğe girebilir.

(3) Maliye Bakanlığı ve Gelir İdaresi Başkanlığı vergi kanunları ile kendilerine tanınan düzenleme yetkisini “Genel Tebliğ” aracılığı ile kullanabilir.

(4) Sirküeller ve Özelgeler ile sürekli mükellefiyetin söz konusu olduğu vergilere ilişkin beyanname düzenleme kılavuzları, Gelir İdaresi Başkanlığının internet sayfasında yayımlanır. Bu sayfada ayrıca, düzenleyici işlemlerle ilgili olarak yargı organlarıncaya verilmiş yürütmeyi durdurma ve diğerye kararlar da derhal yayımlanır.

(5) Her mükellef, vergi idaresinde kendisi hakkında bulunan bilgileri, henüz işleme konulmamış veya inceleme ya da araştırma safhasında bulunan ihbarlar ile istihbarat bilgileri hariç olmak üzere, istemek ve öğrenmek, kontrol etmek ve hatalı bilgilerin düzeltilmesini talep etmek hakkına sahiptir.

(6) Her yıl 1 Ekim tarihinden izleyen yılın 30 Eylül tarihine kadar olan dönem arasında vergi dairesi müdürlükleri ve başkanlıkları ile Gelir İdaresi Başkanlığı nezdinde mükellef memnuniyeti tarafsız kurumlara ölçtürölür ve izleyen yılın Şubat ayı sonuna kadar mükellef memnuniyeti ölçüm sonuçları açıklanır.

ÜÇÜNCÜ KİTAP **Değerleme** **BİRİNCİ KISIM** **İktisadi Kıymet Değeryeri** **BİRİNCİ BÖLÜM** **Değerleme Esasları**

Değerlemenin tarifi

Madde 179-

(1) Değerleme, vergi matrahlarının hesaplanması ile ilgili iktisadi kıymetlerin değerlerinin takdir ve tespitidir.

Değerleme günü

Madde 180-

(1) Değerlemede, iktisadi kıymetlerin vergi kanunlarında gösterilen gün ve zamanlarda haiz oldukları değerler esas tutulur.

Değerlemede esas

Madde 181-

(1) Değerlemede, iktisadi kıymetlerden her biri tek başına dikkate alınır. Alışıldık bir şekilde aynı cinsten sayılan mallar ve düşük değerli farklı cinsten eşya toplu olarak değerlendirilebilir.

Değerleme ölçüleri

Madde 182-

(1) Değerleme, iktisadi kıymetin türü ve niteliğine göre, aşağıdaki ölçülerden biri ile yapılır.

a) Maliyet bedeli,

b) Borsa rayici,

c) Tasarruf değeri,

ç) Kayıtlı değer,

d) Yazılı değer,

e) Vergi değeri,

f) Rayiç değer,

g) Emsal bedeli ve ücreti.

Maliyet bedeli

Madde 183-

(1) Maliyet bedeli, finansman giderleri hariç, iktisadi bir kıymetin elde edilmesi veya değerinin artırılması dolayısıyla yapılan ödemelerin toplamını ifade eder.

(2) Amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilebilmesi zorunlu olarak uzun bir süreyi gerektiren iktisadi kıymetler ile ilgili finansman giderleri maliyet bedeline dâhil edilir.

Borsa rayici

Madde 184-

(1) Borsa rayici, borsalara kayıtlı olan iktisadi kıymetlerin değerlemeden önceki son işlem gününde borsadaki işlemlerin ortalama değerlerini ifade eder.

(2) Türkiye'de kurulmuş borsalarda rayicin oluşmaması halinde, işlemlerin kapanışı Türkiye ile aynı takvim gününde gerçekleşen ve ilgili yabancı ülke mevzuatı gereği kurulmuş borsalarda oluşan rayiçler de borsa rayici sayılır.

(3) Normal dalgalanmalar dışında fiyatlarda açık kararsızlıklar görülen hallerde, son işlem günü yerine değerlemeden önceki otuz gün içindeki ortalama rayici esas olarak aldirmaya Maliye Bakanlığı yetkilidir.

Tasarruf değeri

Madde 185-

(1) Tasarruf değeri, bir iktisadi kıymetin değerlendirme gününde sahibi için arz ettiği gerçek değerdir.

Kayıtlı değer

Madde 186-

(1) Kayıtlı değer, bir iktisadi kıymetin muhasebe kayıtlarında gösterilen hesap değeridir.

Yazılı değer

Madde 187-

(1) Yazılı değer, hisse senetleri dâhil, her türlü senetler ile tahvillerin üzerinde yazılı olan değerdir.

Rayiç değer

Madde 188-

Rayiç değer, bir iktisadi kıymetin değerlendirme günündeki normal alım satım değeridir.

Emsal bedeli ve emsal ücreti

Madde 189-

(1) Emsal bedeli, gerçek bedeli belli olmayan veya bilinmeyen ya da doğru olarak tespit edilemeyen bir iktisadi kıymetin, değerlendirme gününde satılması halinde emsaline göre sahip olacağı değerdir.

(2) Emsal bedeli sıra ile aşağıdaki yöntemlere göre tespit edilir.

a) Birinci sıra: (ortalama fiyat yöntemi) Aynı cins ve türdeki iktisadi kıymetlerden sıra ile değerlemenin yapılacağı ayda veya önceki ayda veya bir önceki ayda satış yapılmışsa, emsal bedeli bu satışların miktar ve tutarına göre mükellef tarafından çıkarılacak olan ortalama satış fiyatı ile hesaplanır. Bu esasın uygulanması için, aylık

satış miktarının, emsal bedeli belirlenecek her bir malın miktarına göre % 10'dan az olmaması şarttır.

b) İkinci sıra: (maliyet bedeli yöntemi) Emsal bedeli belli edilecek malın, maliyet bedeli bilinir veya çıkarılması mümkün olursa, bu takdirde mükellef bu maliyet bedeline, makul bir brüt kar oranı eklemek suretiyle emsal bedelini kendisi saptar.

c) Üçüncü sıra: (takdir yöntemi) Yukarıda yazılı esaslara göre belli edilemeyen emsal bedelleri, ilgililerin başvurusu üzerine takdir komisyonunca takdir yolu ile belirlenir. Takdirler, maliyet bedeli ve piyasa değerleri araştırılmak ve kullanılmış eşya için ayrıca yıpranma dereceleri dikkate alınmak suretiyle takdir komisyonu veya değerlendirme yapmaya yetkili kişiler tarafından yapılır. Takdir edilen bedellere mükelleflerin vergi mahkemesinde dava açma hakkı saklıdır. Ancak, dava açılması verginin tahakkuk ve tahsilini durdurmaz.

(3) Mükellefin esas faaliyet konusu dışındaki iktisadi kıymetleri için doğrudan takdir yöntemi uygulanır.

(4) Emsal bedelinin mükellefin kendisi tarafından saptandığı hallerde, bu hesaplara ait kayıt ve çizelgeler kanıtlama edici belgeler olarak saklanır.

(5) Yukarıdaki yöntemlerle sınırlı olmaksızın yargı organlarının re'sen biçtikleri değerler, zirai kazanç ölçülerini tespit eden kararnamelerde yer alan unsurlar ve Maliye Bakanlığının değerlemeye yetkili kıldığı kişi veya kuruluşların tespit ettiği değerler de emsal bedeli yerine geçer.

(6) Ücretle yapılan imalatta ücretin gerçek tutarının bilinmemesi veya doğru olarak belirlenememesi hallerinde tespit edilecek emsal ücret de aynı yöntemlere göre belirlenir.

Vergi değeri

MADDE 190-

(1) Vergi değeri, bina ve arazinin Emlâk Vergisi Kanununun 29 uncu maddesine göre tespit edilen değeridir

İKİNCİ BÖLÜM

İktisadi İşletmelere Dâhil Kıymetleri Değerleme

Taşınmazlar

Madde 191-

(1) İktisadi işletmelere dâhil bütün taşınmazlar maliyet bedeli ile değerlendirilir.

(2) Bu Kanuna göre, aşağıdaki yazılı kıymetler taşınmazlar gibi değerlendirilir.

- a) Taşınmazların bütünleyici parçaları ve eklentileri,
- b) Donanım ve makineler ile alet, döşeme ve demirbaş eşya,
- c) Gemiler ve diğer taşıtlar,
- ç) Maddi olmayan varlıklar.

Taşınmazlarda ve taşınmaz gibi değerlendirilen kıymetlerde maliyet bedeline eklenen giderler

Madde 192-

(1) Taşınmazlarda ve taşınmaz gibi değerlendirilen kıymetlerde, maliyet bedeline satın alma bedelinden başka aşağıda yazılı giderler girer.

a) Taşınmaz gibi değerlendirilen kıymet alımlarında ödenen gümrük vergileri, komisyonlar, nakliye ve montaj giderleri (Montaj giderleri kapsamına bu iş için dışarıdan temin edilen hizmetlerin bedeli ve montaj işine tahsis edilen işçilerin ücretleri de dâhildir.),

b) Mevcut bir binanın satın alınarak yıkılmasından ve arsasının düzenlenmesinden doğan giderler,

c) Taşınmazların ve taşınmaz gibi değerlendirilen kıymetlerin satın alınması ile ilgili noter, tapu, mahkeme, değer tespiti, danışmanlık bedeli, komisyon, nakliye, ilan giderleri gibi giderler ile doğrudan satın alınan kıymet ya da satın alma işlemi ile ilgili harçlar ve özel tüketim vergileri ile indirilemeyen katma değer vergileri.

(2) Mükellefler makine ve teçhizatın deneme üretimine tabi tutulmasına ilişkin giderleri maliyet bedeline dâhil edip etmemekte serbesttir. Şu kadar ki, bu giderler maliyet bedeline, deneme üretiminde elde edilen ürünlerin hâsılatı düşüldükten sonraki net bedeliyle dâhil edilir.

İnşa ve imal giderleri

Madde 193-

(1) İnşa edilen binalarda ve gemilerde, imal edilen makina ve tesisatta, alet, mefruşat ve demirbaşlarda, bunların inşa ve imal giderleri, satın alma bedeli yerine geçer.

Taşınmazlarda maliyet bedelinin artması

Madde 194-

(1) Normal bakım, tamir ve temizleme giderleri dışında, taşınmazı genişletmek veya iktisadi değerini devamlı olarak artırmak amacıyla yapılan giderler, taşınmazın maliyet bedeline eklenir.

(2) Belirli aralıklarla bazı parçalarının zorunlu değişimi öngörülen iktisadi kıymetlerde, değişen parçaların bedelleri toplu olarak maliyet bedeline eklenir. Bu kapsamda değiştirilen parçaların itfa edilmemiş kısımları, maliyet bedelinden çıkarılarak giderleştirilir.

(3) Taşınmazlar kira ile tutulmuş ise veya işletme hakkı sureli verilmiş ise, kiracı veya işletme hakkına sahip tüzel kişi tarafından yapılan bir ve ikinci fıkralardaki giderler bunların özel maliyet bedeli olarak ayrıca değerlenir. Kiracının veya işletme hakkına sahip tüzel kişinin faaliyetini yürütmek için oluşturduğu donanıma ait giderler de bu hükümdedir.

(4) Taşınmazlar veya işletme hakkına sahip olunan varlıklar için yapılan giderler hem tamir, hem de değer artırma giderlerinden meydana geldiği takdirde, mükellef bu giderlerden maliyet bedeline eklenecek kısmı ayrı göstermek zorundadır.

Satın alınan emtia

Madde 195-

(1) Satın alınan emtia maliyet bedeli ile değerlenir. Ancak, değerli maden ticareti ile uğraşanlara ait olanlar hariç, İstanbul Altın Borsası'nda işlem gören değerli madenler, borsa rayici ile değerlenir.

(2) Borsa rayicinin muvazaalı bir şekilde oluşturduğu durumlarda değerlemeye esas bedel, son bir ay içindeki ortalama borsa rayici esas alınarak tespit edilir. Maliyet bedeline satın alma fiyatı, varsa emtiaya ilişkin ödenen gümrük, özel tüketim ve benzer nitelikteki vergiler ile nakliye giderleri gibi emtiayı mevcut haline ve muhafaza edildiği yere getirebilmek için harcanan giderler de dâhildir.

(3) Satın alınan emtia ile doğrudan ilişkili olan iskonto ve indirimler maliyet bedelinden düşülür.

(4) Emtianın maliyet bedeli, değerleme gününden önceki otuz günlük ağırlıklı ortalama satış fiyatının %10 veya daha fazla üzerinde olursa; mükellefler, maliyet bedeli yerine bu Kanunun 189 uncu maddesinin ikinci sırasındaki yöntem hariç olmak üzere emsal bedeli ölçüsünü kullanabilirler. Bu hüküm imal edilen emtia hakkında da uygulanabilir. İmal edilen emtianın üretiminde kullanılan ve doğrudan satışa konu olmayan ilk madde ve malzemeler hakkında bu madde hükmü uygulanmaz. Yapılan işin niteliği gereği, yılda ancak belirli sayıda satışın gerçekleştirilebildiği sektörlerde değerleme gününden önceki otuz günlük ağırlıklı ortalama satış fiyatı yerine, gerçekleştirilen son iki satışın ağırlıklı ortalama fiyatı alınır.

İmal edilen emtia

Madde 196-

(1) İmal edilen tam ve yarı mamul şeklindeki emtianın maliyet bedeli aşağıdaki unsurlardan oluşur.

a) Mamulün üretilmesinde kullanılan ilk madde ve yardımcı malzemelerin bedeli,

b) Mamule isabet eden işçilik,

c) Genel imal giderlerinden mamule düşen pay,

ç) Genel idare giderlerinden mamule düşen pay,

d) Ambalajlı olarak sunulması zorunlu olan mamullerde ambalaj malzemesi bedeli.

(2) Üretim işletmelerinin bir vergilendirme döneminde fiilen kurulu kapasitelerinin % 75'inden daha azını kullanmaları halinde, genel imal giderleri ve genel idare giderleri içerisinde yer alan amortismanlar ve bakım onarım mahiyetindeki sabit giderlerden üretilen mamule kapasite kullanım oranlarına göre pay vermeleri isteğe bağlıdır.

(3) Yazılım ve proje geliştirilmesi türündeki hizmet üretimi faaliyetlerinde, devam eden işlerin maliyet bedeli ilgili hizmete harcanan işçilik ve diğer doğrudan giderler ile genel idare giderlerinden ilgili hizmete düşen payların toplamından oluşur.

Değeri düşen mallar

Madde 197-

(1) Yangın, deprem ve su basması gibi afetler yüzünden veya bozulmak, çürümek, kırılmak, çatlamak, paslanmak gibi haller sonucunda iktisadi değerlerinde önemli bir azalma meydana gelen emtia ile maliyetlerinin hesaplanması olağan olmayan hurdalar ve döküntüler, üstüğü, deşe ve iskartalar emsal bedeli ile değerlendirilir.

Menkul kıymetler

Madde 198-

(1) Menkul kıymet niteliğini haiz iştirak hisseleri ile fon portföyünün en az % 51'i Türkiye'de kurulmuş bulunan şirketlerin hisse senetlerinden oluşan yatırım fonu (borsa yatırım fonları dâhil) katılma belgeleri maliyet bedeli ile değerlendirilir.

(2) Birinci fıkra tanımını dışında kalan her türlü menkul kıymet, borsa rayici ile değerlendirilir. Borsa rayicinin olmaması veya var olan borsa rayicinin muvazaalı bir şekilde olduğu durumlarda değerlemeye esas bedel, menkul kıymetin maliyet bedeline vadesinde elde edilecek gelirin (kur farkları dâhil) edinim tarihinden değerlendirme gününe kadar geçen süreye isabet eden kısmının eklenmesi suretiyle hesaplanır. Ancak, borsa rayici bulunmayan, getirisi ihraç edenin kar veya zararına bağlı olarak doğan ve değerlendirme günü itibarıyla hesaplanması mümkün olmayan menkul kıymetler, maliyet bedeli ile değerlendirilir.

(3) Tahviller ile ilgili değerleme sırasında aşağıdaki hususlar ayrıca dikkate alınır.

a) Kuponlu tahvil ediniminde, edinim bedeli içinde yer alan işlemiş faiz tutarı, kupon maliyet bedeli; temiz işlem fiyatı ise tahvilin maliyet bedeli olarak kabul edilir.

(b) Kuponlu tahvil ediniminde, edinim bedelinin itfa bedeli ile işlemiş faiz toplamından fazla olması halinde, ařan kısım kalan sūreye ilişkin sırasıyla izleyen faiz kuponlarının maliyet bedeli olarak kabul edilir.

(4) Birinci fıkraya tanımı dışında kalan ve borsa rayici bulunmayan yatırım fonu katılma belgeleri değerleme gūnū itibariyle yatırım fonunun açıkladığı fiyatlar esas alınarak değerlenir.

(5) Herhangi bir bařlangıç yatırımı gerektirmeyen veya piyasa kořullarındaki deęiřikliklere benzer tepki vermesi beklenen dięer tūrden sūzleřmelere gūre daha az bir bařlangıç yatırımı gerektiren ve vade tarihine kadar ödeme yapmayı gerektirmeyen; belirli bir vadede, ōnceden belirlenen fiyat, miktar ve nitelikte, ekonomik veya finansal gōstergeye dayalı olarak dūzenlenenler de dāhil olmak ūzere, para veya sermaye piyasası aracını, malı, deęerli madeni veya dōvizi alma, satma, deęiřtirme hak veya yūkūmlūlūęū veren vadeli iřlem ve opsiyon sūzleřmeleri bu madde uygulamasında dięer sermaye piyasası veya tūrev finansal aracı kabul edilir. Dięer sermaye piyasası veya tūrev finansal araçların deęerlemesi ařaęıdaki esaslara gūre deęerlenir.

a) Tezgāh ūstū piyasalarda gerçekleřtirilen sermaye piyasası veya tūrev finansal araçlar deęerlemeye tabi tutulmaz.

b) Organize piyasalarda gerçekleřtirilen sermaye piyasası veya tūrev finansal araçlar, borsa rayici ile deęerlenir.

c) Bilānoda yer alan bir aktif varlık veya pasif yūkūmlūlūkle iliřkili olarak gerçekleřtirilen riskten korunma amaçlı dięer sermaye piyasası veya tūrev finansal araçlar, vadesinde korunan riskle iliřkilendirilir.

Yabancı paralar

Madde 199-

(1) Yabancı paralar borsa rayici ile değerlenir.

(2) Yabancı paranın borsada rayicinin olmaması veya borsa rayicinin oluřumunda muvazaa olduęu anlařılırsa; yabancı paralar, deęerleme gūnū itibariyle Tūrkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından ilan edilen dōviz satıř kurları esas alınarak deęerlenir. Tūrkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından ilan edilmeyen yabancı

paralar için değerlemeye esas alınacak kurlar Maliye Bakanlığınca tespit ve ilan olunur. Maliye Bakanlığınca tespit ve ilan olunmayan hallerde ilgili ülke merkez bankasınca açıklanan ABD Doları çapraz kuru esas alınmak suretiyle değerlendirilir.

(3) Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karar gereği, ticari ve ticari olmayan işlemleriyle ilgili olarak döviz ve efektif alım ve satım işlemlerinde uygulayacakları döviz satış kurlarını serbestçe belirleme yetkisine sahip olan kurumlar; değerlendirme günü itibarıyla yapacakları değerlemeler sırasında Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca ilan edilen kurlar yerine, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca belirlenen esaslara uygun olarak tespit ettikleri ve fiilen uyguladıkları satış kurlarını esas alırlar.

(4) Bu madde hükmü, yabancı para ile olan senetli veya senetsiz alacaklar ve borçlar hakkında da uygulanır. Bunlardan vadesi gelmemiş senede bağlı alacak ve borçlar, bu Kanununun 200 ve 203 üncü maddeleri uyarınca değerlendirme günü değerine indirgenir. Ancak senette faiz oranının yazılı olmadığı durumlarda, değerlendirme gününde geçerli olan Londra Bankalar Arası Faiz Oranı (LIBOR) veya Avrupa Bankalar Arası Faiz Oranı (EURIBOR) esas alınır.

Alacaklar

Madde 200-

(1) Alacaklar kayıtlı değerleriyle değerlendirilir. Mevduat veya kredi sözleşmelerine dayalı alacaklar değerlendirme gününe kadar hesaplanacak faizleriyle birlikte dikkate alınır.

(2) Vadesi gelmemiş olan senede bağlı alacaklar değerlendirme gününün değerine indirgenir. Bu takdirde, senette faiz oranı açıklanmış ise bu oran, açıklanmamışsa Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının tarafından ilan edilen avans işlemlerinde uygulanacak faiz oranı uygulanır.

(3) Bankalar ve bankerler ile sigorta şirketleri alacaklarını ya Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından ilan edilen avans işlemlerinde uygulanacak faiz oranı veya işlemlerinde uyguladıkları faiz oranı ile değerlendirme günü değerine indirgerler.

Aktif geçici hesap kıymetleri

Madde 201-

(1) Gelecek bir hesap dönemine ait olarak ödenen giderler ile cari hesap dönemine ait olup da henüz tahsil edilmemiş olan hâsılat, kayıtlı değerleri üzerinden aktifleştirilmek suretiyle değerlendirilir.

(2) Zirai işletmelerde henüz elde edilmemiş olan ürünler için yapılan hazırlık işleri giderleri gibi giderler de bu madde hükmüne göre aktifleştirilerek değerlendirilir.

Kasa mevcudu

Madde 202-

(1) Kasadaki varlıklar yazılı değerleriyle değerlenir. Kasadaki yabancı paralar hakkında bu Kanunun 199 uncu madde hükümleri uygulanır.

Borçlar**Madde 203-**

(1) Borçlar kayıtlı değerleriyle değerlenir. Mevduat veya kredi sözleşmelerine dayalı borçlar değerlendirme gününe kadar hesaplanacak faizleriyle birlikte dikkate alınır.

(2) Vadesi gelmemiş olan senede bağlı borçlar değerlendirme günü değerine indirgenir. Bu takdirde senette faiz oranı açıklanmışsa bu oran, açıklanmamışsa Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından ilan edilen avans işlemlerinde uygulanacak faiz oranı uygulanır.

(3) Banka ve bankerler ile sigorta şirketleri borçlarını, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından ilan edilen avans işlemlerinde uygulanacak faiz oranı veya işlemlerinde uyguladıkları faiz oranıyla değerlendirme günü değerine indirgerler.

Tahviller ve diğer borçlanma araçları**Madde 204-**

(1) Hisseli şirketler ve iktisadi kamu müesseselerinin çıkardıkları tahviller ve diğer borçlanma araçları yazılı değerleriyle değerlenir. Yazılı değerlerinin altında ihraç edilen tahvil ve borçlanma araçlarına dayalı borçlar, ihraç değeri ile yazılı değeri arasındaki fark değerlendirme gününe kadar hesaplanacak tutarları ile dikkate alınır. Kuponlu tahvillerde değerlendirme gününe kadar geçen süreye isabet kupon faiz kısmı eklenmek suretiyle dikkate alınır.

Pasif geçici hesap kıymetleri**Madde 205-**

(1) Gelecek hesap dönemlerine ait olarak tahsil olunan hâsılat ile cari hesap dönemine ait olup henüz ödenmemiş olan giderler kayıtlı değerleri üzerinden pasifleştirilmek suretiyle değerlendirilir.

Karşılıklar**Madde 206-**

(1) Gerçekleşen veya gerçekleşmesi beklenen fakat tutarı kesin olarak belirlenemeyen ve işletme için bir borç niteliğinde olan belli bazı zararları karşılamak amacıyla hesaben ayrılan tutarlara "karşılık" denir.

(2) Karşılıklar kayıtlı değerleriyle pasifleştirilmek suretiyle değerlendirilir.

(3) Amortisman kayıtları hakkındaki özel hükümler saklıdır.

Özel haller

Madde 207-

(1) Bu bölümde yazılı olmayan veya yazılı olup da kendi ölçüleriyle değerlendirilmesine imkân bulunmayan iktisadi kıymetlerden bina ve arazi vergi değerleriyle; diğerleri, varsa borsa rayici, yoksa kayıtlı değerleri, o da yoksa emsal bedeliyle değerlendirilir.

Serbest meslek erbabının tesisleri**Madde 208-**

(1) Serbest meslek erbabının amortismanına tabi tuttukları tesisat, mefruşat, demirbaş eşyalarını değerlemede de bu bölümün hükümleri uygulanır.

Finansal kiralama işlemlerinde değerlendirme**Madde 209-**

(1) Finansal kiralama işlemlerinde, finansal kiralamaya konu olan iktisadî kıymet ile sözleşmeden doğan hak, borç ve alacakların değerlemesi aşağıdaki esaslara göre yapılır.

a) Kiracı tarafından finansal kiralama işlemine konu iktisadî kıymeti kullanma hakkı ve sözleşmeden doğan borç, kiralama konusu iktisadî kıymetin rayiç bedeli veya sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerinden düşük olanı ile değerlendirilir.

b) Kiralayan tarafından sözleşmeden doğan alacak, kiralama süresi boyunca yapılacak kira ödemelerinin toplam tutarı, kiralama konusu iktisadî kıymet ise, bu iktisadî kıymetin net bilanço aktif değerinden kira ödemelerinin bugünkü değerinin düşülmesi sonucu bulunan tutar ile değerlendirilir. İktisadi kıymetin net bilanço aktif değerinden kira ödemelerinin bugünkü değerinin düşülmesi sonucu bulunan tutarın sıfır veya negatif olması halinde, iktisadî kıymet iz bedeliyle değerlendirilir ve aradaki fark iktisadî kıymetin elden çıkarılmasından elde edilen kazançlar gibi işleme tâbi tutulur.

c) Kiralayan tarafından aktifleştirilen alacak tutarı ile kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki fark, gelecek dönemlere ait faiz geliri olarak pasifleştirilmek suretiyle değerlendirilir.

ç) Kiralayanın finansal kiralamaya konu iktisadî kıymetin üretimini veya alım satımını yapması halinde, iktisadî kıymetin net bilanço aktif değeri olarak rayiç bedeli dikkate alınır. Rayiç bedel ile maliyet bedeli arasındaki fark, normal bir satış işleminden elde edilen kâr veya zarar olarak işleme tâbi tutulur.

(2) a) Kiracı tarafından aktifleştirilen finansal kiralamaya konu iktisadî kıymeti kullanma hakkı, bu Kanunun [mükerrer 218 inci maddesi](#) ve üçüncü kitabının ikinci kısmının birinci bölümünde kiralama konusu iktisadî kıymet için belirlenmiş esaslar çerçevesinde yeniden değerlemeye ve amortismanına tâbi tutulur.

b) Kiracı tarafından, ilk edinim yılını takiben değerlendirme günü itibariyle yabancı paraya dayalı finansal kiralama sözleşmesi gereği yapılan değerlemelerden kaynaklanan tutarlar aktifleştirilmez.

c) Kiralayan tarafından, finansal kiralamaya konu iktisadî kıymetin (1) inci fıkranın (c) bendine göre belirlenen değeri üzerinden amortisman ayrılmaya devam olunur.

ç) Bu madde kapsamında değerlendirilen borç ve alacak tutarları reeskonta tâbi tutulmaz.

d) Kiracı tarafından finansal kiralama sözleşmesine göre yapılan kira ödemeleri, borç anapara ödemesi ve faiz gideri olarak ayrıştırılır. Ayrıştırma işlemi, her bir dönem sonunda kalan borç tutarına sabit bir dönemsel faiz oranı uygulanmasını sağlayacak şekilde yapılır.

e) Kiralayan tarafından gelecek dönemlere ait faiz gelirleri, kiralanan iktisadî kıymetin finansal kiralama sözleşmesinin yapıldığı tarihteki rayiç bedelinden, her bir dönem sonunda anapara geri ödemelerinin düşülmesi sonucu kalan tutar üzerinden sabit bir dönemsel faiz oranı yaratacak şekilde hesaplanması suretiyle tahakkuk ettirilir.

(3) Bu maddenin uygulamasında aşağıda yer alan tanımlar dikkate alınır.

a) 1) Finansal Kiralama: Kira süresi sonunda mülkiyet hakkının kiracıya devredilip devredilmediğine bakılmaksızın, bir iktisadî kıymetin mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan tüm riskler ile yararların kiracıya bırakılması sonucunu doğuran kiralamalardır.

2) Kiralama işleminde; iktisadî kıymetin mülkiyetinin kira süresi sonunda kiracıya devredilmesi, kiracıya kira süresi sonunda iktisadî kıymeti rayiç bedelinden düşük bir bedelle satın alma hakkı tanınması, kiralama süresinin iktisadî kıymetin ekonomik ömrünün % 80'inden daha büyük bir bölümünü kapsamaması veya sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerlerinin toplamının iktisadî kıymetin rayiç bedelinin % 90'ından daha büyük bir değeri oluşturması hallerinden herhangi birinin varlığı durumunda kiralama işlemi finansal kiralama kabul edilir.

3) Doğal kaynakların araştırılması veya kullanılmasına yönelik kiralama sözleşmeleri ile sinema filmleri, video kayıtları, patentler, kopyalama hakları gibi kıymetlerle ilgili lisans sözleşmeleri bu madde kapsamında değerlendirilmez.

4) Arazi, arsa ve binalarla ilgili kiralama sözleşmeleri, sadece, sözleşmede kira süresi sonunda mülkiyet hakkının kiracıya devri öngörülmüşse veya kiracıya kira süresi sonunda kiralama konusu taşınmazı düşük bir bedelle satın alma hakkı tanınmışsa bu madde kapsamında değerlendirilir.

b) 1) Kira Ödemeleri: Sözleşmeye göre, kira süresi boyunca yapılması gereken kira ödemeleridir. Kira süresi sonunda, kiralama konusu iktisadî kıymetin kalan değerine ilişkin bir taahhüt olması halinde bu değer de kira ödemesi kabul edilir.

2) Kira süresi sonunda kiracıya düşük bir bedelle iktisadî kıymeti satın alma hakkı tanındığı ve sözleşme tarihinde bu hakkın kullanılma olasılığının yüksek olduğu durumda kira ödemeleri kira süresi boyunca yapılan kira ödemeleri ile satın alma hakkının kullanılması durumunda ödenmesi gereken bedelin toplamıdır.

3) Kira Ödemelerinin Bugünkü Değeri: Kira ödemelerinin, sözleşme tarihinde, kiralamada kullanılan faiz oranının dikkate alınması suretiyle hesaplanan bugünkü değerlerinin toplamıdır.

4) Kiralamada kullanılan faiz oranı tespit edilemiyorsa, kiracının kiralamaya konu iktisadî kıymeti satın almak için aynı vade ile alması gereken borç için katlanacağı faiz oranı kullanılır.

c) Kiralamada Kullanılan Faiz Oranı: Kira ödemeleri ile garanti edilmemiş kalan değer toplamının bugünkü değerini, kiralamaya konu iktisadî kıymetin rayiç bedeline eşitleyen iskonto oranıdır.

(4) Maliye Bakanlığı, bu maddenin uygulamasına yönelik usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM **Servetleri Değerleme**

Esaslar

Madde 210-

(1) Bir vergiye matrah olan servetin veya servet unsurlarının değerlendirilmesinde bu bölümde yazılı esaslar geçerli olur.

(2) 7338 sayılı Veraset ve İntikal Vergisi Kanununun uygulanmasında yabancı ülkelerde bulunan malların o ülkede geçerli usul ve esaslara göre tayin ve tespit olunacak değerleri aynen dikkate alınır.

Ticari sermaye

Madde 211-

(1) Vergilendirilecek bir servete dâhil ticari sermayenin unsurlarından bulunan emtia, gemiler ve taşıtlar, tesisat ve makineler, demirbaş eşya ve diğer taşınır mallar, emsal bedelleri ile değerlendirilir.

Taşınır mallar ve gemiler

Madde 212-

(1) Ticari sermayeye dâhil olmayan ev eşyası, mücevherat, sanat eserleri gibi taşınır mallar ve gemiler emsal bedelleri ile değeri.

Menkul kıymetler ve yabancı paralar**Madde 213-**

(1) Ticari sermayeye dâhil olsun olmasın her türlü menkul kıymet borsa rayici ile borsa rayici bulunmayan menkul kıymetler, emsal bedelleri ile değeri. Borsa rayicinin oluşmasında muvazaa olduğu anlaşılırsa bu rayiç yerine emsal bedeli esas alınır.

(2) Ticari sermayeye dâhil olsun olmasın yabancı paraların ve yabancı paralar üzerinden düzenlenmiş alacak ve borç senetlerinin değeri değerlendirilmesinde ikinci bölümün hükümleri uygulanır.

Alacak ve borçlar**Madde 214-**

(1) Ticari sermayeye dâhil olsun veya olmasın senetli ve senetsiz bütün alacak ve borçlar ikinci bölümdeki hükümlere göre değeri.

Haklar**Madde 215-**

(1) Tescile tabi her türlü hakların değeri, tesisleri sırasında tapu siciline kaydedilen bedeldir.

(2) Tapu sicilinde bedeli gösterilmeyen haklar ile bu maddenin birinci fıkrasının dışında kalan, sınaî ve edebi mülkiyet hakları ile imtiyazlar dâhil, bütün haklar emsal bedelleriyle değeri.

(3) Veraset yoluyla veya diğer şekilde ivazsız ve bedelsiz bir şekilde intikal eden intifa hakları aşağıdaki şekilde değeri.

a) İntifa hakkı sahibinin yaşı intikal tarihinde yirmiye doldurmamış olduğu takdirde, taşınmazın emsal bedelinin onda yedisi intifa hakkının ve onda üçü çıplak mülkiyet hakkının değeri sayılır.

b) İntifa hakkı sahibinin yaşı intikal tarihinde yirmiye aşkın olduğu takdirde, yukarıki bentte yazılı nispet, her tam on yıllık bir devre için çıplak mülkiyet hakkı onda bir artırılmak ve intifa hakkı onda bir indirilmek suretiyle değeri tayin olunur.

c) İntifa hakkı sahibinin yaşı intikal tarihinde yetmiş aşkın ise taşınmazın emsal bedelinin onda biri intifa hakkının ve onda dokuzu çıplak mülkiyet hakkının değeri sayılır.

ç) Sabit bir süre için tayin edilmiş olan intifa hakkının değeri yaş kaydı nazara alınmaksızın sürenin tam on yılı için taşınmaz emsal bedelinin onda ikisi olarak hesaplanır.

d) Ömür boyunca aylık gelir şeklinde olan ivazsız intikallerde bu gelirin ödeneceği en uzun süreye göre hesaplanacak tutar bulunarak intifa hakkı sahibinin ödemenin başladığı tarihteki yaşı elliye aşmış ise elliden yukarı her yaş yılı için yirmide biri indirilmek suretiyle değeri tayin olunur. Ancak ömür boyunca aylık gelir, belirli bir sermaye ödenerek tasfiye edilmiş ise bu sermaye aynen değer olarak kabul edilir.

e) Hayat kaydiyle ödenen rant şeklinde olan ivazsız intikallerde intifa hakkı sahibinin yaşı ödemenin başladığı tarihte kırkı aşmamış ise rantın bir yıllık tutarının yirmi katı değeri sayılır. İntifa hakkı sahibinin yaşı, ödemenin başladığı tarihte kırkı aşmış ise kırktan yukarı her tam on yıllık bir devre için yirmi katın dörtte biri indirilmek suretiyle rantın değeri takdir olunur. İntifa hakkı sahibinin yaşı, ödemenin başladığı tarihte yetmiş aşmış ise rantın değeri bir yıllık tutarıdır.

f) Devre tatil ve bu nitelikteki haklar emsal bedeli ile değerlendirilir.

Bina arazi ve devre mülk

Madde 216-

(1) Ticari sermayeye dâhil olsun olmasın her türlü binalarla arazi ve devre mülkler vergi değeri ile değerlendirilir.

Yetki

Madde 217-

Bu bölümde yazılı emsal bedelleri ile alacak ve borçların değerleri bu Kanunun 45 inci maddesinde yazılı Takdir komisyonu tarafından tespit edilir.

Enflasyon düzeltmesi ve yeniden değerlendirme oranı

Madde 218-

(A) Malî tablolarda yer alan parasal olmayan kıymetler aşağıdaki hükümlere göre enflasyon düzeltmesine tâbi tutulur.

(1) a) Kazançlarını bilanço esasına göre tespit eden gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri fiyat endeksindeki artışın, içinde bulunulan dönem dâhil son üç hesap döneminde %100'den ve içinde bulunulan hesap döneminde % 10'dan fazla olması halinde malî tablolarını enflasyon düzeltmesine tâbi tutarlar. Enflasyon düzeltmesi uygulaması, her iki şartın birlikte gerçekleşmemesi halinde sona erer.

b) Kapsama giren mükellefler, geçici vergi dönemlerinin sonu itibarıyla malî tabloları düzenlemek ve enflasyon düzeltmesi yapmak zorundadırlar. Geçici vergi dönemlerinde yukarıda belirtilen oranların tespitinde, son üç hesap dönemi yerine

üçer aylık dönemlerin son ayı dâhil önceki otuzaltı ay ve içinde bulunulan hesap dönemi yerine son oniki ay dikkate alınır. Bir hesap dönemi içindeki geçici vergi dönemlerinin herhangi birinde düzeltme yapılması halinde takip eden geçici vergi dönemlerinde ve içinde bulunulan hesap dönemi sonunda da düzeltme yapılır.

c) Bakanlar Kurulu; bu maddede yer alan % 100 oranını % 35'e kadar indirmeye veya tekrar kanunî seviyesine kadar yükseltmeye, % 10 oranını ise % 25'e kadar çıkarmaya veya tekrar kanunî seviyesine kadar indirmeye yetkilidir.

(2) Bu maddenin uygulanmasında;

a) Parasal olmayan kıymetler; parasal kıymetler dışındaki kıymetleri,

b) Parasal kıymetler; Türk Lirasının değerindeki değişimler karşısında nominal değerleri aynı kaldığı halde satın alma güçleri fiyat hareketlerine göre ters yönde değişen kıymetleri (Yabancı paralar da parasal kıymet olarak dikkate alınır.),

c) Enflasyon düzeltmesi; parasal olmayan kıymetlerin enflasyon düzeltmesinde dikkate alınacak tutarlarının düzeltme katsayısı ile çarpılması suretiyle, malî tablonun ait olduğu tarihteki satın alma gücü cinsinden hesaplanmasını,

ç) Düzeltme katsayısı; malî tabloların ait olduğu aya ilişkin fiyat endeksinin, düzeltmeye esas alınan tarihi içeren aya ait fiyat endeksine bölünmesiyle elde edilen katsayıyı,

d) Ortalama düzeltme katsayısı; malî tabloların ait olduğu aya ilişkin fiyat endeksinin, bu endeks ile bir önceki dönemin sonundaki fiyat endeksi toplamının ikiye bölünmesi sonucu bulunan endekse bölünmesiyle elde edilen katsayıyı,

e) Fiyat endeksi (ÜFE); Türkiye İstatistik Kurumunca Türkiye geneli için hesaplanan Üretici Fiyatları Genel Endeksini,

g) Reel olmayan finansman maliyeti; her türlü borçlanmada, borç tutarlarına (yabancı para üzerinden borçlanmalarda borcun alındığı tarihteki Türk Lirası karşılıklarına), borcun kullanıldığı döneme ait ÜFE artış oranının uygulanması suretiyle hesaplanan tutarı,

ğ) Toplulaştırılmış yöntemler;

aa) Basit ortalama yöntemi; gelir tablosu kalemleri ile stokların düzeltmede esas alınacak tarihlere bağlı kalınmaksızın dönem ortalama düzeltme katsayısı ile çarpılması suretiyle enflasyon düzeltmesine tâbi tutulmasını,

ab) Hareketli ağırlıklı ortalama yöntemi; dönem sonu stok ve dönem içinde satılan mal maliyetinin enflasyon düzeltmesine esas alınacak tutarlarının hareketli ağırlıklı ortalama düzeltme katsayısı ile çarpılması suretiyle enflasyon düzeltmesine tâbi tutulmasını (Bir önceki döneme ait düzeltilmiş satılan mal maliyeti enflasyon düzeltmesi yapılan dönemin sonuna taşıma katsayısı uygulanarak taşınır. Bu hesaplamalarda amortisman ve reel finansman giderleri, endekslenmeden dikkate alınır.),

h) Hareketli ağırlıklı ortalama düzeltme katsayısı; enflasyon düzeltmesine tâbi tutulmuş dönem başı stoğun ilgili dönemin sonuna taşınmış değeri ile dönem içi alış ve giderlerin enflasyon düzeltmesine tâbi tutulmuş değerleri toplamının, dönem başı stok ile dönem içi alış ve giderlerin enflasyon düzeltmesine esas alınacak tutarlarının toplamına bölünmesi ile bulunan katsayısı,

i) Taşıma; malî tablolardaki parasal ve parasal olmayan tutarların, taşıma katsayısı kullanılarak ilgili dönemin sonundaki yeni değerlerinin hesaplanması işlemi,

i) Taşıma katsayısı; malî tabloların ait olduğu aya ilişkin fiyat endeksinin, bir önceki dönemin sonundaki (yıl içinde işe başlayanlarda, işe başlanılan aya ilişkin) fiyat endeksine bölünmesiyle elde edilen katsayısı,

j) Enflasyon fark hesapları; parasal olmayan kıymetlerin düzeltme işlemi sonrası değeri ile düzeltme öncesi değeri arasındaki farklarının kaydedildiği hesapları,

k) Enflasyon düzeltme hesabı; parasal olmayan kıymetlerin düzeltilmesi sonucu oluşan farkların kaydedildiği hesabı (Bu hesap enflasyon fark hesapları ile karşılıklı olarak çalışır. Parasal olmayan aktif kıymetlerin enflasyon düzeltmesine tâbi tutulması sonucu oluşan farklar bu hesabın alacağına, parasal olmayan pasif kıymetlerin enflasyon düzeltmesine tâbi tutulması sonucu oluşan farklar ise borcuna kaydedilir. Enflasyon düzeltme hesabının bakiyesi gelir tablosuna aktarılmak suretiyle kapatılır.),

l) Net parasal pozisyon; parasal varlıklarla parasal yükümlülükler arasındaki farkı,

ifade eder.

(3) Düzeltme işleminde aşağıdaki tarihler esas alınır.

a) Alış bedeli ile değerlendirilen menkul kıymetlerle malî duran varlıklar için; satın alma tarihi.

b) İlk madde ve malzeme, ticari mallar, yarı mamul ve mamul stokların maliyetine dâhil edilen unsurlar, yıllara sarî inşaat ve onarım işlerinde maliyeti oluşturan

unsurlar, gelecek aylara ve yıllara ait giderler, maddî duran varlıklar ve bu varlıkları oluşturan unsurlar, maddî olmayan duran varlıklar ve bu varlıkları oluşturan unsurlar, özel tükenmeye tâbi varlıklar ve bu varlıkları oluşturan unsurlar, yıllara sarî inşaat ve onarım hakedişleri, haklar ve şerefiyeler için; defterlere kayıt tarihi (Bunlara mahsuben verilen veya alınan parasal olmayan avanslar, ödeme veya tahsil tarihinden mahsup tarihine kadar düzeltilir.).

c) Parasal olmayan alınan depozito ve teminatlar ile avanslar, nakit olarak ödenmiş sermaye, hisse senetleri ihraç primleri, hisse senedi iptal kârları için; tahsil tarihi.

ç) Parasal olmayan verilen depozito ve teminatlar ile avanslar için; ödeme tarihi.

d) Aynî sermaye olarak konulan kıymetler için; mülkiyetin intikal ettiği tarih.

e) Kâr yedekleri, geçmiş yıl kârları ve net dönem kârının sermayeye ilave edilmesi dolayısıyla artırılan sermaye için; tescil tarihi.

f) Nakdî sermaye karşılığı alınan hisse senetleri için; ödeme tarihi, aynî sermaye karşılığı alınan hisse senetleri için; sermaye olarak konulan kıymetlerin mülkiyetinin intikal ettiği tarih, temettü karşılığı alınan hisse senetleri için; iştirak edilen şirket sermayesinin tescil tarihi.

g) Parasal olmayan karşılıklar için; ilgili olduğu kıymetin düzeltmeye esas tarihi.

(4) a) Düzeltme işleminde bu Kanunda yer alan değerlendirme hükümlerine göre tespit edilen tutarlar esas alınır. Ancak stokların, satılan malın ve maddî duran varlıkların maliyet bedeline ve malî duran varlıkların alış bedeline intikal ettirilen reel olmayan finansman maliyetleri düşüldükten sonra bulunan tutarlar düzeltmeye tâbi tutulur. Toplaştırılmış yöntemlerle düzeltmeye tâbi tutulan kıymetlerin alış veya maliyet bedeline intikal ettirilen reel olmayan finansman maliyetlerinin düşülmesi ihtiyarîdir.

b) Mükellefler; reel olmayan finansman maliyetini, toplam finansman maliyetlerine, ilgili döneme ait TEFE artış oranının dönem ortalama ticari kredi faiz oranına bölünmesi suretiyle belirlenen oranı uygulayarak da tespit edebilirler. Ancak bu yöntemi seçen mükellefler seçtikleri yöntemden bu seçimi yaptıkları hesap dönemi dâhil üçüncü hesap döneminin sonuna kadar dönemmezler.

c) Belgelerde ayrıca gösterilen vade farklarının reel olmayan kısımları ile üç aydan fazla vadeli olan ve vade farkı düzenlenen belge üzerinde ayrıca gösterilmeyen işlemlerde alacak ve borç senetlerinin reeskont işlemine tâbi tutulmasında esas alınan Merkez Bankasınca uygulanan faiz oranı kullanılarak hesaplanan vade farkı tutarının reel olmayan kısımları bu madde hükümlerine tâbi tutulur.

(5) a) Mükellefler düzeltme işleminde Maliye Bakanlığınca belirlenen toplulaştırılmış yöntemleri uygulayabilirler. Ancak toplulaştırılmış yöntemlerden birini seçen mükellefler seçtikleri yöntemden, bu seçimi yaptıkları hesap dönemi dâhil üçüncü hesap döneminin sonuna kadar dönemezler.

b) Enflasyon düzeltmeleri, ilgili kıymetlere ait fark hesaplarına ve enflasyon düzeltme hesabına kaydedilir.

c) Yıllara sarfî inşaat ve onarma işlerine ait maliyet ve hakedişlere ilişkin düzeltmeler, enflasyon düzeltme hesabı yerine yıllara sarfî inşaat enflasyon düzeltme hesabına kaydedilir. Bu hesap işin bitiminde kâr veya zarar hesabına intikal ettirilir.

ç) Düzeltme sonucu bulunan tutarlar, izleyen dönemde enflasyon düzeltmesi yapıp yapılmadığına bakılmaksızın, izleyen dönemin başlangıç değerleri olarak dikkate alınır.

d) Pasif kalemlere ait enflasyon fark hesapları, herhangi bir şekilde başka bir hesaba nakledildiği veya işletmeden çekildiği takdirde, bu işlemlerin yapıldığı dönemlerin kazancı ile ilişkilendirilmeksizin, bu dönemde vergiye tâbi tutulur. Ancak, öz sermaye kalemlerine ait enflasyon farkları düzeltme sonucu oluşan geçmiş yıl zararlarına mahsup edilebilir veya kurumlar vergisi mükelleflerince sermayeye ilave edilebilir; bu işlemler kâr dağıtımını sayılmaz.

e) Enflasyon düzeltmesine tâbi tutulan değerlerin elden çıkarılması halinde, bunlara ilişkin enflasyon düzeltme farkları maliyet kabul edilir.

f) Matrahın tespitinde, kanunen kabul edilmeyen giderler, istisnalar ve geçmiş yıl malî zararları enflasyon düzeltmesine tâbi tutulmuş tutarları ile dikkate alınır.

(6) Amortismanlar ve itfa payları, düzeltilmiş değerler üzerinden hesaplanır.

Kazançlarını işletme defteri tutan mükellefler ile serbest meslek erbabı da amortismanına tâbi iktisadi kıymetlerini bu maddede belirtilen hükümlere göre düzeltilmiş tutarları üzerinden amortismanına tâbi tutabilirler.

(7) a) Enflasyon düzeltmesi uygulanmayan bir hesap döneminden sonra enflasyon düzeltme şartlarının yeniden oluşması halinde; enflasyon düzeltmesi yapılan en son dönemden başlamak üzere enflasyon düzeltmesi yapılır. Bu şekilde belirlenen geçmiş yıl kârı vergiye tâbi tutulmaz, geçmiş yıl zararı ise zarar olarak kabul edilmez. Ancak, matrahın tespitinde geçmiş yıl malî zararları kayıtlı değerleri ile dikkate alınır. Birikmiş amortismanlar, ait oldukları kıymetin bilanço tarihindeki değerinde düzeltme sonrasında ortaya çıkan artış oranı dikkate alınarak düzeltilir.

b) Bu işlemlerden doğan pasif kalemlere ait fark hesapları için (5) numaralı bendin beşinci paragraf hükmü uygulanır.

(8) Maliye Bakanlığı;

a) Mükellef veya meslek grupları ya da mükelleflerin aktif toplamları veya ciroları itibariyle; enflasyon düzeltmesinde toplulaştırılmış yöntemler kullanılmasına izin vermeye, toplulaştırılmış yöntem uygulanabilecek kalemleri belirlemeye,

b) Mükellef veya meslek grupları ya da mükelleflerin aktif toplamları veya ciroları itibariyle hangi tür malî tabloların; enflasyon düzeltmesine tâbi tutulup tutulmayacağını ve geçici vergi dönemlerinde düzeltilip düzeltilmeyeceğini belirlemeye,

c) (3) numaralı bentte yer almayan kıymetler için düzeltmeye esas alınacak tarihi belirlemeye,

ç) Ortalama ticarî kredi faiz oranının tespitine ilişkin usul ve esasları tespit etmeye,

d) Bölgeler, sektörler, iş grupları, iş türleri veya parasal olmayan kıymetler itibariyle döviz, altın ve benzeri değerleri esas alarak düzeltme yaptırmaya ve günlük olarak belirlenen endeks veya değerleri kullandırmaya,

e) Parasal ve parasal olmayan kıymetleri belirlemeye,

f) Net parasal pozisyon kâr veya zarar hesabı yaptırmaya,

g) Enflasyon düzeltmesine ilişkin usul ve esasları belirlemeye,

yetkilidir.

(9) Münhasıran sürekli olarak işlenmiş; altın, gümüş alım-satımı ve imali ile işigal eden mükellefler bu fıkranın (1) numaralı bendinde yer alan şartlara bakılmaksızın enflasyon düzeltmesi yaparlar.

(B) Yeniden değerlendirme oranı, yeniden değerlendirme yapılacak yılın Ekim ayında (Ekim ayı dâhil) bir önceki yılın aynı dönemine göre Devlet İstatistik Enstitüsünün Üretici Fiyatları Genel Endeksinde meydana gelen ortalama fiyat artış oranıdır. Bu oran Maliye Bakanlığınca Resmî Gazete ile ilân edilir.

(C) Vergi kanunlarında yer alan "toptan eşya fiyatları genel endeksi" ibaresi "üretici fiyatları genel endeksi" ve "TEFE" ibaresi "ÜFE" olarak uygulanır.

İKİNCİ KISIM
Amortismanlar
BİRİNCİ BÖLÜM
Mevcutlarda Amortisman

Amortisman konusu

Madde 219-

(1) İşletmede bir yıldan fazla kullanılan ve yıpranmaya, aşınmaya veya kıymetten düşmeye maruz bulunan taşınmazlar (arsa maliyet bedeli hariç) ile bu Kanunun 191 inci maddesi gereğince taşınmaz gibi değerlendirilen iktisadi kıymetlerin, alet, mefruşat, demirbaş ve sinema filmlerinin birinci kısımdaki esaslara göre tespit edilen değerinin bu Kanun hükümlerine göre yok edilmesi amortisman konusunu oluşturur.

(2) Mülkiyeti muhafaza kaydıyla satışlarda amortisman, teslim tarihinden itibaren alıcı tarafından ayrılacaktır.

(3) İlgili mevzuat gereğince sözleşme süresinden sonra bedelsiz olarak devlete veya devletçe uygun bulunan bir kuruluşa veya belediyeye intikali öngörülen amortismanına tabi iktisadi kıymetlerden (sözleşme süresinde yenilenmesi gerekenler hariç), sermayenin veya özel maliyet bedellerinin itfası hükümlerine göre amortismanına tabi tutulanlar, genel hükümler uyarınca ayrıca amortismanına tabi tutulamazlar.

(4) İşletmede kullanılan ve değeri 1.000 Türk Lirasını aşmayan maddi olmayan varlıklar ile alet, mefruşat ve demirbaşlar amortismanına tabi tutulmayarak doğrudan doğruya gider yazılabilir. İktisadi ve teknik bakımdan bütünlük arz edenlerde bu tutar topluca dikkate alınır.

Yeraltı ve yerüstü düzenlemelerinde amortisman

Madde 220-

(1) Arsa ve arazi değerleri hariç olmak üzere;

a) Tarım işletmelerinde oluşturulan meyvalık, dutluk, fındıklık, zeytinlik ve güllükler ile incir bahçeleri ve bağlar gibi tarım tesisleri,

b) İşletmede inşa edilmiş olan her türlü yol ve sulama kanalları,

amortismanına tabi tutulur.

Normal amortisman

Madde 221-

(1) Mükellefler amortismanına tâbi iktisadî kıymetlerini Maliye Bakanlığının tespit ve ilân edeceği oranlar üzerinden yok ederler. İlân edilecek oranların tespitinde iktisadî kıymetlerin faydalı ömürleri dikkate alınır.

(2) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte veya izleyen yıllarda ticari, zirai veya mesleki kazançları dolayısıyla yeniden gelir vergisine girecek veya basit usulden gerçek usule geçecek olan mükellefler ile öteden beri faaliyete devam eden serbest meslek erbabının amortismanına tabi iktisadi kıymetleri maliyet bedeli, maliyet bedeli bilinmiyorsa kendilerince alış tarihindeki rayice göre tahmin olunacak bedeli ile değerlendirilir. Şu kadar ki, bu kıymetlerin alış tarihleri ile mükellefiyete giriş veya gerçek usule geçiş tarihi arasındaki yıllara ait amortismanlar tutarı bu değerden düşülür ve bakiyesinin amortismanına Maliye Bakanlığının tespit ve ilân edeceği oranlar üzerinden devam olunur.

(3) İkinci fıkra uyarınca mükellefçe tahmin olunacak bedelin fazla hesaplandığının tesbiti halinde bundan dolayı adına ceza kesilmez.

Azalan bakiyeler usulüyle amortisman

Madde 222-

(1) Mükelleflerden dileyenler, amortismanına tabi iktisadi kıymetlerini, azalan bakiyeler üzerinden amortisman usulü ile yok edebilirler.

(2) Bu usulün uygulanmasında;

a) Her yıl, üzerinden amortisman hesaplanacak değer, evvelce ayrılmış olan amortismanlar toplamının indirilmesi suretiyle tespit olunur. Enflasyon düzeltmesi yapılan dönemlerde, üzerinden amortisman ayrılacak değer, amortismanına tâbi iktisadî kıymetin düzeltilmiş değerinden daha evvel ayrılmış olan amortismanların toplamının taşınmış değerleri indirilmek suretiyle tespit edilir.

b) Bu usulde uygulanacak amortisman oranı % 50'yi geçmemek üzere normal amortisman oranının iki katıdır.

c) Bu usulde amortisman süresi normal amortisman oranlarına göre hesaplanır. Bu sürenin son yılına devreden kalan değer, o yıl tamamen yok edilir.

Madenlerde amortisman

Madde 223-

(1) İşletilmesi sonucunda içindeki cevherin azalmasından dolayı maddi değerini kaybeden madenlerin ve taş ocaklarının imtiyaz veya maliyet bedelleri (maden veya kum, çakıl, kil gibi maddelerin çıkarılacağı arsa veya arazinin satın alınması halinde veya mevcut bir arazinin çimento, tuğla, kiremit ve benzerlerini imal etmek üzere kullanıldığı durumda arsa veya arazi bedeli dâhil), ilgililerin başvuruları üzerine, bunların büyüklük ve nitelikleri göz önünde tutulmak ve her maden veya taş ocağı için ayrı ayrı olmak üzere Maliye Bakanlığı ve Sanayi Bakanlığınca belli edilecek oranlar üzerinden yok edilir.

(2) Rezervin fazla tahmin edilmesi durumunda, yok edilmemiş olan imtiyaz veya maliyet bedeli rezervin bittiği yılda doğrudan gider yazılır.

Olağanüstü amortisman

Madde 224-

(1) Amortismanına tabi olup;

a) Yangın, deprem, su basması gibi afetler sonucunda değerini tamamen veya kısmen kaybeden

b) Yeni icatlar dolayısıyla teknik verim ve değerleri düşerek tamamen veya kısmen kullanılmaz bir hale gelen,

c) Aşırı çalışmaya tabi tutuldukları için normalden fazla aşınan ve yıpranan,

menkul mallar ve taşınmazlar ile haklara, mükelleflerin başvuruları üzerine ve ilgili bakanlıkların görüşü alınmak suretiyle, Maliye Bakanlığınca her işletme için işin niteliğine göre ayrı ayrı belli edilen "olağanüstü ekonomik ve teknik amortisman oranları" uygulanır. Maliye Bakanlığı bu yetkisini değerlemeye yetkili kıldığı kişi ve kuruluşlara devredebilir. Bu takdirde uygulanacak amortisman oranları bu kişi ve kuruluşların tespit ettiği oranlar olacaktır.

(2) Bakiye değer kalması halinde, Maliye Bakanlığınca belirlenen faydalı ömre göre ayrılması gereken amortisman tutarı dikkate alınarak itfa edilir.

(3) Mevcut bir taşınmazın, yer üstü ve yer altı düzenlemelerinin yıkılarak, yerlerine yenilerinin yapılması halinde, yıkılan iktisadi kıymetin itfa edilmemiş kısmı (arsa veya arazi maliyet bedeli hariç) yıkıldığı hesap döneminde bir defada gider yazılır.

Amortisman oranlarının geçerlilik tarihi

Madde 225-

(1) Maliye Bakanlığınca tespit ve ilan olunan amortisman oranları ilanların yapıldığı, ayrı ayrı tespit edilen oranlar ise ilgililerin başvuruda bulunduğu hesap döneminden itibaren geçerlidir.

(2) Maliye Bakanlığı tespit ve ilan ettiği amortisman oranlarını gerektiğinde değiştirmeye ve amortismanlarla ilgili konuları tespiti yetkilidir.

Amortisman uygulama süresi

a) Süre bakımından

Madde 226-

(1) Amortisman süresi, kıymetlerin aktife girdiği tarihten başlar. Bu sürenin yıl olarak hesaplanması için (1) rakamı mükellefçe uygulanan orana bölünür. Kıymetlerin aktife girdiği hesap dönemi için gün esasından hareketle amortisman ayrılır.

(2) Mükellefler, Maliye Bakanlığının iktisadi kıymetler için belirlediği faydalı ömürlerden kısa olmamak üzere amortisman süresini belirlemede serbesttirler.

(3) Her yılın amortismanı ancak o yıla ait değerlemede dikkate alınabilir.

(4) Amortismanın herhangi bir yıl yapılmamasından veya ilk uygulanan orandan düşük bir oranla yapılmasından dolayı amortisman süresi uzatılamaz.

b) Amortisman yöntemini seçme bakımından

Madde 227-

(1) İktisadi ve teknik bakımdan bir bütün teşkil eden kıymetler için normal veya azalan bakiyeler yöntemi ile amortisman yöntemlerinden yalnız birisi uygulanabilir.

(2) Bir iktisadi kıymet üzerinden normal amortisman usulüne göre amortisman ayrılmasına başladıktan sonra bu usulden dönülemez.

(3) Bir iktisadi değer üzerinden azalan bakiyeler yöntemine göre amortisman ayrılmaya başladıktan sonra normal amortisman yöntemine geçilebilir. Bu şekilde yöntem değiştirenler tercihlerini beyannamelerinde veya eski bilançolarda belirtmek zorundadırlar. Kabul edilen yeni yöntem bu bildirim yapıldığı beyannamenin ilgili olduğu dönemden başlayarak dikkate alınır. Bu takdirde, henüz yok edilmemiş olan değer kısmı, kalan amortisman süresine bölünmek suretiyle eşit tutarlarla yok edilir.

Amortisman hesapları

Madde 228-

(1) Bu bölüm gereğince hesaplanan amortismanların, hesaplarda ayrıca gösterilmek şartıyla ilgili buldukları değerlerden doğrudan doğruya indirilmesi veya pasifte ayrı bir karşılık hesabında toplanması uygundur.

İKİNCİ BÖLÜM

Alacaklarda ve Sermayede Amortisman

Değersiz alacaklar

Madde 229-

(1) Bir yargı kararına veya kanaat verici bir belgeye göre tahsiline artık imkan kalmayan alacaklar değersiz alacaktır.

(2) Ticari ve zirai kazancın elde edilmesi ve sürdürülmesi ile ilgili olan tüm değersiz alacaklar, bu niteliği kazandıkları tarihte tasarruf değerlerini kaybederler ve kayıtlı değerleriyle zarara geçirilerek yok edilirler.

(3) İşletme hesabı esasına göre defter tutan mükelleflerin bu madde hükmüne giren değersiz alacakları, gider kaydedilmek suretiyle yok edilirler.

Şüpheli alacaklar

Madde 230-

(1) Ticari ve zirai kazancın elde edilmesi ve sürdürülmesi ile ilgili olan tüm;

a) Dava veya icra safhasında bulunan alacaklar,

b) Yapılan protestoya veya yazı ile bir defadan fazla istenilmesine rağmen borçlu tarafından ödenmemiş bulunan ve tutarı 2.000 Türk Lirasına kadar olan alacaklar,

şüpheli alacak sayılır.

(2) Şüpheli alacaklar için şüpheli hale gelinen dönemde tasarruf değerine göre her alacak için ayrı ayrı gösterilmek üzere pasifte karşılık ayrılabilir.

(3) 5411 sayılı Bankacılık Kanununa tabi finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketleri şüpheli hale gelen her türlü alacakları için karşılık ayrabilirler.

(4) Teminatlı alacaklarda teminatsız kalan kısma karşılık ayrılabilir.

(5) Şüpheli alacakların sonradan tahsili halinde, tahsil edilen kısma isabet eden karşılık tutarı o dönemde kapatılır.

(6) İşletme defteri tutan mükellefler de bu maddedeki koşulların varlığı halinde ayıracakları karşılık tutarını kar veya zarar hesabına intikal ettirirler.

Vazgeçilen alacaklar

Madde 231-

(1) Konkordato veya sulh yoluyla alınmasından vazgeçilen alacaklar, borçlunun defterlerinde özel bir karşılık hesabına alınır. Bu hesabın içeriği alacaktan vazgeçildiği yılın sonundan başlayarak üç yıl içinde zararla itfa edilmediği takdirde kar hesabına aktarılır.

Sermayenin yeniden değerlendirilmesi ve itfası

Madde 232-

(A) Tacirler gibi defter tutan gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri (imtiyazlı şirketler ile münhasıran sürekli olarak işlenmiş altın, gümüş alım satımı ve imali ile uğraşan mükellefler hariç) bilançolarında yer alan ödenmiş sermayelerini (sermaye avansları hariç), her hesap dönemi sonu itibarıyla yeniden değerlendirip, değerlendirme sonucu bulunan yeniden değerlendirme farkının yeniden değerlendirme katsayısı ile çarpılması suretiyle bulunacak tutarı, gelir veya kurumlar vergisi matrahından indirebilirler.

(1) Birinci fıkrada yer alan yeniden değerlendirme farkı aşağıda belirtilen hususlar dikkate alınarak hesaplanır.

a) Yeniden değerlendirme katsayısı; bilanço aktif toplamından amortismanına tabi olmayan iştirak ve arsa, arazi gibi kıymetlerin değerlendirme günündeki bilanço değerleri toplamı düşülmek suretiyle bulunacak tutarın bilanço aktif toplamına bölünmesi suretiyle hesaplanır.

b) 1) Bilançonun pasifinde yer alan aynen ve nakden ödenmiş sermaye tutarı, yeniden değerlemenin yapılacağı yıla ait oran ile çarpılmak suretiyle yeniden değerlendirilir.

2) Kendilerine özel hesap dönemi tayin olunan mükellefler için, özel hesap döneminin başladığı takvim yılına ait oran esas alınır.

c) 1) Yeniden değerlendirme neticesinde doğacak değer artışı bilançoda gösterilmez.

2) Değer artışı, önceki yılların değer artışları eklenmeksizin, bilançoda yer alan ödenmiş sermaye tutarına yeniden değerlendirme oranının uygulanması yoluyla bulunur.

ç) 1) Bir hesap dönemi sonu itibarıyla yapılacak değerlemede esas alınacak yeniden değerlendirme oranı, bu Kanunun 218 inci maddesinin (B) fıkrasında belirtilen orandır.

2) Geçici vergi dönemleri itibarıyla yapılacak değerlemede esas alınacak yeniden değerlendirme oranı, bir önceki yılın Kasım ayından başlamak üzere; 3, 6, 9 ve 12 nci aylarda bir önceki 3, 6, 9 ve 12 aylık dönemlere göre Devlet İstatistik Enstitüsünün Üretici Fiyatları Genel İndeksinde meydana gelen ortalama fiyat artış oranı esas alınmak suretiyle belirlenir.

3) Bu oranlar Maliye Bakanlığınca Resmi Gazete ile ilan edilir.

d) Hesap dönemi içinde ödenmiş sermayedeki değişiklikler için yeniden değerlendirme yapılmaz.

(2) Bu Kanunun 218 inci maddesi uyarınca enflasyon düzeltmesi yapılan hesap dönemlerinde bu madde uyarınca yeniden değerlendirme yapılamaz.

(3) Mükellefler, yeniden değerlemeye tabi tutulan ödenmiş sermaye için hesaplanan değer artışları ile gelir veya kurumlar vergisinden düşülecek tutarın hesaplanma şekillerini ve tutarlarını gösteren hesap cetvellerini, bu Kanunun 171 ve 173 üncü maddeleri uyarınca saklama ve gerektiğinde ibraz etmek zorundadırlar.

(4) Yeniden değerlemeye ilişkin diğer hususları tespit etmeye, gelir ve kurumlar

vergisi mükellefleri için yukarıdaki esaslar dışına çıkan uygulamalar ile devir ve nevi değiştirmeleri önleyici düzenlemeler getirmeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.

(B) İmtiyazlı işletmelerde; tesisatın imtiyaz süresinden sonra bedelsiz olarak devlete veya Devletçe uygun görülen bir kuruluşa veya belediyeye devredilmesinin imtiyaz sözleşmesi gereği söz konusu olması ve sözleşmede sermayenin amortismanı için yıllık belli bir oran veya tutar ayrılması gösterilmiş olması durumunda, bu oran veya tutar üzerinden sermaye amortismanına tabi tutulur.

Özel maliyet bedellerinin itfası

Madde 233-

(1) Taşınmazlar kira ile tutulmuş veya işletme hakkı süreli verilmiş ise, bu Kanunun 194 üncü maddesinde yazılı özel maliyet bedelleri, kira veya işletme hakkı süresine göre eşit yüzdelerle itfa edilir. Ancak, bu madde kapsamındaki iktisadi kıymetler için Maliye Bakanlığının 221 inci madde kapsamında belirlediği ekonomik ömür kiralama veya işletme hakkı süresinden daha kısa ise, özel maliyet bedelleri Maliye Bakanlığının tespit ettiği oranlar üzerinden itfa edilebilir.

(2) Kira veya işletme hakkı süresi dolmadan, kiralandan veya işletme hakkı alınan şeyin boşaltılması veya işletme hakkının herhangi bir nedenden sona ermesi halinde; henüz itfa edilmemiş olan giderler, boşaltma veya hakkın sona erdiği yılda bir defada gider yazılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Özel Haller

Amortismanına tabi kıymetlerin satılması

Madde 234-

(1) Amortismanına tabi iktisadi kıymetlerin satılması halinde, alınan bedel ile bunların envanter defterinde kayıtlı değerleri arasındaki fark kar veya zarar hesabına geçirilir.

(2) İşletme defteri tutan mükellefler ile serbest meslek kazanç defteri tutan mükellefler, bu farkı defterlerinde hasılat veya gider kaydederler.

(3) Amortisman ayrılmış olanların değeri fiilen ayrılmış amortismanlar düşüldükten sonra kalan tutardır.

(4) Devir ve trampa satış hükmündedir.

(5) Şu kadar ki, satılan iktisadi kıymetlerin yenilenmesi, işin niteliğine göre zorunlu bulunur veya bu hususta işletmeyi idare edenlerce karar verilmiş ve teşebbüse geçilmiş olursa bu takdirde, satıştan doğan kar, yenileme giderlerini karşılamak üzere, pasifte geçici bir hesapta en fazla satışın yapıldığı yılı takip eden üçüncü yılın

sonuna kadar tutulabilir. Her ne nedenle olursa olsun bu süre içinde kullanılmamış olan karlar, üçüncü yılın vergi matrahına eklenir. Üç yıldan önce işin terki, devri veya işletmenin tasfiyesi halinde bu karlar o yılın matrahına eklenir.

(6) Yukarıdaki esaslar dâhilinde yeni değerlerin edinilmesinde kullanılan kar, yeni değerler üzerinden bu Kanun hükümlerine göre ayrılacak amortismanlara mahsup edilir. Bu mahsup tamamlandıktan sonra itfa edilmemiş olarak kalan değerlerin amortismanına devam olunur.

Amortismanına tabi kıymetlerin sigorta tazminatı

Madde 235-

(1) Yangın, deprem, sel, su basması gibi afetler yüzünden tamamen veya kısmen zarar gören amortismanına tabi iktisadi kıymetler için alınan sigorta tazminatı bunların değerinden (amortismanlı olanlarda ayrılmış olan amortisman çıktıktan sonra kalan değerden) fazla veya eksik olduğu takdirde farkı kar veya zarar hesabına geçirilir.

(2) Alınan sigorta tazminatı ile zarar gören malların yenilenmesi işin niteliğine göre zorunlu bulunur veya bu hususta işletmeyi idare edenlerce karar verilmiş ve teşebbüse geçilmiş olursa, bu takdirde tazminat fazlası, benzer bir kıymet alımında kullanılmak üzere, pasifte geçici bir hesapta satışı takip eden takvim yılı başından başlamak üzere en fazla üç yıl süre ile tutulabilir. Bu süre içerisinde benzer bir kıymet edinilmemesi halinde bu karlar bu sürenin sonunda vergi matrahına eklenir. Üç yıldan önce işin terki, devri veya işletmenin tasfiyesi halinde bu karlar o yılın matrahına eklenir.

(3) Yukarıdaki esaslar dâhilinde yeni değerlerin ediniminde kullanılan tazminat fazlası, yeni değerler üzerinden bu Kanun hükümlerine göre ayrılacak amortismanlara mahsup edilir. Bu mahsup tamamlandıktan sonra itfa edilmemiş olarak kalan değerlerin amortismanına devam olunur.

Emtia sigorta tazminatı

Madde 236-

(1) Emtia ve zirai ürün ve hayvan kıymetlerinde meydana gelen kayıp dolayısıyla alınan sigorta tazminatları bunların değerlerinden fazla olursa bu fazlalık kara alınır.

(2) İşletme defteri tutanlarda bu tazminat hasılat kaydedilir.

DÖRDÜNCÜ KİTAP

Ceza Hükümleri

BİRİNCİ KISIM

Genel Esaslar

Cezalar

Madde 237-

(1) Vergi kanunları hükümlerine aykırı hareket edenler, bu kitapta yazılı vergi cezaları (vergi kaçakçılık cezası, vergi kaybı cezası ve usulsüzlük cezaları) ile diğer cezalarla cezalandırılırlar.

Küçüklerin ve kısıtlıların ceza muhatabı olmadığı haller**Madde 238-**

(1) Velayet veya vesayet altında bulunanlar ya da işlerinin idaresi bir kayyımaya verilmiş olanlara, bunların işleri ile ilgili olarak veli, vasi veya kayyımın vergi kanunlarına aykırı hareketlerinden dolayı ceza uygulanmaz. Bu hallerde cezanın muhatabı, veli, vasi veya kayyımdır.

Tüzel kişilerin sorumluluğu**Madde 239-**

(1) Tüzel kişilerin idare ve tasfiyesinde vergi kanununa aykırı hareketlerden kaynaklanan vergi cezaları tüzel kişiler adına kesilir.

(2) Tüzel kişilerin kanuni temsilcilerinin vergi sorumluluğu hakkında bu Kanunun 9 uncu maddesi hükmü vergi cezaları hakkında da uygulanır.

(3) Bu Kanunun 257 ve 258 inci maddelerinde yazılı fiillerin işlenmesi halinde, bu fiiller için öngörülen cezalar bu fiilleri işleyenler hakkında hükmolunur.

Damga vergisinde sorumluluk**Madde 240-**

(1) Damga vergisi uygulamalarında gerek nispi, gerek maktu vergilerle ilgili cezadan sorumlu olanlar birden fazla olduğu takdirde, her birine başvurma hakları saklı kalmak üzere, zincirleme sorumlu tutulurlar.

Tek fiil ile çeşitli suç işlenmesi**a) Birden fazla vergi kaybına neden olunması****Madde 241-**

(1) Vergi kaçakçılık veya vergi kaybı cezalarında cezayı gerektiren tek bir fiil ile başka türden birkaç vergi kayba uğramış olursa, her vergi bakımından ayrı ayrı ceza kesilir.

b) Birden çok cezayı gerektirmesi**Madde 242-**

(1) Cezayı gerektiren tek bir fiil ile vergi kaçakçılık veya vergi kaybı ile usulsüzlük (özel usulsüzlük dâhil) birlikte işlenmiş olursa, bunlara ait cezalardan sadece tutar itibarıyla en ağırı kesilir.

(2) Usulsüzlük cezası kesilen bir fiil ile vergi kaybına da neden olduğu sonradan anlaşıldığı takdirde, önceden usulsüzlük cezası kesilmiş olması, bu cezanın kayba

uğratılan vergiden dolayı kesilmesi gereken vergi kaçakçılık cezası veya vergi kaybı cezası ile karşılaştırılmasına ve eksik kesilen cezanın tamamlanmasına engel değildir.

Fiil ayrılığı Madde 243-

(1) Ayrı ayrı yapılmış olan vergi kaçakçılık veya vergi kaybı ile usulsüzlükten dolayı ayrı ayrı ceza kesilir. Şu kadar ki, bu Kanunun 253 üncü maddesinde yazılı usulsüzlüklerden, aynı takvim yılı içinde aynı türden birden fazla yapıldığı takdirde birden fazlasının her biri için, birincisine ait cezanın dörtte biri kesilir.

(2) Aynı türden usulsüzlükten amaç, fiillerin 253 üncü maddede gösterilen fıkralar itibariyle bir diğerine uygunluğudur.

İştirak, teşvik ve yardım Madde 244-

(1) Ayrı ayrı maddi çıkar gözetmek şartıyla birden fazla kişi kaçakçılık yaptıkları veya kaçakçılığa teşebbüs sayılan fiilleri tek başlarına işledikleri veya doğrudan doğruya beraber işlemiş oldukları takdirde, her biri hakkında iştirak ettikleri suçlar için bu Kanunda yazılı cezalar kesilir ve fiil hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektirdiği hallerde aynı cezaya hükmolunur.

(2) Başkalarını kaçakçılık veya kaçakçılığa teşebbüs fiillerini işlemeye azmettirenlere de söz konusu fiiller için bu Kanunda yazılı cezalar aynen uygulanır.

(3) Kaçakçılık veya kaçakçılığa teşebbüs olduğunu bildiği bir fiilin işlenip tamamlanmasını fiili ile kolaylaştıranlara, ayrıca bir çıkar gözetmediği takdirde, bu fiiller için bu Kanunda belli edilen cezaların dörtte biri kesilir. Fiillerin hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektirdiği hallerde cezanın dörtte birine hükmolunur.

(4) İncelemeye yetkili olanlarca yürütölmekte olan vergi incelemeleri dolayısıyla istenen bilgileri, incelemede bulunacak matrah farkını (veya ortaya çıkacak vergi farkı tutarını) etkileyecek şekilde kasten yanlış verenlere de bu fiil ile gizlenmeye çalışılan matrah farkına (vergi farkına) karşılık gelen cezanın bir katı kesilir.

(5) Bu Kanunun 268 inci maddesindeki pişmanlık şartlarına uygun olarak durumu yetkili makamlara bildirenlere ceza kesilmez ve cezaya hükmolunmaz.

Tekerrür Madde 245-

(1) Vergi kaçakçılık cezası, vergi kaybı cezası veya usulsüzlük cezası kesilen ve cezası kesinleşen bir kimse; aynı cezayı gerektiren bir fiili, cezanın kesinleştiği tarihi izleyen yılın başından başlamak üzere vergi kaçakçılık cezası ve vergi kaybı cezasında beşinci yılın, usulsüzlükte ikinci yılın sonuna kadar tekrar işlerse kesilecek

ceza vergi kaçakçılık ve vergi kaybı cezasında yarısı, usulsüzlükte dörtte biri oranında artırılır. Ancak, tekerrüre neden olan fiil nedeniyle kesilecek cezalar, her bir ceza türü itibarıyla kesinleşen önceki cezalardan en yüksekinin tutarını geçemez.

Suçlarda birleşme

Madde 246-

(1) Bu Kanunda yazılı kaçakçılık, kaçakçılığa teşebbüs, vergi kaybı ve usulsüzlük cezaları ile diğer kanunlarda yazılı cezalar; içtima ve tekerrür hükümleri bakımından birleştirilemez.

(2) Bu Kanunla vergi cezasıyla cezalandırılan fiiller, aynı zamanda 244 ve 258 inci maddelere göre suç oluşturduğu takdirde, vergi cezası kesilmesi veya kesilen cezada idare ile uzlaşılması ya da cezanın ödenmiş olması söz konusu madde hükmüne göre takibat yapılmasına engel olmaz.

Vergi kaybı

Madde 247-

(1) Vergi kaybı, mükellefin veya sorumlunun vergilendirme ile ilgili ödevlerini zamanında yerine getirmemesi veya eksik yerine getirmesi yüzünden verginin zamanında tahakkuk ettirilmemesini veya eksik tahakkuk ettirilmesini ifade eder.

(2) Kişisel durum, medeni haller veya aile durumu hakkında gerçeğe aykırı beyanlar ile veya diğer şekillerle verginin eksik tahakkuk ettirilmesine veya haksız yere geri verilmesine neden olmak da vergi kaybı hükmündedir.

(3) Yukarıdaki fıkralarda yazılı hallerde verginin sonradan tahakkuk ettirilmesi veya tamamlanması ya da haksız iadenin geri alınması ceza uygulanmasına engel olmaz.

Veraset ve intikal vergisinde ek süre

Madde 248-

(1) Veraset ve intikal vergisine ilişkin mükellefiyetlerde tahakkuk işlemi yapılması için beyanname verme süresinin sonundan başlayarak onbeş gün beklenir. Beyanname bu süre içinde verilirse vergi kaybı olmamış sayılır.

(2) Ayrıca mükellefe tebliğ edilmek şartıyla yeniden onbeş günlük süre verilir. Bu durumda da yukarıdaki hüküm geçerli olur.

En az ceza haddi

Madde 249-

(1) Her vergi ihbarnamesi için 100 Türk Lirasının altında olan cezalar kesilmez.

İKİNCİ KISIM Vergi Cezaları BİRİNCİ BÖLÜM

Vergi Kaybı ve Vergi Kaçakçılık Cezası

Vergi kaybı cezası

Madde 250-

(1) Bu Kanunun 247 nci maddesinde yazılı hallerle vergi kaybına neden olunması halinde, mükellef veya sorumlu hakkında kayba uğrattıkları verginin bir katı tutarında vergi kaybı cezası kesilir.

(2) Yıllık gelir ve kurumlar vergisi beyannamesi verildikten sonra ilgili hesap dönemi içinde eksik beyan edilen geçici vergi kaybı nedeniyle ceza kesilmez.

(3) Vergi incelemesine başlanılmasından sonra verilenler hariç olmak üzere, kanuni süresi geçtikten sonra kendiliğinden verilen ve pişmanlık hükümlerinden yararlanmayan vergi beyannameleri için ceza yüzde elli oranında uygulanır.

Vergi kaçakçılık cezası

Madde 251-

(1) Bu Kanunun 247 nci maddesinde yazılı vergi kaybına 258 inci maddede yazılı fiillerle neden olunması halinde, mükellef veya sorumlu hakkında kayba uğratılan verginin üç katı tutarında vergi kaçakçılık cezası kesilir.

İKİNCİ BÖLÜM **Usulsüzlük**

Usulsüzlüğün tarifi

Madde 252-

(1) Usulsüzlük, vergi kanunlarının şekle ve usule ilişkin hükümlerine uyulmamasıdır.

Usulsüzlük cezaları

Madde 253-

(1) Aşağıda sayılan fiilleri işleyenlerden tacirler ve serbest meslek erbabı hakkında 350 Türk Lirası; esnaf ve defter tutan çiftçiler hakkında 250 Türk Lirası; bu sayılanların dışında kalanlar hakkında 150 Türk Lirası usulsüzlük cezası kesilir.

a) Vergi ve harç beyannamelerinin süresinde verilmemiş olması,

b) Tutulması zorunlu olan defterlerden herhangi birinin tutulmamış olması,

c) Defter kayıtlarının ve bunlarla ilgili belgelerin doğru bir vergi incelemesi yapılmasına imkan vermeyecek derecede eksik, usulsüz veya karışık olması,

ç) Bu Kanunun ikinci kitabının dördüncü kısmında yer alan kayıt nizamına ait hükümlerine uyulmamış olması (Her incelemede inceleme tarihine kadar aynı takvim yılı için tespit edilen usulsüzlükler tek fiil sayılır.)

d) Vergi kanunlarında yazılı bildirimlerin zamanında yapılmaması,

e) Tasdiki zorunlu olan defterlerden herhangi birinin kanuni süresi içinde tasdik işleminin yaptırılmamış olması,

f) Veraset ve intikal vergisi beyannamesinin 248 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen süre içinde verilmiş olması,

g) Vergi beyannameleri, bildirimler, evrak ve belgelerin kanunen belli şekil ve içeriği ve ekleri ile bunlarla ilgili olarak yapılan diğer düzenlemelere ilişkin hükümlere uyulmamış olması,

ğ) Hesap veya işlemlerin doğruluk veya açıklığını bozmamak şartıyla bazı evrak ve belgelerin bulunmaması veya ibraz edilmemesi.

Özel usulsüzlükler ve cezaları

a) Fatura ve benzeri belge verilmemesi ve alınmaması ile diğer şekil ve usul hükümlerine uyulmaması

Madde 254-

(1) a) Verilmesi ve alınması gereken fatura, gider pusulası, müstahsil makbuzu ile serbest meslek makbuzlarının verilmemesi, alınmaması veya düzenlenen bu belgelerde gerçek tutarından farklı rakamlara yer verilmesi halinde; bu belgeleri düzenlemek ve almak zorunda olanların herbirine, her bir belge için 170 Türk Lirasından aşağı olmamak üzere bu belgelere yazılması gereken tutarın veya tutar farkının % 10'u oranında özel usulsüzlük cezası kesilir.

b) Bir takvim yılı içinde her bir belge türüne ilişkin olarak tespit olunan yukarıda yazılı özel usulsüzlükler için kesilecek cezanın toplamı 80.000 Türk Lirasını geçemez.

c) Hesap dönemi kapanıktan sonra bu fıkraya göre ceza kesilmez.

(2) a) Perakende satış fişi, ödeme kaydedici cihazla verilen fiş, giriş ve yolcu taşıma bileti, sevk irsaliyesi, taşıma irsaliyesi, yolcu listesi, günlük müşteri listesi ile Maliye Bakanlığınca düzenlenme zorunluluğu getirilen belgelerin düzenlenmediğinin, kullanılmadığının, bulundurulmadığının, düzenlenen belgelerin aslı ile örneğinde farklı rakamlara yer verildiğinin veya gerçeğe aykırı olarak düzenlendiğinin tespiti halinde; her bir belge için 170 Türk Lirası özel usulsüzlük cezası kesilir.

b) Her bir belge türüne ilişkin olarak kesilecek özel usulsüzlük cezasının toplamı her bir tespit için 8.000 Türk Lirasını, bir takvim yılı içinde ise 88.000 Türk Lirasını aşamaz.

c) Hesap dönemi kapandıktan sonra bu fıkraya göre ceza kesilmez.

(3) a) Bu Kanunun 153 üncü maddesinde sayılanlar dışında kalan kişilerin fatura, gider pusulası, müstahsil makbuzu, serbest meslek makbuzu, perakende satış fişi, ödeme kaydedici cihaz fişi ve giriş ve yolcu taşıma biletlerini almadıklarının tespit edilmesi halinde; bunlara bu maddenin ikinci fıkrasında belirtilen cezanın beşte biri kadar özel usulsüzlük cezası kesilir.

b) Bu cezanın kesilebilmesi için, belge alınmadığına ilişkin tespitin vergi incelenmesine yetkili olanlar tarafından yapılması şarttır. Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı, söz konusu tespiti vergi incelemesine yetkili olmayanlara da yaptırmaya yetkilidir. Bu hükmün uygulanmasında belge alınmadığına ilişkin tespit tutanağının belge almayana verilen örneği, ceza ihbarnamesi yerine geçer.

(4) İlgili düzenlemelere göre belirlenen muhasebe standartlarına, hesap planlarına ve malî tablolara ilişkin usul ve esaslar ile muhasebeye yönelik bilgisayar programlarının üretilmesine ve kullanılmasına ilişkin kural ve standartlara uymayanlara –3.700 Türk Lirası özel usulsüzlük cezası kesilir.

(5) Bu Kanunun 7 nci maddesinin son fıkrası uyarınca getirilen zorunluluğa uymaksızın işlem yapanlara her bir işlem için –200 Türk Lirası özel usulsüzlük cezası kesilir.

(6) a) Belge basımı ile ilgili bildirim görevini tamamen veya kısmen yerine getirmeyen matbaa işletmecilerine –600 Türk Lirasını özel usulsüzlük cezası kesilir.

b) Bu fıkra uyarınca kesilecek özel usulsüzlük cezasının toplamı bir takvim yılı içinde 120.000 Türk Lirasını aşamaz.

(7) 4358 sayılı Kanun uyarınca işlemlerinde vergi kimlik numarası kullanma zorunluluğu getirilen kurum ve kuruluşlardan yaptıkları işlemlere ilişkin bildirimleri Maliye Bakanlığının belirleyeceği standartlarda, araçlarla (yazı, manyetik ortam, disket, mikro film, mikro fiş gibi) ve zamanlarda yerine getirmeyenler hakkında –800 Türk Lirası özel usulsüzlük cezası kesilir. Ceza kesilenler, ödedikleri ceza için fiilleri ile ceza kesilmesine neden olan kişilere rücu edebilirler.

(8) Bu maddede yazılı usulsüzlükler sonucunda vergi kaybı da meydana geldiği takdirde bu kaybın gerektirdiği vergi cezaları ayrıca kesilir; ancak bu Kanunun 242 nci madde hükmü bu cezalar hakkında da uygulanır.

(9) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer usul ve esasları belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.

b) Damga vergisinde

Madde 255-

(1) Damga vergisi ödenmemiş veya eksik ödenmiş kâğıtları, vergi ve cezası tahsil edilmeden tasdik eden veya örneklerini çıkarıp veren noterler adına her kâğıt için tahsil edilmeyen Damga Vergisi üzerinden maktu vergilerde % 50, nispi vergilerde % 10 oranında özel usulsüzlük cezası kesilir. Ancak, bu madde kapsamında kesilecek özel usulsüzlük cezaları her bir kâğıt için 1 Türk Lirasından az olamaz.

c) Bilgi vermekten kaçınanlar ile 173, 174 ve 177 nci madde hükmüne uymayanlar için ceza**Madde 256-**

(1) Bu Kanunun 53, 115, 116, 117, 173 ve 174 üncü maddelerinde yer alan zorunluluklar ile 177 nci madde uyarınca getirilen zorunluluklara uymayan (kamu idare ve müesseselerinde bilgi verme görevini yerine getirmeyen yöneticiler dâhil);

a) Tacirlerle serbest meslek erbabına 1.070 Türk Lirası,

b) Esnaf, defter tutan çiftçiler ile kazancı basit usulde tespit edilenlere 530 Türk Lirası,

c) Yukarıdaki bentlerde yazılı bulunanlar dışında kalanlara 260 Türk Lirası,

özel usulsüzlük cezası kesilir.

(2) Bu hükmün uygulanması için, bilgi ve ibraz ödevinin yerine getirilmesiyle ilgili olarak yapılacak tebliğlerde bilginin verilmesi için belirlenen sürede cevap verilmemesi, eksik veya yanıltıcı bilgi verilmesi veya defter ve belge ibrazı için belirlenen süre ile defter ve belgelerin süresinde ibraz edilmemesi durumunda haklarında Kanunun ceza hükümlerinin uygulanması yoluna gidileceğinin ilgililere yazılı olarak bildirilmesi şarttır.

(3) Özel usulsüzlük cezası kesilmesine rağmen zorunlulukları yerine getirmeyenlere yeniden süre verilerek bu zorunlulukları yerine getirmeleri tebliğ olunur. Verilen sürede bu zorunlulukları yerine getirilmemesi halinde yukarıda yazılı özel usulsüzlük cezaları bir kat artırılarak uygulanır.

(4) Bu ödevlerin yerine getirilmesine ilişkin usul ve esasların Maliye Bakanlığınca yapılan düzenleyici idari işlemlerle duyurulması halinde, ilgililere ayrıca yazılı olarak bildirilme şartı aranmaz.

(5) Tahsilat ve ödemelerini banka, benzeri finans kurumları veya posta idarelerince düzenlenen belgelerle kanıtlama zorunluluğuna uymayan mükelleflerden her birine, her bir işlem için bu maddeye göre uygulanan cezalardan az olmamak üzere işleme konu tutarın % 5'i oranında özel usulsüzlük cezası kesilir. Bu şekilde ceza kesilen

mükellefler hakkında üçüncü fıkra hükmü uygulanmaz. Ancak, bu fıkra uyarınca bir takvim yılı içinde kesilecek özel usulsüzlük cezasının toplamı 800.000 Türk Lirasını geçemez.

(6) Elektronik ortamda beyanname verilmesi zorunluluğuna uyulmaması halinde kesilmesi gereken özel usulsüzlük cezası, beyannamenin kanuni süresinin sonundan başlayarak elektronik ortamda otuz gün içinde verilmesi halinde 1/10 oranında, bu sürenin dolmasını takip eden otuz gün içinde verilmesi halinde ise 1/5 oranında uygulanır.

(7) Elektronik ortamda verilme zorunluluğu getirilen bildirim veya formlara ilişkin olarak süresinden sonra düzeltme amacıyla verilen bildirim ve formların, belirlenen sürelerin sonundan itibaren 10 gün içinde verilmesi halinde özel usulsüzlük cezası kesilmez, takip eden onbeş gün içinde verilmesi halinde ise kesilmesi gereken özel usulsüzlük cezası 1/5 oranında uygulanır.

(8) Elektronik ortamda beyanname ile bildirim ve form verme zorunluluğuna uymayanlara bu maddeye göre ceza kesilmesi halinde, bu Kanunun 253 üncü maddesi hükmüne göre ceza kesilmez.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Suçlar ve Cezaları

Kaçakçılığa teşebbüs ve cezası

Madde 257-

(1) Aşağıda yazılı fiilleri hesap dönemi içinde her hangi bir vergi kaybına neden olmayan şekilde işleyenler, kaçakçılığa teşebbüs etmiş sayılırlar.

a) Bu Kanunun 258 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yazılı fiilleri işleyenler,

b) Bu Kanunun 258 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (c) bentlerinde yazılı fiilleri işleyenler.

(2) Bu maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde yazılı fiilleri işleyenler hakkında altı aydan bir yıla kadar, (b) bendinde yazılı fiilleri işleyenler hakkında ise on iki aydan yirmi altı aya kadar hapis cezasına hükmolunur.

(3) Hükmolunan hapis cezaları ertelenebilir veya paraya çevrilebilir. Hükmolunan hapis cezasının para cezasına çevrilmesinde, cezanın her bir günü için sanayi sektöründe çalışan on altı yaşından büyük işçiler için belirlenen ve suç tarihindeki aylık asgari ücretin dörtte biri esas alınır. Paraya çevrilen ceza ertelenemez. Para

cezasının ödenmemesi halinde, ödenmeyen kısma karşılık gelen gün miktarınca uygulanacak hapis cezasının tespitinde de aynı ölçüt uygulanır.

(4) Cezanın ertelenmesi halinde mahkûmiyetin kanuni sonuçları olarak 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 53 üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) ve (e) bentleri uygulanmaz.

Kaçakçılık suçları ve cezaları

Madde 258-

(1) Vergi kaybına neden olacak şekilde aşağıda yer alan fiileri işleyenler kaçakçılık suçu işlemiş sayılırlar.

a) Vergi kanunlarına göre tutulan veya düzenlenen ve saklanma ve ibraz zorunluluğu bulunan;

1) Defter ve kayıtlarda hesap ve muhasebe hileleri yapanlar, gerçek olmayan veya kayda konu işlemlerle ilgisi bulunmayan kişiler adına hesap açanlar veya defterlere kaydı gereken hesap ve işlemleri vergi matrahının azalması sonucunu doğuracak şekilde tamamen veya kısmen başka defter, belge veya diğer kayıt ortamlarına kaydedenler,

2) Defter, kayıt ve belgeleri tahrif edenler veya gizleyenler, (Varlığı Ticaret Sicil Memurluğu veya noter tasdik kayıtları ya da diğer şekillerle sabit olduğu halde, usulüne uygun olarak ibrazını isteyen vergi incelemesine yetkili kimselere her hangi bir mücbir sebep olmaksızın defter ve belgelerin ibraz edilmemesi, bu bent hükmünün uygulanmasında gizleme olarak kabul edilir.)

3) İçeriği itibariyle yanıltıcı belge düzenleyenler veya bu belgeleri bilerek kullananlar, (Gerçek bir işlem veya duruma dayanmakla birlikte bu işlem veya durumu işlemin içeriği, tutar veya miktar itibariyle gerçeğe aykırı şekilde yansıtan belge, içeriği itibariyle yanıltıcı belgedir. Bununla birlikte, içeriği itibariyle yanıltıcı belgelerin kullanılmasıyla mükellefin ilgili yıl içinde ödediği her türlü vergilerin yıllık toplamının % 2,5'ini aşmayan vergi kaybının söz konusu olması halinde, bu belgelerin bilerek kullanılmadığı kabul edilir.)

4) Bu Kanunun 121 ve 122 nci maddelerinde yazılı belirtilerin bulunduğu hallerde, fiilen de işe başlanmasına rağmen işe başlama bildiriminde bulunmayanlar veya mükellefiyet tesis ettirmeyenler.

b) Vergi kanunları uyarınca tutulan veya düzenlenen ve saklama ve ibraz zorunluluğu bulunan defter, kayıt ve belgeleri yok edenler veya defter sayfalarını yok ederek yerine başka yapraklar koyanlar veya hiç yaprak koymayanlar veya belgelerin asıl veya örneklerini tamamen veya kısmen sahte olarak düzenleyenler veya bu belgeleri

kullananlar, (Gerçek bir işlem veya durum olmadığı halde bunlar varmış gibi düzenlenen belge, sahte belgedir.)

c) Bu Kanun hükümlerine göre ancak Maliye Bakanlığı ile anlaşması bulunan kişilerin basabileceği belgeleri, Bakanlık ile anlaşması olmadığı halde basanlar veya bilerek kullananlar.

(2) Bu maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde yazılı fiilleri işleyenler hakkında on sekiz aydan üç yıla kadar, (b) bendinde yazılı fiilleri işleyenler hakkında üç yıldan beş yıla kadar, (c) bendinde yazılı fiilleri işleyenler hakkında iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(3) Bu Kanunun 268 inci maddesindeki pişmanlık şartlarına uygun olarak durumu ilgili makamlara bildirenler hakkında bu madde hükmü uygulanmaz.

(4) Kaçakçılık suçlarını işleyenler hakkında bu maddesinde yazılı cezaların uygulanması bu Kanunun 251 inci maddede yazılı vergi kaçakçılık cezasının ayrıca uygulanmasına engel oluşturmaz.

Cezadan indirim

Madde 259-

(1) Bu Kanunun 258 inci maddesinde yazılı suçların işlenişine iştirak eden suç ortaklarının bu suçların işlenmesinde çıkarının bulunmaması halinde, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun suça iştirak hükümlerine göre hakkında verilecek cezanın yarısı indirilir.

Vergi mahremiyetinin ihlali

Madde 260-

(1) Bu Kanunda yazılı vergi mahremiyetine uymaya zorunlu olan kimselerden bu mahremiyeti ihlal edenler, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 239 uncu maddesi hükümlerine göre cezalandırılır.

Mükelleflerin özel işlerini yapan memurlar

Madde 261-

Bu Kanunun 5 inci maddesinin son fıkrası gereğince mükelleflerin vergi kanunlarının uygulanması ile ilgili hesap, yazı ve diğer özel işlerini yapmaları yasak edilen memurlardan bu yasağa aykırı harekette bulunanlar 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 257 nci maddesinin birinci fıkrası hükmüne göre cezalandırılır. Bu hareketlerle vergi kaybına neden olunması halinde, kişiye ayrıca bu Kanunun 250 nci maddesine göre vergi kaybı cezası kesilir.

ÜÇÜNCÜ KISIM **Vergi Cezasının Kesilmesi, Ödenmesi ve Kalkması** **BİRİNCİ BÖLÜM**

Ceza Kesme

Cezayı gerektiren olayın tespiti

Madde 262-

(1) Vergi cezalarını gerektiren olaylar vergi dairelerince veya tespite ve vergi incelemesine yetkili olanlar tarafından tespit olunur. Tespit ve vergi incelemesi sırasında rastlanan, vergi cezasını gerektirici olayların, raporlarda gösterilmesi, delillerin kaybolması olasılığının bulunduğu hallerde bunların tutanakla tespit edilmesi zorunludur.

Ceza kesme yetkisi

Madde 263-

(1) Vergi cezaları olayların ilgili bulunduğu vergi bakımından mükellefin bağlı olduğu vergi dairesi tarafından kesilir.

Ceza ihbarnamesi

Madde 264-

(1) a) Kesilen vergi cezaları ilgililere ceza ihbarnamesi ile tebliğ olunur.

b) Ceza ihbarnamesinde aşağıdaki bilgiler bulunur.

- 1) İhbarnamenin sıra numarası,
- 2) Düzenlenme tarihi,
- 3) İlgililerin adı, soyadı veya unvanı;
- 4) Vergi kimlik numarası veya T.C. kimlik numarası
- 5) İlgilinin açık adresi,
- 6) Kanunun madde ve fıkra numaraları gösterilmek ve mevcut deliller bildirmek suretiyle ceza olayının açıklanması,
- 7) Olayın ilgili bulunduğu vergilendirme veya hesap dönemi,
- 8) Varsa cezanın ilgili bulunduğu vergiye ait ihbarnamenin tarih ve numarası,
- 9) Varsa tekerrür ve içtima durumu,
- 10) Vergi cezasının hesabı ve tutarı;
- 11) Vergi mahkemesinde dava açma süresi.

c) Cezayı gerektiren olayın tespitine ilişkin tutanak sureti ile inceleme raporunun birer örneği ihbarnameye bağlanır.

Bazı kaçakçılık suçlarının cezalandırılmasında usul

Madde 265-

(1) Yaptıkları inceleme sırasında 257 ve 258 inci maddede yazılı suçların işlendiğini tespit eden maliye müfettişleri, hesap uzmanları ile bunların yardımcıları ve gelirler kontrolörleri ile stajyer gelirler kontrolörleri tarafından ilgili rapor değerlendirme komisyonunun mütalaasıyla doğrudan doğruya ve vergi incelemesine yetkili olan diğer memurlar tarafından ilgili rapor değerlendirme komisyonunun mütalaasıyla vergi dairesi başkanlığı veya defterdarlık tarafından keyfiyetin Cumhuriyet başsavcılığına bildirilmesi zorunludur.

(2) 3568 Sayılı Kanuna göre yetki almış meslek mensuplarının tasdik veya imza yetkilerini kullanmalarıyla oluşan ve sorumluluk doğurucu nitelikteki filleri dolayısıyla haklarında suç duyurusunda bulunulması Maliye Bakanlığının iznine bağlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

Cezaların Ödenmesi ve Kalkması

Vergi cezalarının ödenme zamanı

Madde 266-

1) Vergi cezaları;

a) Cezaya karşı vergi mahkemesinde dava açılmamışsa dava açma süresinin bittiği tarihten,

b) Cezaya karşı dava açılmışsa, vergi mahkemesi kararı üzerine vergi dairesince düzenlenecek ihbarnamenin ilgiliye tebliğ tarihinden,

başlayarak bir ay içinde ödenir.

Yanılma ve görüş değişikliği

Madde 267-

(1) Yetkili makamların mükellefin kendisine yazı ile yanlış açıklamada bulunmuş olmaları veya bir hükmün uygulanma tarzına ilişkin bir içtihadın değişmiş olması halinde vergi cezası kesilmez ve gecikme faizi hesaplanmaz.

(2) Bir hükmün uygulanma tarzı hususunda yetkili makamların genel tebliğ veya sirkülerde değişiklik yapmak suretiyle görüş ve kanaatini değiştirmesi halinde, oluşan yeni görüş ve kanaate ilişkin genel tebliğ veya sirküler yayımlandığı tarihten itibaren geçerli olup, geriye dönük olarak uygulanamaz. Şu kadar ki, bu hüküm yargı mercileri tarafından iptal edilen genel tebliğ ve sirküler hakkında uygulanmaz.

Pişmanlık ve ıslah

Madde 268-

(1) Her hangi bir vergi türünde (emlak vergisi hariç, haksız iadeler dâhil) vergi cezasını gerektiren fiilleri işleyen mükellefler ile bunların işlenişine iştirak eden diğer kişilerin kanuna aykırı hareketlerini ilgili makamlara kendiliğinden dilekçe ile haber vermesi hâlinde, haklarında aşağıda yazılı kayıt ve şartlarla vergi cezası kesilmez.

a) Mükellefin durumu haber verdiği tarihten önce bir ihbarcı tarafından her hangi resmi bir makama dilekçe ile veya tutanağa bağlanmak şartıyla sözlü beyanı suretiyle haber verilen husus hakkında ihbarda bulunulmamış olması (Dilekçe veya tutanağın resmi kayıtlara geçirilmiş olması şarttır.),

b) Haber verme dilekçesinin yetkili memurlar tarafından mükellef nezdinde her hangi bir vergi incelemesine başlandığı veya olayın takdir komisyonuna intikal ettirildiği günden önce (kaçakçılık suçu teşkil eden fiillerin işlendiğinin tespitinden önce) verilmiş ve resmi kayıtlara geçirilmiş olması,

c) Hiç verilmemiş olan vergi beyannamelerinin mükellefin haber verme dilekçesinin verildiği tarihten başlayarak on beş gün içinde verilmesi,

ç) Eksik veya hatalı yapılan vergi beyanının mükellefin durumu haber verme tarihinden başlayarak on beş gün içinde tamamlanması veya düzeltilmesi,

d) Mükellefçe haber verilen ve ödeme süresi geçmiş bulunan vergilerin, ödemenin geciktiği her ay ve kesri için, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 51 inci maddesinde belirtilen oranda, günlük olarak hesaplanıp uygulanacak gecikme zammı oranında bir zamlarla birlikte haber verme tarihinden başlayarak on beş gün içinde ödenmesi.

(2) Kaçakçılık fiillerini işleyenlerden veya durumu bu Kanunun 244 üncü maddesi kapsamına girenlerden, bu fiillerini ilgili makamlara bu madde uyarınca ve fiil belirterek bildirenlere (pişmanlık bildiriminden dolayı ödenecek verginin doğmadığı haller dâhil) 244 veya 258 inci maddede yazılı cezalara hükmolunmaz.

Ölüm

Madde 269-

(1) Ölüm halinde vergi cezası düşer.

(2) Mükelleflerin vergi borçları nedeniyle kanuni temsilcilerinden aranan vergi cezası borcu, kanuni temsilcilerin ölümü halinde mirasçılardan aranmaz.

Mücbir sebepler

Madde 270-

(1) Bu Kanunda yazılı mücbir sebeplerden herhangi birinin gerçekleştiği belli ise veya belgelendirilir ve kanıtlama edilirse vergi cezası kesilmez.

Ceza kesmede zamanaşımı

Madde 271-

(1) Aşağıda yazılı süreler geçtikten sonra vergi cezası kesilmez.

a) Vergi kaçakçılık cezasında, cezanın bağlı olduğu vergi alacağının doğduğu takvim yılını takip eden yılın birinci gününden başlayarak sekiz yıl,

b) Vergi kaybı cezasında, cezanın bağlı olduğu vergi alacağının doğduğu takvim yılını takip eden yılın birinci gününden; 254 ve 256 ncı maddeleri uyarınca kesilecek usulsüzlük cezalarında, usulsüzlüğün yapıldığı yılı takip eden yılın birinci gününden başlayarak üç yıl,

c) Usulsüzlükte, usulsüzlüğün yapıldığı yılı takip eden yılın birinci gününden başlayarak iki yıl.

(2) Bu Kanunun 242 nci maddesi hükmüne göre vergi cezası ile usulsüzlüğün birleşmesi halinde kesilecek ceza, vergi cezası için belli edilen zamanaşımı süresi içinde kesilir.

(3) Bu süreler içinde ceza ihbarnamesi tebliğ edilmekle zamanaşımı kesilmiş olur.

(4) Bu Kanunda yazılı hürriyeti bağlayıcı cezalar için zamanaşımı süreleri, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu hükümlerine tabidir. Ancak, anılan Kanunun 66 ncı maddesinde yazılı dava zamanaşımı süresi, bu Kanunda düzenlenen suçlar için beş yıl olarak uygulanır. Bu sürenin bu Kanunun 81 inci maddesinin birinci fıkrasında yazılı zamanaşımı süresinden önce dolması halinde, dava zamanaşımı süresi olarak bu Kanun'un anılan hükmünde yazılı süre uygulanır. Zamanaşımı süresindeki bu uzamanın Türk Ceza Kanunu'nun 67 inci maddesine etkisi yoktur.

Vergi cezalarında yapılan hatalar

Madde 272-

(1) Vergi cezalarında yapılan hatalar, bu Kanunda vergi hataları için belli edilen usul ve şartlara göre düzeltilir.

Vergi kaçakçılık, vergi kaybı, usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezalarında indirme

Madde 273-

(1) Re'sen veya idarece tarh edilen vergi veya vergi farkını ve aşağıda gösterilen indirimlerden arta kalan vergi kaçakçılık, vergi kaybı, usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezalarını mükellef veya vergi sorumlusu ihbarnamelerin tebliği tarihinden itibaren

otuz gün içinde ilgili vergi dairesine başvurarak vadesinde veya 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunda belirtilen türden teminat göstererek vadenin bitmesinden itibaren üç ay içinde ödeyeceğini bildirirse;

a) Vergi kaçakçılık ve vergi kaybı cezasında birinci defada yarısı, ardı sıra kesilenlerde üçte biri,

b) Usulsüzlük veya özel usulsüzlük cezalarının üçte biri,

indirilir.

(2) Bu Kanunun 258 inci maddesinde sayılan fiillerin işlenmesi dolayısıyla kesilen vergi kaçakçılık cezasının bu madde hükmüne göre ödenmiş olmasının ceza mahkemelerinde bu fiiller dolayısıyla görülecek davalara etkisi yoktur.

(3) Mükellef veya vergi sorumlusu ödeyeceğini bildirdiği vergi ve vergi cezasını yukarıdaki yazılı süre içinde ödemez veya dava konusu yaparsa bu madde hükmünden faydalandırılmaz.

(4) Yukarıdaki hükümler vergi aslına tabi olmaksızın kesilen usulsüzlük cezaları hakkında da uygulanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM **Uzlaşma**

Uzlaşmanın konusu kapsamı, komisyonlar ve şekli

Madde 274-

(1) Re'sen veya idarece tarh edilen vergiler ile bunlara ilişkin vergi cezaları ile usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezalarının tahakkuk edecek tutarları konusunda, mükellefin talebi üzerine, idare bu bölümde yer alan hükümler çerçevesinde mükellefler ile uzlaşabilir.

(2) Bu Kanunun 258 inci maddesinde yazılı fiiller nedeniyle kesilen vergi ve cezada uzlaşmış olmasının ceza mahkemelerinde görülecek davalara etkisi yoktur.

(3) Uzlaşma konusu verginin matrah farkları itibariyle bölünebildiği durumlarda, uzlaşma sadece toplam matrah farkının bu bölümüne isabet eden vergi kısmı için de yapılabilir.

(4) Uzlaşmada vergi aslında indirim yapılması durumunda, bu indirimin nedenleri (vergi kaybına sebebiyet verilmesinin mükellef tarafından kanun hükümlerine yeterince nüfuz edememekten veya bu Kanunun 267 nci maddesinde yer alan yapılmadan kaynaklandığı ya da yapılan tarhiyatta bu Kanunda düzenlenen vergi

hataları ile bunun dışında her türlü maddi hata bulunduğu veya yargı kararları ile idarenin uyuşmazlık konusu olayda görüş farklılığının olduğu gibi) uzlaşma tutanaklarında açıklanır.

(5) Uzlaşma talebi vergi ihbarnamesinin tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde yapılır. Uzlaşmanın vaki olmaması veya temin edilememesi halinde yeniden uzlaşma talebinde bulunulamaz. Uzlaşmanın vaki olmadığına dair tutanağa idarenin nihai teklifi yazılır. Mükellef dava açma süresinin sonuna kadar teklif edilen vergi ve cezayı kabul ettiğini yazılı olarak bildirirse bu takdirde uzlaşma sağlanmış sayılır.

(6) Mükellef, uzlaşma görüşmelerinde, bağlı olduğu meslek odasından bir temsilci ve 3568 sayılı Kanuna göre kurulan meslek odasından bir meslek mensubu bulundurulabilir.

(7) Sürekli, geçici ve merkezi uzlaşma komisyonlarının kurulması, uzlaşmaya başvurmaya yetkili olanların belirlenmesi, uzlaşmanın şekli, uzlaşmaya konu edilebilecek vergi, resim ve harçların belirlenmesi, uzlaşma komisyonlarının yetkileri, uzlaşmanın yapılmasına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir. İl özel idareleri ve belediyelere ait vergi, resim ve harçlar için bu yönetmelik İçişleri Bakanlığınca hazırlanır.

Uzlaşma komisyonu işlemlerinin kesinliği

Madde 275-

(1) Uzlaşma komisyonlarının tutacakları uzlaşma tutanakları kesin olup, gereği vergi dairelerince derhal yerine getirilir. Uzlaşılan vergi miktarı üzerinden, bu Kanunun 79 uncu maddesine göre gecikme faizi hesaplanır.

(2) Mükellef veya adına ceza kesilen; üzerinde uzlaşılan ve tutanakla tespit olunan hususlar hakkında dava açamaz ve hiç bir makama şikayette bulunamaz.

Uzlaşma ve vergi mahkemelerinde dava açma

Madde 276-

(1) Süresi içinde uzlaşma talebinde bulunan mükellef veya ceza muhatabı uzlaşma talep ettiği vergi veya ceza için, ancak uzlaşma vaki olmadığı takdirde dava açma yoluna gidebilir.

(2) Mükellef veya ceza muhatabı aynı vergi veya ceza için uzlaşma talebinden önce dava açmışsa dava, uzlaşma işleminin sonuca bağlanmasından önce vergi mahkemelerince incelenmez; herhangi bir sebeple incelenir ve karara bağlanırsa bu karar hükümsüz sayılır.

(3) Uzlaşmanın vaki olması halinde mükellef, üzerinde uzlaşılan vergi ve cezaya (bunlardan birisi üzerinde uzlaşılmış olsa dahi her ikisine); adına sadece ceza kesilmiş bulunan, üzerinde uzlaşılan söz konusu cezaya karşı dava açamaz.

(4) Uzlaşmanın vaki olmaması halinde mükellef veya ceza muhatabı; tarhedilen vergiye veya kesilen cezaya, uzlaşmanın vaki olmadığına dair tutanağın kendisine tebliğinden itibaren genel hükümler çerçevesinde ve yetkili vergi mahkemesi nezdinde dava açabilir. Bu takdirde, dava açma süresi bitmiş veya 15 günden az kalmış ise bu süre tutanağın tebliği tarihinden itibaren 15 gün olarak uzar.

(5) Uzlaşmanın vaki olmaması halinde, yukarıdaki ikinci fıkra uyarınca durdurulmuş olan davanın görülmesine, keyfiyetin vergi dairesince işarı üzerine vergi mahkemesinde devam olunur.

Ödeme

Madde 277-

(1) Uzlaşma konusu yapılan vergi ve cezalar;

a) Uzlaşma vaki olduğu takdirde, uzlaşma tutanağı vergi ve cezaların ödeme zamanlarından önce ilgiliye tebliğ edilmişse kanuni ödeme zamanlarında; ödeme zamanları kısmen veya tamamen geçtikten sonra tebliğ edilmişse ödeme süreleri geçmiş olanlar uzlaşma tutanağının tebliğinden itibaren bir ay içinde,

b) Uzlaşma vaki olmadığı takdirde, bu Kanunun 79 ve 266 ncı maddeleri hükümleri ile 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 27'nci maddesinin 8 numaralı bendi hükmü çerçevesinde,

ödenir.

Uzlaşma ve cezalarda indirme

Madde 278-

(1) Bu bölüm uyarınca üzerinde uzlaşılan vergi ve cezalar hakkında 376'ncı madde hükümleri; hakkında bu Kanunun 273 üncü maddesi hükümleri uygulanan vergi ve cezalar için bu bölüm hükümleri uygulanmaz. Ancak, ceza muhatabının, uzlaşma tutanağını imzalayınca kadar uzlaşma talebinden vazgeçtiğini beyanla kesilen cezalara 273 üncü maddenin uygulanmasını istemek hakkı saklıdır.

Tarhiyat öncesi uzlaşma

Madde 279-

(1) Maliye Bakanlığı, vergi incelemesine dayanılarak tarh edilecek vergiler ile kesilecek cezalarda tarhiyat öncesi uzlaşma yapılmasına izin verebilir.

(2) Tarhiyattan önce uzlaşmaya varılması halinde, tutanakla tespit edilen bu husus hakkında dava açılmaz ve hiçbir makama şikâyetle bulunulamaz. Uzlaşılan vergi tutarı üzerinden, bu Kanunun 79 uncu maddesine göre gecikme faizi hesaplanır.

(3) Tarhiyat öncesi uzlaşmanın temin edilememiş veya uzlaşma görüşmelerinde uzlaşmaya varılamamış olması halinde, mükellefler veya ceza muhatabı olanlar verginin tarhından ve cezanın kesilmesinden sonra uzlaşma talep edemezler.

(4) Tarhiyat öncesi uzlaşmaya ilişkin esas ve usuller Maliye Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikte belirtilir.

BEŞİNCİ KİTAP **Vergi Davaları**

Vergi mahkemesinde dava açmaya yetkili olanlar

Madde 280-

(1) Mükellefler ve kendilerine vergi cezası kesilenler, tarh edilen vergilere ve kesilen cezalara karşı vergi mahkemesinde dava açabilirler.

(2) Belediyelerde dava açma yetkisini belediye adına gelir müdürü, olmayan yerlerde hesap işleri müdürü veya o görevi yapan kullanır.

(3) Vergi dairesi başkanlıkları ile vergi daireleri, Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığınca belirlenen tutarları aşan davalarda, Gelir İdaresi Başkanlığının (il özel idareleri ile belediyeler, valilerin) uygun görüşünü almadan vergi mahkemesi kararları aleyhine temyiz yoluna gidemezler.

(4) Gelir İdaresi Başkanlığı, tespit edeceği hadlerle sınırlı olmak şartıyla, uygunluk verme yetkisini vergi dairesi müdürlüklerinin taraf bulunduğu davalar için vergi dairesi başkanlıklarına ve/veya defterdarlıklara devredebilir.

Dava konusu

Madde 281-

(1) Vergi mahkemesinde dava açabilmek için verginin tarh edilmesi, cezanın kesilmesi, takdir komisyonları kararlarının tebliğ edilmiş olması; tevkif yoluyla alınan vergilerde hak ediş sahiplerine ödemenin yapılmış ve ödemeyi yapan tarafından verginin kesilmiş olması gerekir.

(2) Mükelleflerin ihtirazi kayıt olmaksızın beyan ettikleri (pişmanlık ve ıslah hükümlerine göre yapılanlar dâhil) matrah ve bu matrahlar üzerinden tarh edilen vergilere karşı dava açamazlar. Bu Kanunun vergi hatalarına ait hükümleri saklıdır.

Duruşmalarda dinlenme

Madde 282-

Danıştay ve vergi mahkemelerinde yapılacak duruşmalarda, iddia ve savunmanın gerekli kıldığı hallerde, mahkeme vergi davasına konu olan tarhiyatın dayanağı incelemeyi yapmış bulunan inceleme elemanları ile, mükellefin duruşmada hazır bulundurduğu yeminli mali müşaviri, malî müşaviri veya muhasebecisini de dinler.

Mükelleflerin açıklama talebi

Madde 283-

(1) Mükellefler, Gelir İdaresi Başkanlığından veya bu hususta yetkili kıldığı makamlardan, vergi durumları ve vergi uygulaması bakımından belirsiz ve tereddüt doğurucu gördükleri hususlar hakkında yazı ile açıklama isteyebilir.

(2) Gelir İdaresi Başkanlığı, kendisinden istenecek açıklamayı özelge ile cevaplandırabileceği gibi, aynı durumda olan tüm mükellefler bakımından uygulamaya yön vermek ve açıklık getirmek üzere sirküler de yayımlayabilir.

(3) Sirküler ve özelgeler, Gelir İdaresi Başkanlığı bünyesinde, Gelir İdaresi Başkanı veya vekil tayin bir başkan yardımcısının başkanlığında en az üç daire başkanından meydana gelmiş bir komisyon aracılığıyla oluşturulur.

(4) Söz konusu komisyonda oluşturulmuş sirküler veya özelgeler ile konu, kapsam ve ilgili olduğu mevzuat bakımından tamamen aynı niteliği taşıyan bir hususta açıklama talebinde bulunulması halinde, komisyon tarafından oluşturulan sirküler veya özelgelere uygun olmak şartıyla Gelir İdaresi Başkanlığı taşra teşkilatı tarafından da özelgeler verilebilir.

(5) Sirküler ve vergi mahremiyetine ilişkin hükümler gözönünde bulundurulmak şartıyla özelgeler, Gelir İdaresi Başkanlığınca internet ortamında yayımlanır.

(6) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

SON HÜKÜMLER

Gelir idaresini geliştirme fonu

Madde 284-

(1) Maliye Bakanı;

a) Maliye Bakanlığı ile bağlı kuruluşlarının merkez ve taşra teşkilatı kadrolarında çalışan memurlar ile sözleşmeli personele (bağlı kuruluşların kadro karşılığı sözleşmeli personeli hariç) en yüksek devlet memuru aylığının (ek gösterge dâhil) % 200 ünü geçmemek üzere ödeme yaptırmaya,

b) Maliye Bakanlığı ile Gelir İdaresi Başkanlığı merkez ve taşra teşkilatında çalışan (sözleşmeli olarak istihdam edilenler dâhil) personele, normal mesai gün ve saatleri dâhilinde, daire dışında yapılan çalışmalarda, aylık toplam 100 saati geçmemek üzere, dışarıda geçirilen her bir saat için, karşılığı genel bütçeden ödenen fazla mesai ücreti esas alınmak suretiyle, bu ücretin üç katını aşmayacak şekilde ek ödeme yaptırmaya,

c) Maliye Bakanlığı ile Gelir İdaresi Başkanlığı merkez ve taşra teşkilatı kadrolarında çalışan memurlar ile sözleşmeli personele ayda 100 saati aşmayacak şekilde yaptırılacak ek fazla mesai karşılığında, fazla mesainin yaptırıldığı saatler, çalışma yerleri, çalışmaları resmi tatil ve bayram günlerinde yaptırılması gibi hususlar dikkate alınmak suretiyle, genel bütçeden ödenen fazla mesai ücretinin beş katını aşmayacak şekilde, saat başına farklı mesai ücreti tespitine,

ç) Şehirler arası yollarda yapılacak vergi denetimlerine yardımcı olmak üzere görevlendirilen güvenlik görevlilerine de bu esaslar dâhilinde fazla çalışma ücreti ödenmesine,

yetkilidir.

(2) Ek ödemelerde 657 sayılı Devlet memurları Kanununun aylıklara ilişkin hükümleri uygulanır.

(3) Görev yapılan birim ve iş hacmi, görev yeri, görevin önem ve güçlüğü, personelin sınıfı, kadro unvanı, derecesi ve atanma biçimi gibi kriterlere göre yapılacak ek ödemelerin farklı tutarları ve ödemeye ilişkin usul ve esasları Maliye Bakanı tarafından tespit edilir.

(4) Yukarıda belirtilen esaslar çerçevesinde yapılacak ödemeler Gelir Vergisine tabi tutulmaz. Bu ödemeler bütçeden karşılanır. Bağlı kuruluşlar personeline yapılacak ek ödemelerin belirlenmesinde, bunlara ödenmekte olan ikramiye, fazla mesai ücreti gibi farklı ödemeler ile diğer imkanlar dikkate alınır ve bağlı kuruluş bütçelerinden ödenir.

(5) Bu madde kapsamında bulunan personele yapılan ikramiye, teşvik primi, teşvik ödemesi, döner sermaye katkı payı ödemeleri, döner sermaye gelirlerinden yapılan ek ödemeler ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu uyarınca ödenen tutarlar ile Maliye Bakanlığınca belirlenecek benzeri ödemelerin net tutarları, bu madde kapsamında yapılan ek ödemenin aylık net tutarından mahsup edilir. Mahsuba ilişkin esas ve usulleri belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir. Bu ödeme ilgili mevzuatı uyarınca ödenmekte olan zam, tazminat, ödenek, döner sermaye payı, ikramiye, ücret ve her ne ad altında olursa olsun benzeri ödemelerin hesabında dikkate alınmaz.

(6) Bu fonun kullanılma usul ve esasları ile fona ilişkin diğer usul ve esaslar Maliye Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.

Özel kanunlardaki hükümlerin saklı olduğu

Madde 285-

(1) Özel kanunlarda 5432 sayılı Vergi Usul Kanunu ile 213 sayılı Vergi Usul Kanunu hükümlerinin uygulanacağı belirtilen hallerde, bu Kanunun anılan hükümlere karşılık gelen maddeleri uygulanır.

Yetki

Madde 286-

(1) Maliye Bakanlığı; bu Kanunun 25, 35 ve 264 üncü maddelerinde yer alan tahakkuk fişi ile vergi ve ceza ihbarnamelerinin şekli ve içereceği bilgilerde değişiklik yapmaya ve bunları vergi dairesi adına düzenleyecek olanları belirlemeye yetkilidir.

(2) Bu Kanunda yer alan maktu hadler ile asgari ve azami tutarları belirtilmiş olan para ile ödenecek ceza tutarları, her yıl bir önceki yıla ilişkin olarak bu Kanun uyarınca belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılmak suretiyle uygulanır. Bu şekilde hesaplanan maktu had ve tutarların yüzde 5'ini aşmayan kesirler dikkate alınmaz. Bakanlar Kurulu, bu şekilde tespit edilen had ve tutarları yarısına kadar artırmaya veya indirmeye, nispi hadleri ise iki katına kadar artırmaya veya yarısına kadar indirmeye veya tekrar kanuni seviyesine getirmeye yetkilidir.

Kaldırılan Hükümler

Madde 287-

(1) 213 sayılı Vergi Usul Kanunu, 415 inci maddesi haricinde kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDELER

Geçici Madde 1-

(1) 01.01.2004 tarihinden önce aktife giren iktisadi kıymetler hakkında aktife alındıkları yılda yürürlükte olan sürelerle göre amortisman ayrılmasına devam olunur.

Geçici Madde 2-

(1) 01.01.2013 tarihinden önce aktife giren taşınmazlar ile bu Kanunun 220 nci maddesinde belirtilen varlıklar için mülga 213 sayılı Vergi Usul Kanununun aktife alındıkları yılda yürürlükte olan hükümlerine göre amortisman ayrılmasına devam olunur.

Geçici Madde 3-

(1) Özel kanunlarında 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 29 uncu maddesinde tanımlanan ikmalen tarhiyata ilişkin olarak yer alan hükümler re'sen tarhiyata atfedilmiş sayılır.

Geçici Madde 4-

(1) Mülga 2978 sayılı Ücretlilere Vergi İadesi Hakkında Kanununun 6 ncı maddesi uyarınca kesilen cezalar, zamanaşımı süresi dolana kadar uzlaşmanın konusuna dâhildir.